UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA SOCIALNO DELO

DIPLOMSKA NALOGA

TUTORSTVO NA FAKULTETI ZA SOCIALNO DELO

Mentorica: doc.dr.Vesna LESKOŠEK

Maja MAJCEN

Ljubljana 2008

PODATKI O DIPLOMSKI NALOGI

Ime in priimek:	**Maja Majcen**
Naslov naloge:	**Tutorstvo na Fakulteti za socialno delo**
Kraj:	**Ljubljana**
Leto:	**2008**
Št. strani:	**102**
Št. bibl. opomb:	**0**
Št. prilog:	**3**
Št. grafov:	**26**
Št. tabel:	**23**
Mentorica:	**doc.dr. Vesna Leskošek**

Deskriptorji: tutorstvo, študenti, učenje, težave na začetku študija, evropski visokošolski prostor, socialno delo, svetovanje, informiranje, vključenost, Fakulteta za socialno delo

Povzetek:
Naloga prikazuje, kako so študentje 1.letnika (v študijskem letu 2007/2008) doživljali vpis na fakulteto, težave s študijem ter institut tutorstva, ki se je začel izvajati po večini članic Univerze v Ljubljani. Raziskava izhaja iz spoznanj o delovanju tutorskega sistema v tujini, na Univerzi v Ljubljani v preteklosti ter na Fakulteti za socialno delo. Navezovala sem se na spremembe evropskega visokošolskega prostora, ki jih uvaja bolonjska reforma ter poskusila institut tutorstva umestit v slovenski visokošolski prostor, obenem pa potegniti vzporednice s koncepti, znanjem in veščinami socialnega dela. Rezultati so pokazali, kako so tutorandi sprejeli pomoč tutorjev kot eno izmed možnih načinov pomoči pri premagovanju začetnih težav pri študiju in vključevanju v novo okolje ter predloge za delo naprej.

Title: **Tutoring on Faculty of Social Work**

Descriptors: **tutoring, students, learning, problems at the beginning of studying, European higher education area, social work, councelling, informing, inclusion, Faculty of social work**

Abstract:
The research shows, how first year students on Faculty of social work dealt with enrolment to the Faculty, problems at the beginning of studying and tutoring system, which was implemented at most higher education institutions, members of University of Ljubljana. Theoretical background is based on knowladge about the tutoring systems abroad, on University of Ljubljana in the past and on Faculty of social work. Regarding the changes of the European higher education area, based on the Bologna process, I tried to withdraw some conclusions concering tutoring, Slovene higher education area and concepts, theories and methods of social work. Results show, how tutees accepted help of the tutors as one of the solutions for the problems that freshmen have at the beginning of studying and with inclusion in the new surrounding. There are also some suggestions for the future work.

PREDGOVOR

V času študija na Fakulteti za socialno delo sem del študijskih obveznosti opravila na Nizozemskem, na Hogeschool van Amsterdam. Kot ena izmed posebnosti, ki sem je bila deležna v novem okolju, je bila pomoč pri vključevanju v novo okolje. Ta je potekala organizirano s strani šole; in sicer v obliki pomoči s strani nizozemskih študentov – tutorjev. Področje tutorstva je vzbudilo moje zanimanje še bolj ob vrnitvi v Slovenijo, ko je Univerza v Ljubljani začela vpeljevati tutorstvo po svojih članicah.

Tako ljubljanska Univerza, kot tudi druge univerze po Evropi se nahajajo v obdobju, ki zahteva spremembe programov, načinov poučevanja in študija samega. Ta tok sprememb bodo izkusili vsi bodoči študenti, ki se bodo v novih programih in novem okolju morali znajti po najboljših močeh. Pri vključevanju v novo študijsko okolje je tutorstvo lahko dobrodošla pomoč, ki bi olajšala začetne težave.

Pri odločitvi za izdelavo raziskave me je vodila tudi želja po razširitvi znanja o tutorstvu ter možnost uporabe takšnega načina dela na drugih področjih socialnega dela. Tako sem želela na generaciji brucev (1.letnik, vpisani v študijskem letu 2007/2008) preveriti, kakšne težave so doživljali ob začetku študija, kako dojemajo institut tutorstva, ali jim je pomagal pri reševanju težav in predloge za nadaljnje delo. Institut tutorstva sem analizirala, ga umestila v evropski visokošolski prostor, pregledala, kaj se je v preteklosti dogajalo na Univerzi v Ljubljani, se bolj natančno posvetila delu na Fakulteti za socialno delo in potegnila vzporednice s socialnim delom.

Ugotovitve te raziskave lahko do neke mere služijo kot opora pri nadaljnjem delu tutorjev, predlagam pa, da se podobna raziskava izvede vsako leto, saj le z nenehnim izpopolnjevanjem izboljšujemo stvari.

ZAHVALA

Za vso pomoč, strokovne nasvete in predloge se zahvaljujem mentorici doc. dr. Vesni Leskošek. Hvala za ves trud in vzpodbude pri nastajanju pričujočega dela.

Zahvaljujem se mag. Romani Zidar, ki mi je posredovala koristne informacije o tutorstvu iz Univerze.

Prav tako bi se zahvalila vsem tutorjem in tutorkam, še posebej Neti, Maji in Slavi, ki so mi pomagale pri izvedbi anket, ter brucem v študijskem letu 2007/2008, ki so bili pripravljeni sodelovati in posredovati dragocene informacije.

Za pomoč pri analizi in pripravi empiričnega dela bi se zahvalila še dr. Ninu Rode, Vidu in Neti.

Na koncu pa najlepša hvala mojim najbližjim, staršem in vsem prijateljem, ki verjamejo vame in mi stojijo ob strani v vseh trenutkih življenja.

KAZALO

PREDGOVOR *4*
ZAHVALA *5*
KAZALO 6
KAZALO GRAFOV 8
KAZALO TABEL 9
1. TEORETIČNI UVOD 10
1.1 MODELI TUTORSTVA V VISOKEM ŠOLSTVU *11*
1.2 NAMEN VPELJEVANJA TUTORSTVA *12*
1.3 VRSTE TUTORSTEV *12*
1.4 FUNKCIJE TUTORJEV *14*
1.4.1 MESTO TUTORIJ V ŠTUDIJSKEM PROCESU 16
1.5 USPOSABLJANJE ZA TUTORJE *17*
1.6 ELEMENTI, KI POGOJUJEJO USPEŠNO TUTORSKO DELO *18*
1.7 NAČINI IZVAJANJA TUTORSTVA *19*
1.8 POZITIVNI UČINKI TUTORSTVA *19*
1.9. EVROPSKI VISOKOŠOLSKI PROSTOR, BOLONJSKA REFORMA IN USTVARJANJE PROSTORA ZA INSTITUT TUTORSTVA *21*
1.9.1 Kaj je bolonjska reforma? 22
1.9.2 Cilji bolonjske reforme 22
1.10 SLOVENSKI VISOKOŠOLSKI PROSTOR *23*
1.11 SLOVENSKA ZAKONODAJA NA PODROČJU VISOKEGA ŠOLSTVA *26*
1.12 RAZVOJ TUTORSTVA NA UNIVERZI V LJUBLJANI *27*
1.12.1 Projekt » Posodabljanje študija« 27
1.12.2 Strategija Univerze v Ljubljani 2006 – 2009 29
1.12.3 Akterji v tutorskem sistemu Univerze v ljubljani 29
1.12.4 Naloge tutorja v tutorskem sistemu Univerze v Ljubljani 31
1.13 TUTORSTVO NA FAKULTETI ZA SOCIALNO DELO *32*
1.13.1 Izkušnje pri projektu »ZA LAŽJI ZAČETEK ŠTUDIJA« 32
1.13.2 Projekt »BOETIKA ZATE« 34
1.13.3 Izvajanje tutorstva na Fakulteti za socialno delo v študijskem letu 2007/2008 35
1.14 IZZIVI PRIHODNOSTI – KAJ LAHKO SOCIALNO DELO PRINESE TUTORSTVU? *37*
2. OPREDELITEV PROBLEMA 40
3. METODOLOGIJA 42
3.1 VRSTA RAZISKAVE, MODEL RAZISKAVE IN SPREMENLJIVKE *42*
3.2 MERSKI INSTRUMENTI IN VIRI PODATKOV *42*
3.3 POPULACIJA IN VZORČENJE *44*
3.4 ZBIRANJE PODATKOV *45*
3.5 OBDELAVA IN ANALIZA PODATKOV *46*

4. REZULTATI IN RAZPRAVA 47
4. 1 PROBLEMI ŠTUDENTOV PRED VPISOM 47
4. 2. TEŽAVE NA ZAČETKU ŠTUDIJA 49
4. 3 POMOČ FAKULTETE 54
4. 4 POMOČ TUTORJEV 55
4. 5 PODOBA TUTORSTVA MED ŠTUDENTI 63
4. 6 INFORMIRANOST ŠTUDENTOV 68
4. 7 RAZPRAVA 71
5. SKLEPI 75
6. PREDLOGI 77
7. LITERATURA 79
8. POVZETEK 84
9. PRILOGE 85
PRILOGA A: VPRAŠALNIK 85
PRILOGA B: LISTIČ ZA TUTORSTVO 91
PRILOGA C: TABELE Z ODGOVORI ŠTUDENTOV 92

KAZALO GRAFOV

GRAF 1:TEŽAVE PRED VPISOM V 1. LETNIK (REDNI ŠTUDENTI) 47
GRAF 2:TEŽAVE PRED VPISOM V 1.LETNIK (IZREDNI ŠTUDENTI) 47
GRAF 3:INFORMACIJE, KI SO JIH REDNI ŠTUDENTI POGREŠALI PRED VPISOM NA FAKULTETO 48
GRAF 4:INFORMACIJE, KI SO JIH IZREDNI ŠTUDENTI NAJBOLJ POGREŠALI PRED VPISOM 49
GRAF 5: NAJPOGOSTEJŠE TEŽAVE NA ZAČETKU ŠTUDIJA (REDNI ŠTUDENTI) 49
GRAF 6: NAJPOGOSTEJŠE TEŽAVE NA ZAČETKU ŠTUDIJA (IZREDNI ŠTUDENTI) 50
GRAF 7: TEŽAVE PRI IZVEDBI PREDAVANJ IN VAJ (REDNI ŠTUDENTI) 51
GRAF 8: TEŽAVE PRI IZVEDBI PREDAVANJ IN VAJ (IZREDNI ŠTUDENTI) 51
GRAF 9: TEŽAVE V ODNOSU PROFESOR (ASISTENT) – ŠTUDENT (REDNI ŠTUDENTI) 52
GRAF 10: TEŽAVE V ODNOSU PROFESOR (ASISTENT) – ŠTUDENT (IZREDNI ŠTUDENTI) 52
GRAF 11: TEŽAVE PRI POGOJIH ŠTUDIJA (REDNI ŠTUDENTI) 53
GRAF 12: TEŽAVE PRI POGOJIH ŠTUDIJA (IZREDNI ŠTUDENTI) 53
GRAF 13: MOŽNI NAČINI POMOČI S STRANI FAKULTETE (REDNI ŠTUDENTI) 54
GRAF 14: MOŽNI NAČINI POMOČI S STRANI FAKULTETE (IZREDNI ŠTUDENTI) 55
GRAF 15:VZROK ISKANJA POMOČI PRI TUTORJU (REDNI ŠTUDENTI) 56
GRAF 16:VZROK ISKANJA POMOČI PRI TUTORJU (IZREDNI ŠTUDENTI) 56
GRAF 17 : POMOČ PODANIH INFORMACIJ (REDNI ŠTUDENTI) 57
GRAF 18:OPORA/ SVETOVANJE REDNIM ŠTUDENTOM 58
GRAF 19 : POMOČ PODANIH INFORMACIJ (IZREDNI ŠTUDENTI) 59
GRAF 20:OPORA/ SVETOVANJE IZREDNIM ŠTUDENTOM 60
GRAF 21: ZADOVOLJSTVO Z ODZIVOM TUTORJA (REDNI ŠTUDENTI) 60
GRAF 22: ZADOVOLJSTVO Z ODZIVOM TUTORJA (IZREDNI ŠTUDENTI) 61
GRAF 23: OCENA KORISTNOSTI TUTORJEV (REDNI ŠTUDENTI) 62
GRAF 24: OCENA KORISTNOSTI TUTORJEV (IZREDNI ŠTUDENTI) 62
GRAF 25:VIRI INFORMACIJ ZA REDNE ŠTUDENTE (GLEDE DOGODKOV NA FAKULTETI, PRAVICAH ŠTUDENTOV IPD.) 68
GRAF 26: VIRI INFORMACIJ ZA IZREDNE ŠTUDENTE (GLEDE DOGODKOV NA FAKULTETI, PRAVICAH ŠTUDENTOV IPD.) . 68

KAZALO TABEL

TABELA 1: POGOSTOST IN NAČIN STIKA S TUTORJI 55
TABELA 2: NA KAKŠEN NAČIN SO PODANE INFORMACIJE POMAGALE? (REDNI ŠTUDENTI) 57
TABELA 3: NAČIN OPORE/SVETOVANJA REDNIM ŠTUDENTOM 58
TABELA 4: NA KAKŠEN NAČIN SO PODANE INFORMACIJE POMAGALE? (IZREDNI ŠTUDENTI) 59
TABELA 5: NAČIN OPORE/SVETOVANJA IZREDNIM ŠTUDENTOM 60
TABELA 6: ODZIVANJE TUTORJA PRI DELU Z REDNIMI ŠTUDENTI 61
TABELA 7: ODZIVANJE TUTORJA PRI DELU Z IZREDNIMI ŠTUDENTI 61
TABELA 8: MNENJE O IDEJI TUTORSTVA MED REDNIMI ŠTUDENTI, KI SE POMOČI TUTORJA NISO POSLUŽILI 63
TABELA 9: MNENJE O IDEJI TUTORSTVA MED IZREDNIMI ŠTUDENTI, KI SE POMOČI TUTORJA NISO POSLUŽILI 63
TABELA 10: MNENJE O TUTORSTVU MED VSEMI REDNIMI ŠTUDENTI 64
TABELA 11: MNENJE O TUTORSTVU MED VSEMI IZREDNIMI ŠTUDENTI 64
TABELA 12: INFORMACIJE, KI JIH IMAJO REDNI ŠTUDENTI O TUTORSTVU 65
TABELA 13: INFORMACIJE, KI JIH IMAJO IZREDNI ŠTUDENTI O TUTORSTVU 65
TABELA 14:SITUACIJA, V KATERI BI SE OBRNIL/A NA TUTORJA (REDNI ŠTUDENTI) 66
TABELA 15:SITUACIJA, V KATERI BI SE OBRNIL/A NA TUTORJA (IZREDNI ŠTUDENTI) 66
TABELA 16: SPOROČILO REDNIH ŠTUDENTOV TUTORJEM 67
TABELA 17: SPOROČILO IZREDNIH ŠTUDENTOV TUTORJEM 67
TABELA 18: REDNI ŠTUDENTI, RAZDELJENI GLEDE NA SPOL 69
TABELA 19: TUTORANDI S POSEBNIMI POTREBAMI (MED REDNIMI ŠTUDENTI) 69
TABELA 20: STAROST (REDNI ŠTUDENTI) 69
TABELA 21: IZREDNI ŠTUDENTI, RAZDELJENI GLEDE NA SPOL 69
TABELA 22: TUTORANDI S POSEBNIMI POTREBAMI (MED IZREDNIMI ŠTUDENTI) 69
TABELA 23: STAROST (IZREDNI ŠTUDENTI) 70

1. TEORETIČNI UVOD

Evropski visokošolski prostor se nahaja v fazi, ki zahteva veliko spretnosti in usklajevanja, da bi ustvarjal bodoče kadre, sposobne konkurence na trgu delovne sile. Pri tem se opira na spremembe študijskih programov, ki bi omogočali večjo prehodnost študentov, kompetentnost in medsebojno primerljivost programov, s tem pa tudi kvalitetnejši študij in, kasneje, zaposljiv kader.

Čas, v katerem živimo, je usmerjen v lastno odgovornost. V tem polju lahko govorimo tudi o odgovornosti vsakega posameznika za svojo izobrazbo, vendar pri tem ne moremo izključiti ene od bistvenih stvari – vsaj začetno omogočanje enakih možnosti. Tako se pojavlja kot en izmed mogočih načinov pomoči institut tutorstva.

Beseda tutor izhaja iz latinske besede t'utor, ki pomeni varuh, skrbnik. Tudi Slovar slovenskega knjižnega jezika opredeljuje besedo tutor (SSKJ 2005) kot *varuh, skrbnik.*
Tutorji, torej osebe, ki so imele nalogo skrbi za svoje gojence, imajo svoje korenine že v antiki. V antičnem Rimu so tutorji tako bdeli nad svojimi gojenci ter skrbeli zanje, niso pa jih neposredno poučevali.

Razvoj ideje tutorstva je sledil v srednjem veku, na srednjeveških univerzah, kjer sicer samega izraza tutor še niso uporabljali, poznali pa so funkcijo nekoga, ki je bil v pomoč univerzitetnemu profesorju. Ta pomoč je obsegala predvsem delo s študenti; bil je »vez« med profesorji in študenti.

Študentskega tutorja so na začetku videli predvsem kot nadomestnega učitelja. Njegova vloga je ustrezala modelu prenašanja znanja od učitelja na tutorja in dalje od tutorja na študenta. Kasneje se je izkazalo, da v interakciji med učiteljem in študentom ter med tutorjem in študentom prihaja do bistvenih, predvsem kvalitativnih, razlik. Obe interakciji imata svoje značilnosti, tako prednosti kot slabosti.

Toppingova (2005:631) opredelitev študentskega tutorstva je:
»Bolj sposobni študentje pomagajo manj sposobnim, da se uče v sodelovalnih parih ali manjših skupinah, ki jih skrbno organizira profesionalen (visokošolski) učitelj.«

V študentskem tutorstvu se je kasneje izkazalo, da ne gre vedno za odnos med boljšimi in slabšimi študenti. V tem diadnem odnosu tutor-tutorand namreč pridobita oba (Topping 2005:631). V nadaljevanju bom predstavila dva modela tutorstva v visokem šolstvu, spremembe oziroma načela, ki jih v evropski visokošolski prostor vpeljuje Bolonjska deklaracija ter poskušala institut tutorstva umestiti (v skladu s temi načeli) v evropski visokošolski prostor.

1.1 MODELI TUTORSTVA V VISOKEM ŠOLSTVU

V visokem šolstvu razlikujemo predvsem dve različici tutorstva; pogojno bi jih lahko poimenovali »anglosaški« in »nemški« model (Jelenc 1995, po Marentič Požarnik in sodelavci 1997: 38-39):

- ***»anglosaški« model*** – Ta model se je razvil v 19. stoletju predvsem v Veliki Britaniji in ZDA. Gre za »akademsko« tutorstvo, saj vlogo tutorja v njem opravlja univerzitetni učitelj. Skrbi za manjše skupine študentov, na skrbi pa ima njihov akademski in osebno-socialni razvoj. Ti študentje navadno bivajo v univerzitetnih kampusih in se pogosto dobivajo s svojimi tutorji. Naloge, ki jih učitelj-tutor opravlja, zajemajo spremljanje študija tutorandov, dajanje povratnih informacij o pisnih izdelkih ter spodbujanje in svetovanje glede načina študija. Na razpolago mu je tudi v zvezi s strokovnimi in osebnimi težavami in problemi.
- ***»nemški« model*** – V okviru tega modela govorimo o »študentskih« tutorjih. Na razvoj tega modela so po mnenju Berendta, Kluga in Csanyia (Berendt 1983, Klug 1988, Csanyi 1988, po Marentič Požarnik 1997) vplivale zahteve s strani študentov, ki so sami izrazili željo po študiju, ki bi bil bolj relevanten in prilagojen njihovim potrebam. V Nemčiji se je ta model razvil v 50-ih letih, nanj pa je vplival tudi ameriški sistem. *Uvajalno tutorstvo*, kot so ga poimenovali, je imelo glaven namen pomoč študentom pri začetnih študijskih težavah in je temeljilo na motu »študentje pomagajo študentom«. Število tutorskih skupin je od leta 1952 do leta 1968 naraslo iz 8 na 170, sponzorirala pa jih je Fordova fondacija. Po letu 1968 so začeli vpeljevati še »znanstvene« tutorje«; danes bi jih lahko poimenovali »mladi raziskovalci«. Šlo je za mlade diplomante, ki so bili tutorandom v pomoč predvsem pri poglabljanju in utrjevanju snovi množičnih predmetov (npr. v sociologiji ali ekonomiji). Tako se je poleg *uvajalnega tutorstva* razvilo še *strokovno* oziroma *predmetno tutorstvo.* S finančno podporo Volkswagnovega koncerna, se je tutorski sistem razširil še na druge

univerze po Nemčiji. S koncem 70-ih in začetkom 80-ih let je število tutorjev močno padlo, saj sta se finančna pomoč in vpliv študentov na univerzitetno dogajanje precej zmanjšala. Tutorski sistem se je kasneje (v letu1976/77) razvil tudi v Avstriji, predvsem v obliki *strokovnih tutorjev.*

1.2 NAMEN VPELJEVANJA TUTORSTVA

Za opredelitev namenov vpeljevanja tutorskega sistema se bom oprla na postavke, ki izhajajo iz nemškega sistema, po Berendtu (1983, po Marentič Požarnik 1997:40). Ti nameni so:

- premostitev oziroma reševanje začetnih težav študentov pri vključevanju v študij,
- večanje učinkovitosti študija,
- spodbujanje študentov k sodelovanju s premagovanjem pasivnega, receptivnega stališča študentov,
- možnost za izvajanje različnih metod poučevanja (metodičnega pluralizma).

Še dva namena, ki ju je izpostavil, sta izboljšanje načina študija pri predmetih, ki jih obiskuje veliko število študentov in študentk (množični predmeti) ter možnost dela v manjših skupinah (na primer tutor in skupina tutorandov).

Radikalnejši namen sta izrazila Avstrijca Fressner in Gubitzer, ki sta izpostavila vlogo tutorjev kot instituta, ki bo pomagal univerzi, da ne zdrkne v svoj »samomorilski program«. Le-tega namreč označujejo množičnost univerzitetnega študija in s tem tudi večanje anonimnosti posameznika, disciplinarna razdrobljenost, zanemarjanje družbene odgovornosti za uporabo znanja in znanosti ter motena komunikacija (enosmerna predavateljska komunikacija, stroga hierarhija, preveč specializiran strokovni jezik) (1988, po Marentič Požarnik 1997:40).

1.3 VRSTE TUTORSTEV

Vučetić Dimitrovski (2007: 2) v dokumentu *Posnetek stanja na članicah Univerze v Ljubljani* predlaga členitev tutorskega sistema na tri komponente:

- kdo tutorstvo izvaja,
- kaj je področje dela tutorjev (težava, ki zaznamuje ciljno skupino) in
- kdo je ciljna skupina.

Tako lahko razlikujemo več vrst tutorstev:

UVAJALNO ŠTUDENTSKO TUTORSTVO je namenjeno študentom začetnikom. Izvajajo ga študentje in študentke višjih letnikov, njihova primarna naloga pa je pomoč novincem pri prehodu iz srednje šole na univerzo. Delajo v manjših skupinah (praksa iz tujine je 7 do 12 oseb), za to delo pa so še posebej usposobljeni. Njihova pomoč ni osredotočena na študij posameznih predmetov; predstavljajo bolj oporo v smislu iskanja informacij, premagovanja socialne anonimnosti, vzpostavljanje kolegialne pomoči, pridobivanju študijskih strategij in osnove samozavesti (Marentič Požarnik 1997: 40).

PREDMETNO TUTORSTVO pokriva področje premagovanja začetnih težav, ki se pojavijo pri študiju posameznega predmeta. Ta vrsta tutorstva se uporablja v vseh letih študija, ne le pri začetnikih. Za lažjo pomoč tutorandom, se tutorji povezujejo z nosilci predmetov in tako predelujejo predmete, ki povzročajo težave. V delu s skupinami tutorandov, ki štejejo do 30 študentov, obravnavajo različne študijske probleme, poglabljajo razumevanje, vodijo razprave, pojasnjujejo. So kot korektiv množičnega študija in omogočajo prostor za prenos znanja v okviru manj formalnih odnosov (Marentič Požarnik 1997: 41; Kalkowski 1995).

UČITELJSKO TUTORSTVO je podobno anglosaškemu modelu. Izvaja ga visokošolski učitelj ali asistent. Preko individualnega svetovanja študentom, ki so mu/ji bili dodeljeni, pomaga pri izbiri študijske poti, študiju nasploh ter drugih vprašanjih, ki se vežejo na področje študija. Učitelj-tutor spremlja tutoranda skozi celoten študijski proces, ne le na začetku študija ter tako ne zajame le študentov začetnikov, ampak več generacij (Tutorski sistem UL 2007).

TUTORSTVO ZA POSEBNE SKUPINE se razlikuje po področju dela tutorja in ciljni skupini. V to skupino spadajo a) *študentje s posebnimi potrebami* in b) *tuji študentje*. Tutorji morajo imeti posebna znanja (na primer za tuje študente je pogoj znanje angleškega jezika). V vlogi tutorja lahko nastopi študent ali visokošolski učitelj/asistent (Tutorski sistem UL 2007).

1.4 FUNKCIJE TUTORJEV

Tutorji pri svojem delu prevzemajo različne funkcije. Te so sledeče:

- **podporna funkcija** – tutorji podpirajo študij,
- **dopolnilna funkcija** – tutorji obravnavajo teme in metode, ki tutorande zanimajo, a jih v rednem študijskem programu ni,
- **reformna oziroma inovacijska funkcija** – tutorji se povezujejo z reformnimi projekti na univerzi (na primer projektni študij, študij na daljavo) (Marentič Požarnik 1997: 41).

Iz socialnodelavskega vidika v institutu tutorstva prepoznamo tudi **svetovalno** in **informacijsko funkcijo**. Tutorji tako svetujejo tutorandom pri težavah, kakor tudi podajajo splošne informacije, vezane na študij in študentsko življenje. Po pregledu načel, ki se vežejo na osnove skupnostnega socialnega dela, prepoznamo tudi funkcijo **mobilizatorja,** osebe, ki tutorandom kot uporabnikom pomaga v procesu krepitve moči uporabnika (Žnidarec Demšar 2005).

V tuji literaturi (Colvin 2007; Topping 2005) je funkcija tutorjev najpogosteje videna kot podporni sistem v študijskem procesu, pri čemer spreminjajo oziroma mehčajo tipično hierarhično strukturo na univerzah, povečujejo motivacijo in študijsko uspešnost študentov, odnos med tutorjem in tutorandom pa daje tudi možnost za obojestransko opolnomočenje v delovnem odnosu (Colvin 2007:165). Delovni odnos Gabi Čačinovič Vogrinčič in sodelavci v knjigi *Vzpostavljanje delovnega odnosa in osebnega stika* definirajo *»elemente delovnega odnosa, ki so potrebni za vzpostavitev izvirnega delovnega projekta, z dogovorom o sodelovanju, instrumentalno definicijo problema (Luessi 1991) in soustvarjanjem rešitev, osebnim vodenjem (Bouwkamp, Vries 1995)«*. Dopolnijo ga še z naslednjimi koncepti*: »perspektiva moči (Saleeby 1997), etika udeleženosti (Hoffman 1994), znanje za ravnanje (Rosenfeld 1993), ravnanje s sedanjostjo ali koncept so-navzočnosti (Andersen 1994)«* (po Čačinovič Vogrinčič 2005: 9).

Koncept delovnega odnosa, ki deluje med tutorjem in tutorandom, vsebuje elemente, ki so sestavine postmodernega, konstruktivnega koncepta socialnega dela. Kot pravi Čačinovič Vogrinčič (2005: 7), za odnos med socialnim delavcem in uporabnikom velja, da s pomočjo

pogovora soustvarjata spremembe in premike. Podobno, sta tudi tutor in tutorand sogovornika. Vsak od njiju ima izkušnje, kompetence in svojo osebno zgodovino.
Tutorstvo je tudi »*učenje sprejemanja in dajanja pomoči*« (Bond 2006:227).

Colvin (2007:166) prav tako navaja, da tutorji pomagajo študentom-tutorandom, bodisi »ena na ena« ali v manjši skupini, tako da nadaljujejo z diskusijami iz predavanj, razvijajo veščine, ki so potrebne za učinkovit študij, evalvirajo delo, rešujejo predmetno-specifične probleme in podpirajo samostojen študij. S tem se pokaže tudi njihova **poučevalna funkcija**. Poučevalna funkcija tutorjev pa se razlikuje od profesorske oziroma učiteljske, saj kot pravita Fassett in Warren (2003, po Colvin 2007:178), so tutorji v liminalni (vmesni) poziciji, za razliko od profesorjev, ki predstavljajo avtoriteto. Tako so tutorji odlični poznavalci pozicije študenta-začetnika, saj so bili tudi sami v tej vlogi, obenem pa jim je olajšana interakcija s študenti-tutorandi, saj poznajo jezik in navade. Ker pa predstavljajo most med profesorji in študenti in imajo (do neke mere) poučevalno funkcijo, ne pripadajo popolnoma niti enim niti drugim.

Webb (1989, po Kalkowski 1995:6) je identificiral 6 pogojev, ki morajo biti izpolnjeni za učinkovit prenos znanja: »Tutor mora zagotoviti relevantno učno pomoč, ki je primerno poglobljena, ob pravem času in razumljiva ciljnemu uporabniku. Tutor mora omogočiti tutorandu priložnost uporabe novega znanja oziroma informacij, tutorand pa mora izkoristiti prednost te priložnosti.«

Tutorstvo je v rabi v več državah in disciplinah po svetu. Na tak način se promovira medštudentsko izobraževanje (Ballie 1998; Ballie in Grimes 1999, po Schleyer 2005: 245). Kot pravi Zabukovec (1997: 386), dela tutorjev ne gre enačiti z delom učiteljev, vendar bi za uspešno opravljanje svojega dela morali poznati različne teorije poučevanja (npr. vedenjsko, socialnopsihološko, implicitno). Pri tutorstvu pridejo do izraza prednosti implicitnih teorij poučevanja. Te teorije upoštevajo značilnosti konteksta in so izrazito osebne. Poudarjajo pomen praktičnega znanja ter pomembnost izkušenj in refleksije na prakso. Tako naj bi tutor pri svojem delu nenehno težil k osmislitvi svojih izkušenj in jih prenašal v načrtovanje učinkovitih akcij pri delu s tutorandi. Te oblike dela tutorjev s študenti-tutorandi se imenujejo tutoriji. Po besedah Marentič Požarnikove (1997) naj bi tutoriji »pomagali pri obvladovanju vse večjega števila študentov, ob nespremenljivem številu predavateljev in asistentov«.

Prikaz poučevalne funkcije tutorjev bom predstavila na primeru iz Liverpoolske univerze (University of Liverpool, Department of Engineering), kjer so uvedli poskusno tutorstvo na enem izmed oddelkov. Povodi za vpeljavo tutorskega sistema so bili pomanjkanje časa zaposlenih za dodatno razlago, težave z razumevanjem pristopov k študijskem delu ter slabo poznavanje elementov timskega dela, uspešne komunikacije in procesa reševanja problema. Tutorstvo je bilo vpeljano v obliki učenja študentov v skupini, ki jo je usmerjal tutor (starejši študent). Tutorji so pomagali mlajšim študentom preko skupinskih srečanj in delovanjem v obliki fokusnih skupin. Izkazalo se je, da takšna skupina ustvarja iz perspektive tutorandov varen, suportiven prostor, kar jim dovoljuje razvoj idej za reševanje problemov, ki so specifični za neko stroko ter možnost preverjanja razumevanja zahtevnejših konceptov. Tutorji niso podali rešitve specifičnega učnega problema, ki so ga izpostavili tutorandi. Celoten proces dela so usmerjali tako, da so tutorandi iskali rešitve čim bolj samostojno; posredovali so le, če se tutorandi niso držali učnega cilja. Tak način dela opogumlja študente, da prevzamejo več odgovornosti za svoje učenje oziroma študij, obenem pa promovira poglobljen pristop k študiju (Baillie 1999, po Schleyer 2005: 247).

1.4.1 MESTO TUTORIJ V ŠTUDIJSKEM PROCESU

Beananhal (1977, po Marentič Požarnik 1997: 41) razlikuje oblike dela s študenti s pomočjo tutorjev, ki jih imenuje tutoriji, glede na mesto, ki ga zavzema tutorstvo znotraj študijskega procesa. Te oblike so:

- **reaktivni** tutoriji - tutorji s študenti poglabljajo teme, ki so bile obravnavane že na predavanjih,
- **projektivni** tutoriji – tutorji pomagajo študentom pri pripravi seminarjev in ustnih nastopih, da predstavijo obravnavno problematiko celostno,
- **dopolnilni** tutoriji – tutorji skupaj s študenti obravnavajo probleme, naloge in cilje predmeta, ki jih je možno uresničiti le v manjših skupinah,
- **evalvacijski** tutoriji – tutorji so vezani predvsem v vrednotenje študijskega procesa z namenom izboljšave,
- **tutoriji za »zamudnike« –** tutorji delajo s študenti, ki želijo nadoknaditi določene študijske obveznosti,
- **avtonomni tutoriji** – tutorji s študenti obravnavajo teme, ki niso del ožjega študijskega programa in so predlagane s strani študentov.

S tem, ko tutorji zavzemajo določene funkcije v študijskem procesu, so povezane tudi veščine in znanja, ki naj bi jih tutor imel. Po izkušnjah iz tujine se je kot pozitiven vpliv na učinkovitost tutorjevega dela pokazalo usposabljanje za tutorje.

1.5 USPOSABLJANJE ZA TUTORJE

Schleyer s sodelavci (2005: 245-254) je ugotavljal, da je usposabljanje tutorjev ključno za delovanje tutorskega sistema. Opravili so namreč poskus v dveh skupinah, kjer je eno skupino usmerjal usposobljen tutor, drugo pa neusposobljen. Tutorandi, ki so bili v skupini usposobljenega tutorja, so svoje študijske naloge opravili bolje kot v skupini neusposobljenega tutorja. Pri pripravi usposabljanj tako predlagajo učenje različnih učnih pristopov, igre vlog, vaje za razvijanje kreativnosti, učenje poznavanja skupinske dinamike, simulacijo situacij ter timsko delo. Vse našteto so generične veščine, ki jih je možno prenesti v različne študijske programe. Tudi Marentič Požarnik (1997: 43) je ugotavljala, da je pri usposabljanju tutorjev nujno poskrbeti za ravnotežje med pedagoško-didaktičnimi, psiho-socialnimi in strokovno-predmetnimi sestavinami.

Tako Stumm (1988, po Marentič Požarnik 1997: 43) navaja nekaj smernic oziroma načel ustreznega usposabljanja:

- usmerjenost v udeležence-tutorje (kakšne so njihove izkušnje in pričakovanja – uporabniška perspektiva),
- usmerjenosti v proces (možnost tutorjev, da razmislijo in analizirajo, kaj se dogaja),
- usmerjenost na nalogo oziroma temo (na primer, katere informacije potrebujejo študentje začetniki, kje jih dobijo, kaj so najpogostejše težave),
- ravnotežje med sestavinami JAZ – SKUPINA – TEMA,
- optimizacija okvirnih pogojev (prostorskih in časovnih), ko se usposabljanje odvija (na primer strnjena izvedba usposabljanja, brez motenj iz okolja).

Marentič Požarnik (1997: 45) opozarja na »večdimenzionalno« komponento usposabljanja; doseči morajo ravnotežje med usmerjenostjo na temo, udeležence in medsebojne odnose, pomembna komponenta pa je tudi »izkustveno učenje«. Tako bi udeleženci sami izkusili metode, ki jih kasneje lahko uporabijo pri vzpostavljanju stika s študenti. Preko dela s tutorandi, je možen prenos vsebin, ki so jih tutorji usvojili na usposabljanju.

1.6 ELEMENTI, KI POGOJUJEJO USPEŠNO TUTORSKO DELO

Za uspešno implementacijo in delovanje tutorskega sistema je nujna izpolnitev nekaj ključnih pogojev. Po mnenju Bailliejeve (1998, po Schleyer 2005: 246), so pomembni naslednji pogoji:

- trening (izobraževanje) tutorjev s posebnim poudarkom na poznavanju dela v mali skupini, skupinske dinamike in facilitatorske vloge (tutor kot usmerjevalec skupinskega dela);
- prostovoljnost in zaupen odnos tutorandov in tutorjev v tutorskem sistemu - odnos med njima je zaupen, pri tem je potrebno upoštevati tudi varstvo osebnih podatkov in nenazadnje osebnostno integriteto.
- osredotočanje na delo – študentje-tutorandi v skupini sprašujejo in odgovarjajo na vprašanja, razvijajo in evalvirajo ideje, tutor pa ohranja fokus na delovne točke ter usmerja študente k doseganju cilja;
- pogostost skupinskih srečanj – priporočljivo je eno srečanje vsak teden ali vsaka dva tedna, za dobre učne rezultate je predlagano število tutorandov na tutorja med 5 in 10;
- povratna informacija s strani tutorandov v obliki vprašalnikov, fokusnih skupin, neformalnih diskusij;
- uvid prednosti tutorskega modela za tutorande (na primer obvladovanje konceptov, razvijanje spretnosti, boljši učni uspeh);
- uvid prednosti tutorskega modela za tutorje (na primer krepitev lastnega učenja, učenje vodstvene vloge);
- podpora tutorskega sistema s strani predavateljev in asistentov;
- vpeljava administratorske vloge (koordinator tutorjev; nekdo, ki skrbi za novačenje in usposabljanje tutorjev, je vezni člen med tutorji in nosilci predmetov, zbira in preverja evalvacijski material)
- učinkovita komunikacija med tutorji, nosilci predmetov in »upraviteljem« tutorskega sistema (koordinatorjem tutorstva);
- evalvacija tutorskega dela – nenehno preverjanje, ali dosega tutorski sistem svoj namen ter ali je učinkovit;
- poročanje o učinkovitosti tutorskega delu zaposlenim na katedri, oddelku, fakulteti in s tem promocija načina dela.

1.7 NAČINI IZVAJANJA TUTORSTVA

Tutorstvo se lahko izvaja na različne načine. Ker gre za komunikacijo med tutorjem in tutorandom, so uporabni vsi komunikacijski viri. To vključuje:

SKUPINSKA SREČANJA – navadno potekajo na fakultetah zunaj okvirjev urnika (po dogovoru med tutorjem in tutorandi). Tutorandi s tutorjem razpravljajo o težjih delih snovi, opravljajo različne praktične naloge ter diskutirajo o temah, ki se jim zdijo pomembne. Taka srečanja so koristna na začetku študijskega leta za vzpostavitev stikov med samimi tutorandi, kasneje pa tudi za vzdrževanje stikov. Ker so navadno redka, se mora nanje tutor pripraviti.

INDIVIDUALNE KONZULTACIJE pridejo v ospredje, ko posamezen študent naleti na specifične težave pri študiju, potrebuje svetovanje ali išče informacije.

TELEFON, PRENOSNI TELEFON IN SMS SPOROČILA so glavni načini komunikacije pri iskanju nujnih informacij ter za dogovarjanje individualnih srečanj.

ELEKTRONSKA POŠTA je pogost način komunikacije med tutorjem in tutorandi. Navadno se tutorandi obračajo na tutorja z vprašanji, tutor pa jim v najkrajšem možnem času odgovarja. Tudi tutor se na tak način obrača na tutorande in jim posreduje informacije.

1.8 POZITIVNI UČINKI TUTORSTVA

Schleyer s sodelavci (2005: 245-254) v sklopu tutorskega sistema izpostavljajo pozitivne vidike za tutorje:

- možnost učenja poučevanja drugih,
- krepitev lastnega učenja,
- vaja v utrjevanju določenega predmeta,
- odgovornejši odnos do učenja,
- učenje vodstvenih veščin,
- krepitev samozaupanja.

Na tutorandih se učinek tutorstva kaže kot:

- izboljšanje učnega uspeha,
- obvladovanje konceptov in ključnih veščin, značilnih za neko stroko,
- porajanje novih idej, vizualizacija že znanih konceptov,
- odgovornejši odnos do učenja,
- razvoj odnosov med študenti različnih generacij,
- učenje novih metod dela (na primer timsko delo),
- večje zaupanje v lastne sposobnosti.

Pozitivni učinki so se pokazali tudi pri vpeljevanju tutorstva med študente s posebnimi potrebami. Le-ti so bili v tutorski sistem vključeni kot tutorandi in kot tutorji. Bond (2006: 224-229) je tutorstvo označila kot možnost suportivne oziroma inkluzivne (vključujoče) edukacije. Pokazalo se je namreč, da študentje s posebnimi potrebami na takšen način dodatno osmislijo svoj položaj, saj niso le prejemniki pomoči, temveč tudi tisti, ki pomoč nudijo. Tako je tutorstvo zanje efektivna intervencija, ki zajema socialne in izobrazbene vidike. Primer iz tujine je delo študentke s posebnimi potrebami, ki je imela težave pri branju, tutorsko delo pa je opravljala med otroci v nižjih razredih osnovne šole z branjem enostavnejših knjig.

Scruggs in Mastropieri (1998, po Topping 2005) sta prav tako odkrila pozitivne učinke tutorstva pri študentih s posebnimi potrebami. Ne glede na vlogo v tutorskem sistemu, študentje s posebnimi potrebami s pomočjo tutorstva pridobijo nove izkušnje - tako na akademskem nivoju kot na nivoju izboljšave interakcij z ljudmi izven akademskega sistema.

Po Toppingu (1988, po Bond 2006) je tutor oseba, ki obvlada neko snov, si jo bolj zapomni, znanju dodaja smisel in se obenem uči, kako primerno usmerjati drugo osebo, tutorand pa se uči novih znanj in veščin. Odnos tutor-tutorand je krožni sistem, ki omogoča prehajanje pozitivnih učinkov med obema akterjema. Študentje in študentke s posebnimi potrebami so prav tako lahko deležni opore s strani tutorja. Opora zajema pomoč pri iskanju učilnic, zapiskov, glasno branje učnega materiala ter osnovne prilagoditve pri predmetu, da lahko študent sledi. Pri tem je pomembno, da tutor tutorandu nudi zgolj oporo in ne opravlja nalog namesto tutoranda. Pomembno je tudi, da ne postane ta diadni odnos kot izoliran otok v skupini študentov, temveč se obema omogoči vključevanje v večjo celoto (Bond 2006: 224-229).

Tutorstvo so vpeljali tudi na eno izmed srednjih šol v tujini, kjer so preverjali učinkovitost metode med dijaki z bralnimi težavami. Kot pravi Paterson (2006: 378-389), so na podlagi bralnih testov določili nekaj dijakov, ki so imeli največje težave. To so bili mladostniki z različnim socialnoekonomskim ozadjem. Srednja šola se je povezala z osnovno šolo v soseščini, kjer so prav tako imeli nekaj otrok z bralnimi težavami. Sprva so se dijaki oznaki nekoga, ki bo pomagal mlajšemu, upirali, a se je sčasoma pokazalo, da gre le za začetni odpor. Bralno razumevanje pri obeh skupinah se je začelo boljšati. Izboljšala se je tudi samopodoba pri obeh skupinah, saj niso bili zgolj prejemniki pomoči (intervencije), ampak so se videli tudi kot dejavne pri procesu učenja. Smith (1998, po Paterson 2006) razlaga, da gre v tem procesu za učenje preko identifikacije. Med dijaki in osnovnošolci so bile namreč podobnosti v socialnoekonomskem in kulturnem ozadju, pri čemer so se mlajši poistovetili s starejšimi, hkrati pa so starejši dobili vpogled v vlogo nekoga, ki poučuje in usmerja učni proces.V tem procesu se pokaže tudi model dodajanja moči.

Lazerson (1988) je ugotovil, da so se pozitivni učinki tutorstva pokazali v skupini mladih prestopnikov. Znižalo se je število ur odsotnosti od pouka, izboljšal se je njihov učni uspeh,
Bond (2006: 226) je predstavila kot enega od ciljev tutorstva tudi odmik od profesorske podpore k tutorski ter od tutorske k samostojnemu delu. Tako je vloga tutorja tudi samoizključujoča – opolnomočiti drugo osebo do te mere, da zmore sama ali z manj pomoči drugih.

1.9. EVROPSKI VISOKOŠOLSKI PROSTOR, BOLONJSKA REFORMA IN USTVARJANJE PROSTORA ZA INSTITUT TUTORSTVA

Kot navaja Zgaga (Zgaga 2004: 11), »bolonjski proces lahko na hitro in posplošeno označimo kot skupno prizadevanje evropskih držav (bolj natančno: njihovih resorjev za izobraževanje), nekaterih vladnih in nevladnih mednarodnih organizacij za izobraževanje, akademskih ustanov in študentskih organizacij za koordinirano sodelovanje in poenotenje pogledov pri reševanju izzivov in odprtih vprašanj o ključnih konceptih, strategijah in razvojnih politikah visokega šolstva v razmerah, ki jih zaznamujejo evropske integracije, t.i. tranzicija v srednji in vzhodni Evropi ter globalizacija v svetovnem merilu. Proces ima daljšo prazgodovino, uradno pa se začenja s podpisom bolonjske deklaracije (1999), v kateri so si sodelujoče države za glavni cilj postavile, da do leta 2010 vzpostavijo enotni visokošolski prostor.« .

S tem v grobem označimo proces, v katerem se je kot en od akterjev, skupaj s svojimi članicami, znašla tudi Univerza v Ljubljani.

1.9.1 Kaj je bolonjska reforma?

Cilj bolonjske reforme je vzpostavitev evropskega visokošolskega prostora do leta 2010, kjer bodo lahko študentje in študentke izbirali med širokim in transparentnim spektrom visokokakovostnih predmetov in pridobili stopnjo izobrazbe s hitrimi postopki prepoznavanja. V bolonjski deklaraciji so postavljene smernice, s pomočjo katerih bo postalo evropsko visoko šolstvo bolj kompatibilno in primerljivo, bolj privlačno za evropske študente in študente drugih kontinentov. Tri prioritetna področja so: nova struktura treh študijskih stopenj *(bachelor/master/doctorate*), zagotavljanje kakovosti in prepoznavanje kvalifikacij in časovne dolžine študija. Sama reforma je bila potrebna (in še vedno je), če se želi Evropa približati najbolj učinkovitim učnim oziroma študijskim sistemom, ki delujejo v Združenih državah Amerike in v Aziji.

Od podpisa bolonjske deklaracije leta 1999, s čimer so se uskladili in zavezali k uresničitvi zapisanih ciljev do leta 2010, so se ministri dogovorili o spremljanju poteka uresničevanja ciljev. Tako se bodo do 2010 srečevali vsaki dve leti in ocenjevali napredek in postavljali prioritetne, kratkoročne in dolgoročne cilje. Do sedaj so se srečali (po Bolonji) v Pragi (2001), Berlinu (2003), Bergnu (2005) in Londonu (2007), naslednja pa bo 2009 v Leuvnu. Ker gre za časovno obdobje, imenujemo reformo bolonjski proces. Danes zajema 46 evropskih držav (po *The Bologna Process. Towards the European Higher Education Area.* 2007).

1.9.2 Cilji bolonjske reforme

Skozi čas se je vsebinsko razširila in sedaj obsega poleg začetnih šest (osnovnih) ciljev še štiri dodatne ter element socialne razsežnosti, ki je prisoten v vseh desetih ciljih:

- ustvarjanje enotnega evropskega visokošolskega prostora,
- prepoznavne in primerljive kvalifikacije,
- nova struktura 3 študijskih stopenj oziroma dodiplomska stopnja in podiplomska stopnja (Ba/Ma/Dr),
- ovrednotenje študijske obremenjenosti s kreditnimi točkami,

- pospeševanje mobilnosti,
- zagotavljanje kakovosti (sprejeti v Bologni 1999),
- vseživljenjsko učenje (LifeLong Learning),
- visokošolske institucije in študentje,
- privlačnost evropskega visokošolskega prostora ter sodelovanje z drugimi deli sveta (sprejeti v Pragi 2001),
- doktorski študij ter povezovanje evropskega visokošolskega prostora in evropskega raziskovalnega prostora (sprejet v Berlinu 2003) (po *From Bergen to London. The contribution of the European Comission to the Bologna process. 2007,* v nadaljevanju *Bergen to London 2007*: 13).

Pri socialni razsežnosti bi še posebej izpostavila stališče ministrov v poročilu 2007 (*Bergen to London 2007*), kjer so se zavezali da »bodo omogočili enakopravno dostopnost do kakovostnega visokošolskega izobraževanja« (*Bergen to London 2007*: 8). Obenem so izpostavili tudi nujnost primernih pogojev za študente, kjer bi lahko zaključili svoj študij brez ovir, povezanih z njihovim socialnim in ekonomskim ozadjem. Socialna razsežnost tako vključuje postopke vlad, ki bodo pomagali študentom, posebej tistim iz socialno ogroženih skupin, tako finančno in ekonomsko kot tudi s primernim usmerjanjem in svetovalnimi službami. Tako bodo tudi omogočali večjo dostopnost do izobraževanja (*Bergen to London 2007*).

1.10 SLOVENSKI VISOKOŠOLSKI PROSTOR

Slovenija je sprejela Resolucijo o nacionalnem programu visokega šolstva Republike Slovenije za obdobje od 2007 do 2010 (v nadaljevanju ReNPVŠ), v kateri poudarja kot enega izmed ciljev »narediti kakovostno visoko šolstvo enako dostopno vsem« (ReNPVŠ: 1), pri tem pa poudarja »potrebo po primernih pogojih za študente, da bi lahko dokončali svoj študij brez ovir, izhajajočih iz njihovega socialnega in ekonomskega okolja«. Če dalje citiram: »Globalizacija in močna konkurenca zahtevata drugačen način izobraževanja, posebej terciarnega, kot smo ga v večjem delu Evrope in tudi pri nas imeli doslej. Samo znanje ni več zadosten pogoj za uspešen napredek. Vsem, ki si na različnih ravneh pridobivajo izobrazbo, je treba:

- zagotoviti razvoj generičnih kompetenc, ki so osnova za nadaljnje izobraževanje in višjo zaposljivost,
- ponuditi večjo možnost za vseživljenjsko izobraževanje in izpopolnjevanje na strokovnih področjih ter
- jih spodbujati za priučitev oziroma pridobitev vedno novega znanja zunaj dosežene izobrazbe, kadarkoli se to v njihovi karieri pokaže za potrebno.« (ReNPVŠ: 1)

Glede na podatke o vpisu v visokošolsko izobraževanje, je delež vpisanih še vedno prenizek, vseživljenjsko učenje pa preskromno za sprotno prilagajanje spremembam v okolju.
V Resoluciji so prav tako omenjeni cilji bolonjske reforme. Pri tem izpostavijo omogočanje izpeljave novih (tristopenjskih) programov; in sicer v smislu izkoristiti »vse pedagoške in raziskovalne zmogljivosti na univerzah, visokih šolah, javnih raziskovalnih organizacijah in raziskovalnih enotah v gospodarstvu« (ReNPVŠ: 6). V ta kontekst bi lahko vključili tudi usposobljene tutorje-študente, ki imajo prav tako nabor znanj in veščin, s katerimi lahko pomagajo drugim študentom pri lažjem vključevanju v študijski proces, tako v izrednih kot tudi v rednih študijskih programih.

Po izkušnjah iz tujine, predvsem pri delu s tujimi študenti (v okviru programa Erasmus), so tutorji v polje odnosa s tutorandi vstopali kot nekakšen *coach,* trener. Na Hogeschool van Amsterdam, Department of Social and Community Work, so tutorji tujim študentom bili »domači«, nizozemski študentje, ki so morali del študijskih obveznosti pri predmetu *Counselling* (Svetovanje) opraviti kot facilitatorji oziroma usmerjevalci projektnega skupinskega dela. Spodbujali so člane, jim svetovali pri iskanju informacij, opozarjali na napake, hvalili dobro opravljeno delo, časovno strukturirali srečanja (po tednih), bili pa so tudi na razpolago za dodatna vprašanja preko elektronske pošte in telefona. Projektno delo je zajemalo tedenska srečanja celotne skupine s tutorjem, individualno delo članov skupine in skupinsko delo. Skupina je bila sestavljena iz članov, ki jih je zanimala podobna problematika (na primer migranti, prostitucija, drop-outi iz šolskega sistema). Cilj predmeta ni bil samo raziskovanje in primerjava določene problematike, temveč tudi opazovanje samega sebe kot člana skupine, ocena lastnega prispevka ter opazovanje skupinske dinamike. Pri takem delu je dodaten izziv predstavljal jezik, prav tako tudi raznoliko kulturno ozadje študentov na izmenjavi.

Še več točk, ki odpirajo možnosti za vključitev instituta tutorstva, so: »Univerze sestavljajo in oblikujejo študenti, akademsko osebje in administrativno-tehnično osebje.« (ReNPVŠ: 7). Pedagoška dejavnost, ki bi jo bilo potrebno razvijati, mora uvajati nove strategije poučevanja, le-te pa bi bile usmerjene na študenta. Takšno poučevanje temelji na sodobnih, inovativnih metodah, aktivnem učenju, skupinskem delu in individualnih stikih študenta z visokošolskimi učitelji in sodelavci. Študentom je potrebno dati možnost sooblikovanja lastne študijske poti., obenem pa pri izbiri študijske poti in kombiniranju različnih izbirnih učnih enot ponuditi ustrezno svetovanje (ReNPVŠ: 7).

Pri mobilnosti, ki je prav tako eden izmed ciljev bolonjske reforme, se je po študijah Evroštudenta 2005 (po Evroštudent 2005, Evropski in socialni položaj in mednarodna mobilnost študentov v Sloveniji) pokazalo, da je le 9.3% slovenskih študentov vključenih v različne oblike študentskih izmenjav v tujini. Glavni vzroki, ki jih pri tem navajajo, so jezikovne omejitve pri izvajanju predavanj, pomanjkanje nastanitvenih možnosti, finančni viri za študente iz nižjih socioekonomskih skupin, nezainteresiranost naših profesorjev za mednarodna sodelovanja s programi drugih univerz in nenaklonjenost študijskih komisij in odborov za priznavanje izpitov in seminarjev, ki jih študentje opravijo med svojim bivanjem oziroma izpopolnjevanjem v tujini (Evroštudent 2005).

Izmed področij, ki jim je prav tako namenila pozornost, so študentje invalidi. To so osebe, ki se zaradi dolgotrajnih fizičnih, mentalnih, intelektualnih ali senzornih okvar, v nasprotju z ostalimi študenti, srečujejo z ovirami, ki preprečujejo ali ovirajo njihovo polno in učinkovito vključevanje in sodelovanje v izobraževalnih procesih. Tako predlaga »izvajanje podpornih storitev in zagotavljanje pripomočkov, ki so nujni za zagotavljanje enakih možnosti invalidnih oseb ter zagotavljanje tutorstva kot individualnega modela pomoči« (ReNPVŠ: 13).

Pri primerjavi Univerze v Ljubljani z drugimi najboljšimi univerzami, se pokaže, da ima zelo veliko študentov in relativno malo visokošolskih učiteljev; tako je razmerje števila študentov na profesorja visoko (ReNPVŠ: 16) - 22.2 študenta na profesorja, medtem ko je povprečje v Evropi 18.3 (po raziskavi Academic Ranking of World Universities 2005, Institute of Higher Education). V sklopu standardov za izvajanje študijskih programov je v Resoluciji (ReNPVŠ: 20) zapisano še: »Visokošolski študij vsebuje organizirano študijsko delo po študijskih programih, to je predavanja, seminarje, vaje, praktično izobraževanje, pripravljanje na izpite

in druge obveznosti ob konzultacijah z visokošolskimi učitelji in sodelavci ter mentorji in tutorji, ter individualno študijsko delo.«

Sistem financiranja visokošolskih zavodov je treba izpopolniti tako, da bo še bolj pripomogel k uresničevanju ciljev bolonjske deklaracije in spodbujal dokončanje študija v času uradnega trajanja študijskega programa. Tudi tu lahko vstopijo tutorji, ki pomagajo pri študiju, še posebej predmetni tutorji.

1.11 SLOVENSKA ZAKONODAJA NA PODROČJU VISOKEGA ŠOLSTVA

Ob pregledu Zakona o visokem šolstvu (Ur.l. RS, 119-12497/2006; v nadaljevanju: ZViS) in Meril za spremljanje, ugotavljanje in zagotavljanje kakovosti visokošolskih zavodov, študijskih programov ter znanstvenoraziskovalnega, umetniškega in strokovnega dela (Ur.l. RS 124-14935/2004; v nadaljevanju: Merila) se pokaže možnost odpiranja prostora za institut tutorstva.

Kot prikaz tega navajam nekaj primerov, ki so citirani iz Meril (ibid.: 2-4):
- *4. člen: » študentje sodelujejo pri oblikovanju procesov, ki vplivajo na izobraževanje, in imajo možnost izražanja svojih mnenj «* - s tem se odpira prostor za dialog med vsemi udeleženimi stranmi v procesu oblikovanja in ohranjanja kakovostnega visokega šolstva ter možnost vključevanja študenta v izobraževalni proces, vendar ne le kot pasivnega prejemnika informacij, temveč tudi kot aktivnega udeleženca, ki informacije, znanje in veščine deli z drugimi.
- *9. člen: »visokošolski zavod zagotavlja potencialnim in že vpisanim študentom dostop do informacij in do svetovalnih storitev, povezanih s študijem«* ter
- *18.člen: » visokošolski zavod je sprejel ukrepe za zagotavljanje pomoči pri učenju in svetovanju študentom«* - svetovanje kot ena od nalog tutorstva.

Čeprav so to merila, katerim se sledi pri ugotavljanju kakovosti visokega šolstva, ne gre zanemariti možnosti vpeljave tutorstva kot elementa, ki pomaga dopolnjevati že obstoječe mehanizme pomoči študentom.
V pripravi je tudi Pravilnik o tutorskem delu, s pomočjo katerega želi Univerza v Ljubljani formalno postaviti cilje, namene in naloge akterjev v okvirju tutorskega sistema na članicah.

1.12 RAZVOJ TUTORSTVA NA UNIVERZI V LJUBLJANI

1.12.1 Projekt » Posodabljanje študija«

V letih 1993, 1994 in 1995 je na Univerzi v Ljubljani potekal raziskovalno-razvojni projekt *Posodabljanje študija* pod vodstvom Barice Marentič Požarnik, Bogomirja Mihevca ter drugih sodelavcev na (nekdanjem) Centru za razvoj univerze. Projekt se je osredotočal predvsem na probleme študentov začetnikov in kako izboljšati uspešnost na začetku študija. V prvem letu študija se namreč večina študentov srečuje z največjimi težava. Glede na mnenja študentov o tipičnih problemih, s katerimi se srečujejo, ter na podlagi izkušenj iz drugih evropskih držav, so nekatere od fakultet in visokih šol, ki so se v odločile za sodelovanje v projektu, v letih 1994 in 1995 poskusno uvajale različne ukrepe pomoči novincem. Eden izmed teh ukrepov, ki se je takrat izvajal, je bil tudi tutorstvo (Marentič Požarnik 1997: 53-60).

K sodelovanju na projektu so bili povabljeni vsi visokošolski zavodi Univerze v Ljubljani. Odzvalo se je 14 zavodov oziroma posameznih oddelkov, interes je pokazala tudi Študentska organizacija Univerze v Ljubljani. Izvajanje tutorstva so vpeljale naslednji oddelki:

- Visoka šola za zdravstvo (v letih 1994, 1995, 1996),
- Filozofska fakulteta, Oddelek za germanske jezike in književnosti (v letu 1994),
- Fakulteta za družbene vede (v letih 1994, 1995, 1996),
- Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo, Oddelek za gradbeništvo (v letu 1994),
- Naravoslovnotehniška fakulteta, Oddelek za tekstilno tehnologijo (v letu 1994),
- Fakulteta za šport (v letu 1995),
- Pravna fakulteta (v letu 1994)
- Fakulteta za socialno delo – takrat še Visoka šola za socialno delo (v letih 1994 in 1995) (Marentič Požarnik 1997:53-60).

V sklopu projekta je bila vpeljana oblika uvajalnega tutorstva. Vlogo tutorja so prevzeli študentje višjih letnikov ali mlajši asistenti. Namen tutorstva ni bil toliko študijska pomoč tutorja, ampak bolj pomoč in opora študentom-začetnikom pri iskanju informacij, utrjevanje socialnih stikov med študenti, pridobivanje študijskih strategij ter krepitev osnov samozavesti.

Skupine tutorandov so štele med 8 in 25 študentov. Za tutorje je bilo pripravljeno enotedensko usposabljanje (28-urni program), enkrat v septembru 1994 in enkrat v septembru 1995. Program usposabljanja je vsebinsko pokrival naslednje teme: vloga tutorja, težave študentov 1. letnika, načini uspešnega učenja, individualne razlike v učenju, meta učenje, informiranje študentov, vodenje diskusije, skupinska dinamika, aktivno poslušanje, akcijsko načrtovanje. Udeleženci – bodoči tutorji – so posamezne elemente tudi sami praktično preizkusili.

Ugotovitve projekta so bili sledeče:

- Vsebina srečanj tutorjev in tutorandov se je oblikovala na podlagi pobud s strani tutorjev in vprašanj tutorandov. Tako so na uvodnem srečanju tutorji podajali predvsem osnovne informacije (na primer kaj je indeks, razlike med predavanji, seminarji, vajami ipd.), kasneje pa so postale bolj aktualne teme možnost neformalnih srečanj, rekreacije, štipendije, mednarodne izmenjave, izpitni roki, izpitna literatura, načini preverjanja znanja.
- Interes tutorandov za metode in stategije uspešnega učenja je nihal; nekateri so želeli o tem vedeti čimveč, drugi so bili bolj naravnani na konkretna vprašanja glede izpitov in posameznih obveznostih pri predmetih.
- Na srečanjih ni bilo problemov z aktivnim sodelovanjem tutorandov, vendar je sčasoma prišlo do osipa števila tutorandov na srečanjih.
- Tutorji so presodili, da niso nič ali pa zelo malo naredili na področju pomoči pri osebnih problemih tutorandov ter da niso bistveno mogli vplivati na komunikacijo in odnose med asistenti/profesorji in tutorandi. Na drugi strani pa so obsežno obravnavali področje informiranja o raznih vidikih študija.
- Tutorji so predlagali, da se na naslednjem usposabljanju doda se tema »komunikacija med tutorjem in tutorandom«.
- Za pomemben dejavnik pri uspešnem delu tutorjev se je izkazalo stalno spremljanje in strokovno vodenje s strani mentorjev ter podpora s strani visokošolskega zavoda ali vsaj oddelka.
- Članice so javljale pozitivne izkušnje tutorjev z mlajšimi študenti, pozitiven vpliv na prehodnost med srednjo šolo in visokošolski zavod, osebne koristi tutorandov s tutorskim sistemom (Marentič Požarnik, 1997: 109-119).

Kljub pozitivnim odzivom, se je tutorstvo opustilo po večini članic za nekaj let.

1.12.2 Strategija Univerze v Ljubljani 2006 – 2009

Kot je zapisala Vučetić Dimitrovski (2006:27), kažejo analize razvoja visokošolskega izobraževanja v Sloveniji (v primerjavi z ostalimi evropskimi državami) zaostajanje v zagotavljanju možnosti svetovanja študentom bodisi znotraj univerz bodisi znotraj fakultet. Tako so določen del svetovalne funkcije v preteklosti prevzemale in razvijale študentske organizacije ter tudi nekatere fakultete. Ko so fakultete oddajale poročila o kakovosti dela na posamezni članici, so pogosto poudarjale, da je ena od nujnosti, ki bi jih bilo potrebno uvesti, celostna svetovalna podpora študentom v času študija. Kot dve možnosti za podporo pri študiju je Vučetić Dimitrovski (2006: 27) navedla tutorstvo in karierno svetovanje.

V letu 2006 je Univerza v Ljubljani opravila celostno analizo glede tutorstva in kariernega svetovanja po članicah. Vpeljava obeh sistemov na članice je eden izmed ciljev Strategije Univerze v Ljubljani, ki je bila sprejeta za obdobje 2006 – 2009. Tako se je Univerza obvezala k oblikovanju »usklajenega tutorskega pristopa, s katerim bi članice lažje vključevale novince v študij in univerzitetno življenje in jim pomagale pri razreševanju študijskih in življenjskih problemov tekom študija« (Tutorski sistem UL 2007:1).

Vpeljevanje študijskih programov po načelih bolonjske reforme bo tako poskušala Univerza vzpodbujati z različnimi svetovalnimi oblikami pomoči za študente, obenem pa bodo te podporne oblike bile tudi visoko vrednoteni elementi zunanjih evalvacij. V prid vpeljavi tutorskega sistema govorijo tudi nezadovoljiva učinkovitost študija (slabo razmerje med številom vpisanih študentov in številom diplomantov), slabšanje razmerja med številom študentov in učiteljev ter zanemarjanje obštudijskih dejavnosti študentov. Tako je Univerza v Ljubljani predvidela, da bi z uvedbo tutorskega sistema oblikovala usklajen pristop, s katerim bi članice lažje vključile novince v študij in univerzitetno življenje, obenem pa jim pomagale pri reševanju življenjskih in študijskih problemov (Vučetić Dimitrovski 2006:28).

1.12.3 Akterji v tutorskem sistemu Univerze v ljubljani

Akterje, ki se vključujejo v tutorski sistem na Univerzi, povzemam po Tutorskem priročniku (str.8):

Študent-tutorand – je študent Univerze v Ljubljani, redni in izredni dodiplomski študent članice Univerze v Ljubljani na prvi ali drugi stopnji študija. V tutorskem sistemu je prejemnik pomoči in svetovanja s strani tutorja učitelja ali tutorja študenta.

Tutor učitelj – je visokošolski učitelj ali asistent, opravlja pa nalogo osebnega svetovalca, ki usmerja študenta skozi študij.

Tutor študent – je redni ali izredni študent Univerze v Ljubljani, vpisan v najmanj drugi letnik dodiplomskega študija na Univerzi v Ljubljani. Je osebni svetovalec, ki študente usmerja skozi študij.

Koordinator tutorjev učiteljev – je visokošolski učitelj ali asistent na članici Univerze v Ljubljani, pooblaščen s strani vodstva članice za koordinacijo tutorskeg dela.

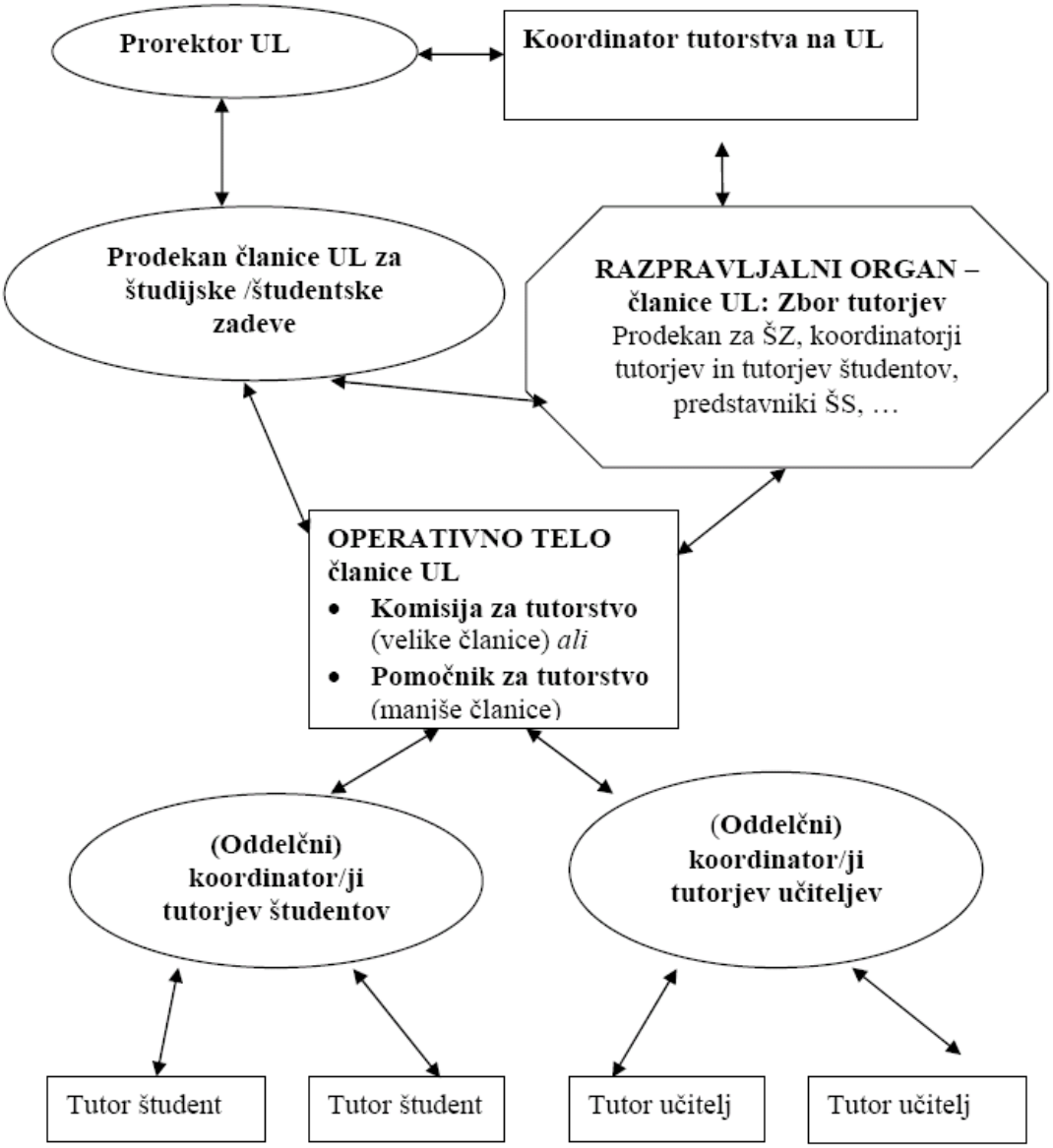
Koordinator tutorjev študentov – je lahko visokošolski učitelj, zaposlena oseba na članici Univerze v Ljubljani ali študent članice (izredni oziroma redni), pooblaščen s strani vodstva članice za koordinacijo dela tutorjev študentov.

Komisija/pomočnik za tutorstvo – pripravi letni načrt dela tutorjev, letno poročilo, razpis za tutorje, obravnava vloge in izbira tutorje, zagotavlja evalvacijo dela, organizira dodatna izobraževanja za tutorje.

Prodekan za študijske/študentske zadeve – zagotavlja podporo za nemoteno delo na članici, predseduje Zboru tutorjev članice, poroča o tutorskem delu vodstvu članice.

Zbor tutorjev – je organ članice Univerze v Ljubljani, sestavljen iz prodekana za študijske/študentske zadeve, koordinatorjev tutorjev učiteljev in tutorjev študentov ter posameznih tutorjev učiteljev in tutorjev študentov.

Shema 1: Organizacijska shema tutorskega sistema UL (po Tutoski sistem UL, 2007:3)

1.12.4 Naloge tutorja v tutorskem sistemu Univerze v Ljubljani

Vsak od akterjev v tutorskem sistemu na Univerzi v Ljubljani ima svoje naloge.

Osredotočila se bom na naloge tutorjev študentov, povzela pa jih bom po Osnovnih napotkih za izvajanje študentskega tutorstva v študijskem letu 2007/2008 (str.4).

Naloge tutorjev študentov so izvajanje tutorskih ur, komuniciranje s študenti, ki so mu bili dodeljeni, osebno, preko telefona in elektronske pošte. Voditi mora evidenco dela, ki je tudi podlaga za pisanje poročila o delu. Za svoje delo se dodatno usposobi na izobraževanju tutorjev študentov. Med naloge, ki ji opravlja, spada tudi individualno svetovanje in pomoč

tutorandom pri študiju in osebnih problemih, seznanjanje tutorandov z viri informacij in vzpodbujanje pri iskanju, opozarjanje na različne načine učenja, vzpodbujanje tutorandov k dodatnim dejavnostim na fakulteti, kjer lahko razvijajo svoje talente, redna udeležba na srečanjih tutorjev pod vodstvom koordinatorja. Sodeluje lahko tudi pri vpisu študentov novincev na članici ter na informativnih dnevih, kar je tudi dobra priložnost za navezavo prvega stika. Tutorandom svetuje in pomaga tudi pri težavah, ki nastanejo v odnosu s profesorjem/asistentom (mediator). Po potrebi pomaga tutorandu pri premagovanju administrativnih ovir (na primer pridobitev študentske izkaznice, nakup mesečne vozovnice ipd.), orientaciji v novem okolju na fakulteti, pri delu s tujimi študenti pa vzpostavi stik že pred njihovim prihodom. Pomembna komponenta je tudi vzpodbujanje k samostojnosti tutoranda.

1.13 TUTORSTVO NA FAKULTETI ZA SOCIALNO DELO

Fakulteta za socialno delo se je s tutorstvom začela ukvarjati že v sklopu projekta »Za lažji začetek študija«, a je bila med članicami Univerze v Ljubljani, ki so projekt opustile.
V študijskem letu 2005/2006 se je skupina študentk odločila, da izpeljejo podoben projekt, kjer bi z različnimi akcijami med mlajšimi študenti pomagale pri premostitvi začetnih težav pri študiju.

Z študijskim letom 2007/2008 je Univerza v Ljubljani v sklopu Strategije članicam določila nalogo vpeljave tutorskega sistema. Fakulteta za socialno delo je vpeljala večino predlaganih vrst tutorstva. Povzetke izkušenj iz preteklosti in sedanjosti bom zapisala v sledečih točkah.

1.13.1 Izkušnje pri projektu »ZA LAŽJI ZAČETEK ŠTUDIJA«

Štirje študentje pod vodstvom (takrat še) mlade raziskovalke Lee Šugman Bohinc, so v poročilu o delu tutorjev v študijskem letu 1995/1996 predstavili tutorsko delo kot bolj neformalno v primerjavi z ostalimi članicami. Tutorji so delovali v celotnem letniku, med seboj pa so si razdelili naloge, ki jih je vsak pokrival. Na uvodnem predavanju so se predstavili študentom 1. letnika študija in jim razdelili liste z osnovnimi informacijami za lažji začetek študija. Pripravili so tudi informativni plakat, s katerim so povabili na prvo srečanje.

Prvega srečanja se udeležila približno petina novincev, teme, ki so jih obravnavali, pa so bile: študijska literatura, učitelji in njihova predavanja, zahteve, kakšni so izpiti, pobuda za organizacijo spoznavnega žura. Na drugem srečanju je bila tema spoznavni žur. Po izvedbi spoznavnega žura tutorji niso več organizirali srečanj, saj so tutorandi pričeli vzpostavljati stik s tutorji na hodniku in v kadilnici. Pogovori pa so prerasli tudi v skupinske diskusije, enkrat pa so jim pustili sporočilo na oglasni deski.

Novinci so po pogovoru s koordinatorko tutorstva na fakulteti (Leo Šugman Bohinc) izrazili željo in potrebo po uvedbi *govorilnih minutk* oziroma *govorilnega trenutka*. Tutorji so jih poskusno uvedli enkrat tedensko; takrat je bil na razpolago v klubski sobi eden izmed tutorjev.
Koordinatorka je vzdrževala stike z učitelji in vodstvom šole, zato so tutorji le redko osebno posredovali pri vodstvu. Tutorstvo je bilo podprto s strani dekana in prodekanje, učitelji in asistenti so tutorje poznali.

Področja dela, na katerih so se učinki srečanj s študenti najbolj pokazali, so bila informiranje o študiju, občutek osebne varnosti in občutka pripadnosti, organizacija kulturnega življenja na šoli, identifikacija s poklicno usmerjenostjo. Obravnave osebnih problemov posameznikov ni bilo, prav tako so tutorji kot nepotrebno označili vpliv na odnose z učitelji in asistenti ter izboljšanje komunikacije na šoli. Razvijanje učnih tehnik, navad in načinov študija so označili kot površno obdelano temo.

Na začetku projekta so si tutorji zastavili določene cilje: razdelitev informativnih listov, priprava informativnih plakatov, informativni ogled Ljubljane, govorilni trenutek, oglasne deske, spoznavni žur, nabiralnik za ideje, predloge, urniki na vratih učilnic. Vsi zastavljeni cilji (razen informativnega ogleda Ljubljane in urnikov na vratih učilnic) so bili uresničeni.

Tutorji so o svoji izkušnji tutorstva poročali, da so zadovoljni, saj so olajšali začetek za marsikaterega novinca, da so se stvari premaknile na bolje in da so povzročili dogajanje na šoli. Izpostavili so, da na fakulteti formalno tutorstvo ne bi delovalo ter da je boljša neformalna mreža, saj tako ostaja institut tutorstva možnost in ne obveznost.

Projekt so želeli nadaljevati tudi v naslednjih letih, starejši tutorji pa bi uvajali nove. Tutorji so izrazili željo, da bi sodelovali pri socialnokulturnem in klubskem življenju študentov ter

zaposlenih na fakulteti, hkrati pa bi uspešno neformalno informiranje in vzajemno pomoč študentov kombinirali s formalnejšimi akcijami na začetku študijskega leta. Prispevati so želeli tudi k učinkovitejši samoorganizaciji študentov (Marentič Požarnik 1997: 124-127).

1.13.2 Projekt »BOETIKA ZATE«

V okviru Študentske organizacije Fakultete za socialno delo (v nadaljevanju: ŠO FSD) je bil v letu 2003 prvič izveden sejem rabljene literature. Odziv študentov je bil dober, zato je bil ponovno izveden v letu 2004, dodane pa so mu bile tako imenovane »oranžne strani«, ki so vsebovale informacije za študente 1. letnika (na primer kje kupiti mesečno vozovnico, bone, delovni čas referata ipd.) ter informacije o posameznih predmetih, izpitih ter načinih dela profesorjev.

Predsednica ŠO FSD je pri predmetu Skupnostno socialno delo, katerega sestavni del je tudi akcijski projekt, izrazila željo po izpeljavi projekta, ki bi bil nekakšna razširjena oblika tutorstva. Zanj so se navdušile še štiri kolegice. Tako je nastal projekt Tutorstvo, ker pa ta termin kmalu ni več ustrezal vsebini, ki je se je spreminjala iz dneva v dan s pritokom novih idej in pogledov, je dobil novo ime – »Boetika zate«.

Študentke so v raziskavi, ki so jo opravile, uporabile devet spremenljivk, zanimalo pa jih je mnenje študentov o koristnosti aktivnosti, organiziranih s strani ŠO FSD. Te spremenljivke so bile:

- sejem rabljene literature,
- prisotnost študentov višjih letnikov na informativnem dnevu in vpisu,
- pomoč za prve dni v pisni obliki (oranžne strani),
- brucovanje – spoznavni večer,
- predstavitev izbirnih področij s strani študentov višjih letnikov,
- opis/ocena učnih baz s strani študentov,
- spoznavni vikend za 1.letnik/motivacijski vikend,
- tutor iz višjega letnika,
- spletna stran: student-info. net/fsd (zapiski, forumi, nasveti).

Najvišjo oceno je dobila spletna stran, po vrsti pa so ji po koristnosti sledili: predstavitev izbirnih področij s strani študentov višjih letnikov, pomoč za prve dni v pisni obliki (oranžne strani), sejem rabljene literature, prisotnost študentov višjih letnikov na informativnem dnevu in vpisu, brucovanje – spoznavni večer, opis/ocena učnih baz s strani študentov. Tutor iz višjega letnika je dosegel šele osmo mesto, kar so interpretirale kot možnost razumevanja instituta tutorstva kot prevelike obveznosti z študente, pri tem pa niso vsi pripravljeni sodelovati. Najslabšo oceno je dosegel spoznavni vikend za 1.letnik/motivacijski vikend.

Po poročilu o projektu *Boetika zate* (2006: 10-12) so bili cilji projekta večje povezovanje študentov in odgovornejša participacija posameznikov v študentskem organiziranju na fakulteti in širše, raziskovanje potreb študentske skupnosti FSD – iskanje virov moči, raziskovanje pripravljenosti študentov za sodelovanje pri samem projektu *Boetika zate*, iskanje posameznikov, ki bi bili pripravljeni pomagati mlajšim študentom in jih za to delo tudi usposobiti ter razvijanje pomoči med študenti. Pri evalvaciji ciljev projekta so študentke ugotovile, da so dobile jasno sliko o tem, kaj si študentje na Fakulteti za socialno delo želijo, kaj pričakujejo in občutijo kot pomanjkanje, kot merljiv cilj pa so izpostavile obiskanost spletne strani www.student-info.net/fsd. Stran je namreč med študenti naletela na pozitiven odziv, saj jo pogosto obiskujejo, prispevajo svoje študijsko gradivo in članke (zapiske iz predavanj), na forumih odpirajo aktualne teme in iščejo informacije o študiju in obštudijskih dejavnostih. Izpostavile so tudi, da imajo dobre predloge in pobude glede aktivnosti na fakulteti, vendar pri tem potrebujejo nekaj zunanje spodbude (ibid.: 19-20).

Nadaljevanje projekta so želele prepustiti mlajšim generacijam; v tem času je tutorstvo na formalni ravni pričela organizirati Univerza v Ljubljani.

1.13.3 Izvajanje tutorstva na Fakulteti za socialno delo v študijskem letu 2007/2008

V septembru 2007 je Univerza v Ljubljani organizirala usposabljanje za tutorje. Teme, ki so jih pripravili za udeležence usposabljanja, so bile:
- uvajalno študentsko tutorstvo na Univerzi v Ljubljani ter primer dobre prakse,
- predstavitev informacijskega sistema za podporo tutorstva,

- predstavitev delovanja fakultetnih in univerzitetnih organov, pravic in dolžnosti študenta, storitev Študentske organizacije Univerze v Ljubljani,
- nadaljnja napotitev študenta po strokovno pomoč,
- uspešna komunikacija,
- premagovanje stresa,
- strategije učenja.

Iz Fakultete za socialno delo so se usposabljanja udeležile obe koordinatorki tutorstva in ena tutorka. V januarju 2008 so za tutorande organizirale delavnico na temo strategije učenja. Podatke o izvajanju tutorstva na Fakulteti za socialno delo sem povzela iz Polletnega poročila o izvajanju tutorstva, ki ga je pripravila Romana Zidar (2008).

Fakulteta za socialno delo se je v tutorski sistem na Univerzi vključila z uvajalnim študentskim tutorstvom, tutorstvom za študente s posebnimi potrebami in tutorstvom tujih študentov. Tutorsko delo je opravljalo devet študentov, pri organizaciji dela pa sta pomagali tudi dve koordinatorki (študentka in asistentka).

Uvajalno študentsko tutorstvo je potekalo s pomočjo 7 tutorjev. Pet tutorjev je skrbelo za redne študente, dve tutorki pa za izredne študente. Najpogosteje obravnavane teme na tutorskih urah so bile študij, bivanje, obštudijske dejavnosti in osebne težave. Tako so bila tudi najpogostejša vprašanja, ki so jih zastavljali tutorjem, iz teh področij. Najpogostejše težave, s katerimi so se tutorandi soočali in so jih zaupali tutorjem, so bila domotožje in strah pred neuspehom.

Za tutorstvo študentov s posebnimi potrebami je skrbela ena tutorka. Najpogosteje obravnavane teme na tutorskih urah so bile vpis na fakulteto in kako dostopati prostorov in ostalih objektov v bližini fakultete (na primer prehrana ali prostori za prostočasne aktivnosti). Najpogostejša vprašanja, ki so bila zastavljena na tutorskih urah, so bila kako se dogovoriti s profesorjem v primeru težav s sluhom, učenje in priprave na izpite za slepo osebo, organizacija in razporeditev časa za učenje. Najpogostejše težave, ki so jih tutorandi zaupali tutorjem, so bile skrb zaradi možnosti stigme, spremljanje predavanj zaradi težav s sluhom in vidom ter kako premagovati težave pri učenju (disleksija, poškodba glave).

Pri tutorstvu tujih študentov je sodelovala ena tutorka. Najpogosteje obravnavane teme na tutorskih urah so bile bivanje, vključevanje v študijsko in socialno življenje v Ljubljani, občasno pa tudi koordinacija obiskov študentov iz tujine. Najpogostejše težave, s katerimi so se srečevali tuji študentje, so nastanitev, urejanje prakse, študij in zdravstveno zavarovanje.

Tutorji so na začetku študijskega leta organizirali skupno srečanje z vsemi tutorandi, kasneje pa so izvajali tutorske govorilne ure. Delo s tutorandi je potekalo individualno ali v skupini.

Tutorji so se srečevali na mesečnih tutorskih sestankih.

V času informativnih dni so pripravili informativne lističe za bodoče študente, kjer so si lahko prebrali več o tutorstvu.

1.14 IZZIVI PRIHODNOSTI – KAJ LAHKO SOCIALNO DELO PRINESE TUTORSTVU?

Že v podpoglavju *Funkcije tutorjev* sem začela vpeljevati koncepte iz stroke socialnega dela. Za zaključek teoretičnega dela diplomske naloge bom navedla nekaj vzporednic, ki sem jih prepoznala v odnosu med tutorjem in tutorandom/skupino tutorandov ter socialnim delom oziroma odnosom med socialnim delavcem in uporabnikom.

Načela dela, značilna tako za delo socialnega delavca kot tudi za odnos med tutorjem in tutorandom, so (Zastrow 1992, po Miloševič Arnold 2003):

- *individualziacija* – spoštovanje enkratnosti uporabnikove življenjske situacije,
- *samoodločanje* – pravica uporabnika do izražanja lastnega mnenja in ravnanja, dokler ne ogroža pravic drugih. Uporabnik je ekspert za lastne izkušnje, socialni delavec pa mu pomaga pri iskanju različnih poti, ki se jih mogoče sam ni zavedal.
- *zaupnost* – dogovor med strokovnjakom in uporabnikom (eksplicitni ali implicitni), s katerim se ohrani zasebna narava informacij, ki se nanašajo na uporabnikovo življenje.
- *spoštovanje človekove osebnosti,*
- *pomoč za samopomoč.*

Raba teh načel pomaga tutorju pri uspešnem delu z uporabniki.

Temeljne metode, značilne za stroko socialnega dela, ki so uporabne tudi pri delu tutorjev, so (Dervišbegović 1995, Konopka 1961, po Miloševič Arnold 2003):

- *delo s posameznikom,*
- *delo s skupino* – zajema pomoč posameznikom v skupini. Cilj je ustvarjanje kvalitetnega skupinskega življenja, odvisen pa je od potreb konkretne skupine. Usmerjeno je k posameznim članom in v skupino kot celoto. Socialni delavec sodeluje v skupinskih interakcijah, a ni redni član skupine – ni izenačen z drugimi člani.

Delo s posameznikom se pri delu tutorja odraža pri individulanih konzultacijah, delo s skupino pa pri skupinskih srečanjih s tutorandi, kjer rešujejo probleme, ki jih izpostavijo tutorandi. Tako kot socialni delavec ni redni član skupine, tudi tutor ni, vendar sodeluje pri interakcijah.

Nekatere profesionalne vloge, ki jih prevzema socialni delavec, so podobne funkcijam tutorjev (Zastrow 1992, Campton, Galaway1986, Luessi 1990, po Miloševič Arnold 2003):

- *Usposobljevalec* – pomoč posamezniku pri izražanju potreb, identifikaciji problemov, iskanju primernih strategij za rešitev, razvijanje sposobnosti za premagovanje različnih življenjskih težav. Podobno tutor v okviru svojih nalog pomaga tutorandom.
- *Učitelj* – posredovanje informacij ter potrebnih znanj in spoznanj, obenem pa tudi učenje veščin, ki pomagajo uporabnikom pri boljšem funkcioniranju v življenju. Primer takšne vloge tutorja se vidi pri predmetnem tutorstvu.
- *Posrednik* – socialni delavec pomaga pri interpretaciji uporabnikovih potreb drugim (strokovnjakom, institucijam), posreduje pa tudi pri reševanju konfliktov med uporabnikovim sistemom in drugimi sistemi ter pomaga doseči rešitev, ki bo zadovoljila obe strani. Takšno vlogo lahko zavzame tutor, ko pride do konflikta med tutorandom in profesorjem/asistentom.
- *Svetovalec*- socialna delavka svetuje uporabniku, svetovanje pa je tudi ena od nalog, ki jo (po potrebi, izraženi s strani tutorandov) opravlja tutor.

V tutorskem sistemu prepoznavam tudi model skupnostnega socialnega dela, saj gre za razvijanje skupnosti, ki se kaže v obliki razvijanja sodelovanja, sprememb, usmerjenih v

skupnost (študentsko populacijo) ter poudarek na socialnem učenju in solidarnosti ter socialno planiranje kot načrtovanje, koordinacija, participacija uporabnikov (tutorandov), velika vloga akterjev oziroma vseh udeleženih v tutorskem sistemu (Žnidarec Demšar 2005).

Pomemben koncept, ki sem ga prepoznala, je *delovni odnos* (Čačinovič Voginčič 2005). *Dogovor o sodelovanju* se začne pri tutorju, ko pojasni svojo vlogo, prav tako, kot jo socialna delavka, delavec (v nadaljevanju: socialna delavka). Tutor zagotovi in varuje varen prostor za delo, pojasni tudi, kako bodo s tutorandi delali. Vloga tutoranda je odgovornost za lastni delež pri soustvarjanju rešitve. *Instrumentalna definicija problema in soustvarjanje rešitev* (Lüssi 1991, po Čačinovič Vogrinčič 2005) je pomembna komponenta pri soustvarjanju procesa pomoči, saj tutorand poda svojo definicijo problema, nato tutor doda še svoje videnje. V središču je dialog, sodelovanje in soustvarjanje rešitve. De Vries (1995, po Čačinovič Vogrinčič 2005) dodaja še koncept *osebnega vodenja.* Tako kot velja za socialno delavko, da vodi uporabnike k uresničljivim rešitvam in se osebno odziva, tudi tutor pri delu s tutorandom sledi temu principu dela. *Etika udeleženosti*, koncept, ki ga vpelje Hoffman (1994, po Čačinovič Vogrinčič 2005), postavlja socialno delavko v pozicijo soudeležene, sogovornice in s tem odstopi od moči, ki ji ne pripada. Tako tudi tutor nima nadrejenega položaja nad tutorandi, ampak jim pomaga soustvarjati rešitve. *Perspektiva moči* (Saleebey, 1997, po Čačinovič Vogrinčič 2005) usmerja socialno delavko k iskanju virov pri uporabniku samem, podobno kot tutor išče vire pri tutorandu. Andersen (1994, po Čačinovič Vogrinčič 2005) pri konceptu *soprisotnosti* izpostavlja prisotnost pri poslušanju, ki vključuje tudi prostor za empatijo, kar pri delu z uporabniki odlikuje socialno delavko, pomembno pa je tudi pri delu tutorja s tutorandi.

Vzporednice, ki sem jih potegnila med stroko socialnega dela in tutorstvom nikakor ne zmanjšujejo pomen stroke, še več – če povzamem: evropski visokošolski prostor je podvržen spremembam, ki bodo od študentov zahtevale drugačen način dela. Zaradi študijskih obremenitev bodo nekateri doživljali več stresa, kot so ga bili vajeni doslej. V tem prostoru se odpira lepa priložnost za »učenje drug od drugega«. Da pa bodo tudi tutorji korektno, uspešno in kvalitetno opravljali svoje delo, bi lahko pomagalo znanje in veščine, ki jih poznamo v stroki socialnega dela.

2. OPREDELITEV PROBLEMA

Prvo leto študija za marsikaterega študenta in študentko predstavlja izziv: nov začetek, novo okolje, nov način učenja in dela. Tega izziva pa vsi študentje ne morejo premagati sami, zato izpadejo iz študijskega sistema. Izkušnje iz tujine so pokazale uporabnost tutorskega sistema kot učinkovito metodo dela s študenti-začetniki, saj omogoča lajšanje začetnih težav in prehodnosti med letniki. Tutorski sistem je vpeljala tudi Univerza v Ljubljani po svojih članicah. Sam model predstavlja izziv tudi za Univerzo, saj se slovenski visokošolski prostor trenutno nahaja v burnem obdobju sprememb v okviru bolonjske reforme. Novi pristopi k študiju bodo zahtevali od študentov več samostojnega dela. Pri tem ne gre pozabiti, da nimajo vsi študentje enakih pogojev za uspešen študij. Institut tutorstva lahko v tem okviru deluje kot socialni korektiv.

Osrednji problem v empiričnem delu diplomske naloge tako predstavlja ugotavljanje delovanja tutorstva na Fakulteti za socialno delo (v nadaljevanju: FSD) ter kako ga dojemajo tisti, ki jim je namenjen (tisti, ki so bili v stiku s tutorjem in tisti, ki niso).

Zanimalo me bo:

- kakšne probleme so imeli študenti prvega letnika (v študijskem letu 2007/2008, redni in izredni študij) pred vpisom in ob začetku študija,
- način in pogostost stikov s tutorjem,
- s kakšnimi problemi so se obračali na tutorja,
- zadovoljstvo z odzivom tutorja,
- kako ocenjujejo koristnost tutorjev,
- kakšno je mnenje o tutorstvu med študenti, ki niso sodelovali s tutorji,
- kakšno je splošno mnenje o tutorstvu,
- katere vire infomacij o študiju in obštudijskih dejavnostih uporabljajo ter
- predlogi za nadaljnje delo tutorjev.

Glede na pozitivne učinke iz tujine, ki sem jih obravnavala v teoretičnem delu, pričakujem, da bodo študenti-začetniki tutorje na FSD sprejeli kot eno od ponujenih oblik pomoči pri reševanju težav na začetku študija ter jo ocenili kot koristno. Pričakujem zadovoljstvo tutorandov z delom tutorjev, saj so se za vlogo tutorja javili študentje, ki jih delo s študenti

veseli. Ker je institut tutorstva še v povojih, pričakujem tudi nepoznavanje tega sistema. Domnevam tudi, da bodo tutorandi iskali pomoč pri tutorjih v večji meri zaradi študija kakor zaradi svetovanja pri težavah osebne narave. Ker se organizacija študija pri rednih in izrednih študentih razlikuje, predpostavljam, da bo tudi pri nekaterih odgovorih prihajalo do razlik.

3. METODOLOGIJA

3.1 VRSTA RAZISKAVE, MODEL RAZISKAVE IN SPREMENLJIVKE

Vrsta raziskave, ki sem jo opravila, je kombinacija kvalitativne (besedni opisi) in kvantitativne (številčni podatki o pojavih) raziskave. Kvalitativna analiza je narejena na podlagi mnenj, ki so jih o tutorstvu napisali študenti ter obkroženih odgovorov. Kvantitativna analiza je narejena pri vprašanju, kjer me je zanimala ocena koristnosti tutorja.

Spremenljivke, ki sem jih definirala v okviru svoje raziskave, so:

- spol: moški, ženski,
- starost: število let,
- način študija: redni, izredni,
- status študenta s posebnimi potrebami: da, ne.
- izvajanje tutorstva:
    - način in pogostost stikov s tutorjem,
    - zadovoljstvo z odzivom tutorja,
    - ocena koristnosti,
    - mnenje o tutorstvu med študenti, ki niso sodelovali s tutorji,
    - mnenje o tutorstvu med vsemi študenti,
    - informacije, ki krožijo o tutorstvu.

3.2 MERSKI INSTRUMENTI IN VIRI PODATKOV

Uporabljen merski instrument je anketni vprašalnik. Preizkus merskega instrumenta sem naredila v začetku aprila 2008. Reševalo ga je 23 študentov prvega letnika (v študijskem letu 2007/2008, redni študij), ki so se odzvali na moje povabilo, da mi pomagajo pri preverjanju razumljivosti vprašanj.

Po pogovoru in pregledu rezultatov sem nekatera vprašanja spremenila, nekatera odstranila, nekaj pa sem tudi dodala. Prvih osem vprašanj sem pripravila po predlogi Marentič Požarnik,

ki je podoben vprašalnik oblikovala v okviru projekta »Posodabljanje študijskega procesa in povečevanje učinkovitosti študija« (1997), del pa je nastal na podlagi potrebe po povratni informaciji o delu tutorjev, podobi in koristnosti tutorskega sistema na FSD. Vprašalnik, ki sem ga uporabila za raziskovanje v namene diplomske naloge, vsebuje 21 vprašanj odprtega, zaprtega in polodprtega tipa ter ocenjevalne lestvice.

Vprašalnik obsega naslednje postavke, v oklepajih pa sem zapisala vprašanja, s katerimi sem jih merila:

1. **PROBLEMI ŠTUDENTOV PRED VPISOM**
   - **Težave študentov pred vpisom** (Kako ste doživljali obdobje pred vpisom v 1.letnik?;
     vrednosti: brez težav, manjše težave, nekaj večjih težav, precej velike težave, a jih je rešil, zelo velike težave, a jih je rešil?)
   - **Informacije, ki so jih pogrešali pred vpisom** (Katere informacije ste najbolj pogrešali pred vpisom na fakulteto?)

2. **TEŽAVE NA ZAČETKU ŠTUDIJA**
   - **Najpogostejše težave na začetku študija** (Kaj vas je najbolj mučilo na začetku študija v 1.letniku?)
   - **Težave pri izvedbi predavanj in vaj** (Kaj vas je pri izvedbi vaj in predavanja v 1.letniku najbolj motilo?)
   - **Težave v odnosu profesor (asistent) – študent** (Kaj vas je motilo v odnosu profesor(asistent) do vas?)
   - **Težave pri pogojih študija** (S katerimi ovirami glede pogojev za študij ste se srečali?)

3. **POMOČ FAKULTETE**
   - **Možni načini pomoči s strani fakultete** (Kako lahko fakulteta pomaga študentom pri premagovanju težav, s katerimi se soočajo na začetku študija?)

4. **POMOČ TUTORJEV**
   - **Pogostost in način stika s tutorji** (Na kakšen način in kolikokrat si se obrnil na tutorja?;

vrednosti: nikoli, osebno, po telefonu, preko elektronske pošte, drugo; število stikov pri vsaki od vrednosti)

- **Vzrok iskanja pomoči pri tutorju** (Zakaj si se obrnil na tutorja?)
- **Uporabnost nudene pomoči** (Ali ti je dana pomoč koristila?)
- **Zadovoljstvo z odzivom tutorja** (Si bil zadovoljen/a z odzivom tutorja?)
- **Ocena koristnosti tutorjev** (Kako ocenjuješ koristnost tutorjev?; vrednosti: 0 - dela tutorjev ne poznam, 1 - povsem nepotrebni, 2 - niso koristni, 3 - sem neopredeljen-a, 4 - so koristni, 5 - so nujni)
- **Sporočilo za tutorje** (Kakšno bi bilo tvoje sporočilo tutorjem?)

5. PODOBA TUTORSTVA MED ŠTUDENTI

- **Mnenje o ideji tutorstva med študenti, ki se pomoči tutorja niso poslužili** (Kakšna se ti zdi ideja o tutorstvu?)
- **Javno mnenje o ideji tutorstva** (Kaj se o tutorstvu govori med študenti?)
- **Informacije, ki jih imajo študentje o tutorstvu** (Kakšne informacije imaš ti o tutorstvu?)
- **Situacija, v kateri bi se obrnil na tutorja** (V katerem primeru bi se ti sam obrnil/a na tutorja?)

6. INFORMIRANOST ŠTUDENTOV

- **Viri informacij za študente** (Kje dobiš informacije o dogodkih na fakulteti, svojih pravicah in podobnem?)

Vprašalnik je v celoti dodan v prilogi.

3.3 POPULACIJA IN VZORČENJE

Anketo smo s še tremi tutorkami izvajale trikrat:

- Konec aprila 2008 med študenti prvega letnika FSD v študijskem letu 2007/2008 (v nadaljevanju: prvi letnik), pri rednih študentih po dogovoru s profesorjem na začetku predavanj iz Pedagogike in andragogike, pri izrednih pa pred začetkom predavanj iz Sociologije.

- Začetek maja 2008 pri prvih letnikih, redni študij na začetku po dogovoru s profesorjem na začetku vaj iz predmeta Socialno kulturno delo.
- Začetek maja 2008 pri prvih letnikih, izredni študij, preko elektronske pošte.

Vzorec anketiranih študentov je bil slučajen: potencialni anketiranci so bili vsi, ki so bili redni študenti prvega letnika v študijskem letu 2007/2008, prisotni na predavanjih Pedagogika in andragogika in vajah Socialno kulturno delo ter izredni študenti prvega letnika v študijskem letu 2007/2008, ki so bili prisotni na predavanjih ali pa so dali tutorki za izredne študente svoj elektronski naslov. Vzorec rednih študentov je obsegal 70 študentov, kar predstavlja 44,3% populacije redno vpisanih študentov prvega letnika, vzorec izrednih študentov pa 29 študentov, kar pokrije 35,37% populacije izredno vpisanih študentov prvega letnika.

Želela sem zajeti čim večji možni vzorec populacije, da bi lahko dobili relevantne podatke oziroma predloge za nadaljnje delo. Pri rednih študentih je prišlo do osipa. 4 ankete niso bile rešene do konca oziroma del, ki je bil rešen, ni dajal relevantnih podatkov, zato sem jih odstranila iz vzorca. Tako je uporaben vzorec rednih študentov zajemal 66 študentov, kar predstavlja 41,77% populacije. Možen razlog za osip je morda lahko obsežnost in zahtevnost vprašalnika. Pri vzorčenju bi izpostavila še možnost zajetja le določenega »tipa« študentov (tisti, ki obiskujejo predavanja in vaje). S tem se nekateri študenti sami izključijo iz ankete, kar odpira možnost, da so morda del populacije, ki ima odpor do študijskih obveznosti ali ki ima kakšne druge težave in bi jim tutorska pomoč prišla najbolj prav.

3.4 ZBIRANJE PODATKOV

Tutorstvo poteka od oktobra 2007. Ker sem tutorka za tuje študente, sem imela s študenti 1.letnika manj stika, zato sem za pomoč pri izvajanju prosila še dve tutorki.

Študente sem prosila za sodelovanje ter jim razložila, da so njihovi odgovori pomembni za mojo diplomsko nalogo ter tudi za bodoče generacije, da bomo lahko zagotovili kvalitetno tutorsko podporo. Ko se je izkazalo, da bi bilo potrebno dobiti še več študentov v vzorec rednih študentov, sem za sodelovanje prosila še študente na vajah iz Socialnega kulturnega dela, ki vprašalnika še niso reševali. Ob pregledu 7 vprašalnikov, ki so jih študenti rešili

naknadno, sem ugotovila, da ni prišlo do večjih razlik v odgovorih. Pri izvedbi ankete pri izrednih študentih mi je pomagala tutorka za študente s posebnimi potrebami, ki je predstavila izvedbo tutorstva kot predmet moje diplomske naloge, obenem pa željo tutorjev po povratni informaciji o svojem delu. Okoliščine anketiranja sem navedla že v prejšnji točki, želim pa še izpostaviti, da so potekala predavanja Pedagogike v sredo popoldne, vaje Socialnega kulturnega dela v četrtek popoldne, predavanja iz Sociologije pa v petek popoldne.

3.5 OBDELAVA IN ANALIZA PODATKOV

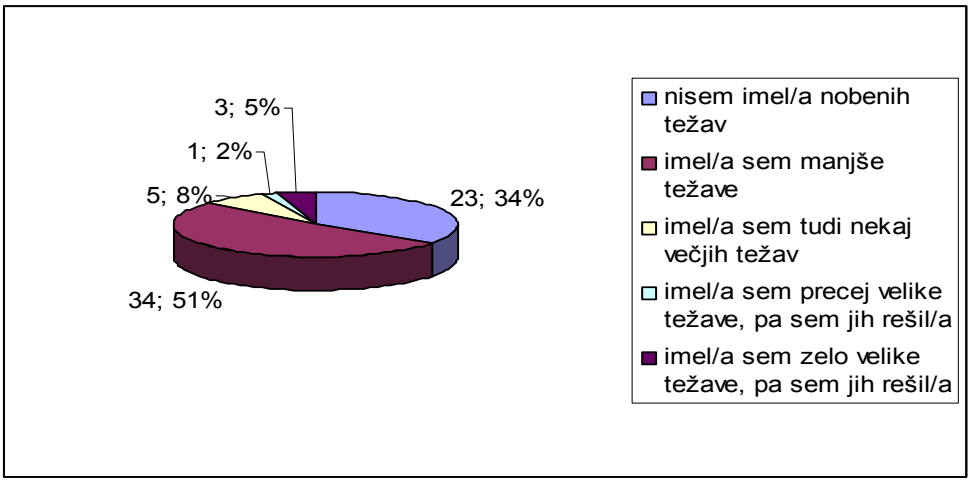
Zbrane podatke sem obdelala kvalitativno in kvantitativno. Pri kvalitativni obdelavi sem pri odprtih vprašanjih izpisala odgovore, po prvem branju uvedla nekaj skupin, ki so vsebovale podobne pojme. Glede na vsebino odgovora, sem razvrščala odgovore v skupine na podlagi podobnega pomena. Iz grupiranih podatkov sem potem dobila skupine odgovorov, ki sem jih potrebovala in so me zanimali.

Pri kvantitativni obdelavi sem uporabila računalniški program MS Excel, v katerem sem uporabljala funkcijo SUM in PERCENTILE.

4. REZULTATI IN RAZPRAVA

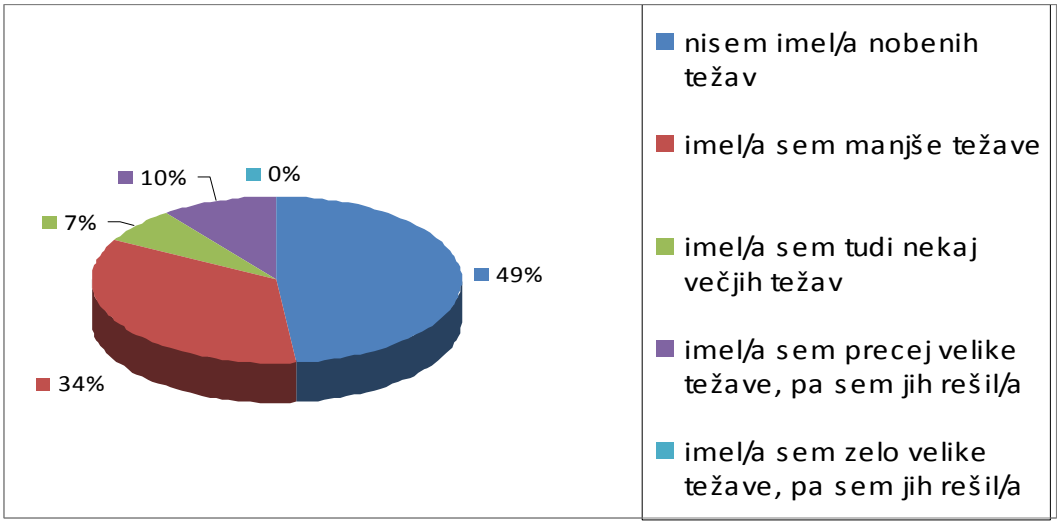
4. 1 PROBLEMI ŠTUDENTOV PRED VPISOM

Graf 1:Težave pred vpisom v 1. letnik (redni študenti)

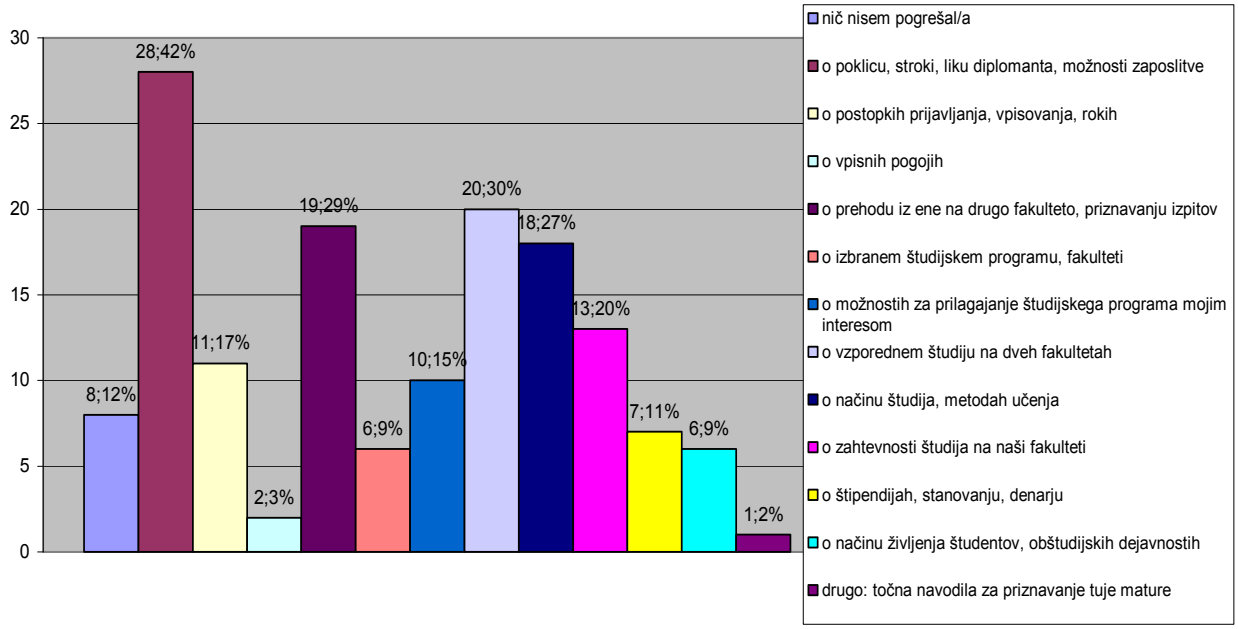
Pri vzorcu rednih študentov se je pokazalo, da je polovica (51%) študentov novincev na začetku imelo manjše težave. Nekaj večjih težav je imelo 8% študentov, precej velike težave, ki so se rešile, 2% študentov, zelo velike težave, ki so se rešile, pa je imelo 5% študentov. 34% študentov je odgovorilo, da ni imelo nobenih težav.

Graf 2:Težave pred vpisom v 1.letnik (izredni študenti)

Pri izrednih študentih je slaba polovica (49%) vprašanih odgovorila, da pred začetkom študija niso imeli nobenih težav, manjše težave so se pojavile pri 34% študentov, večje težave pri 7%, precej velike težave, ki so se rešile, pa je imelo 10% študentov.

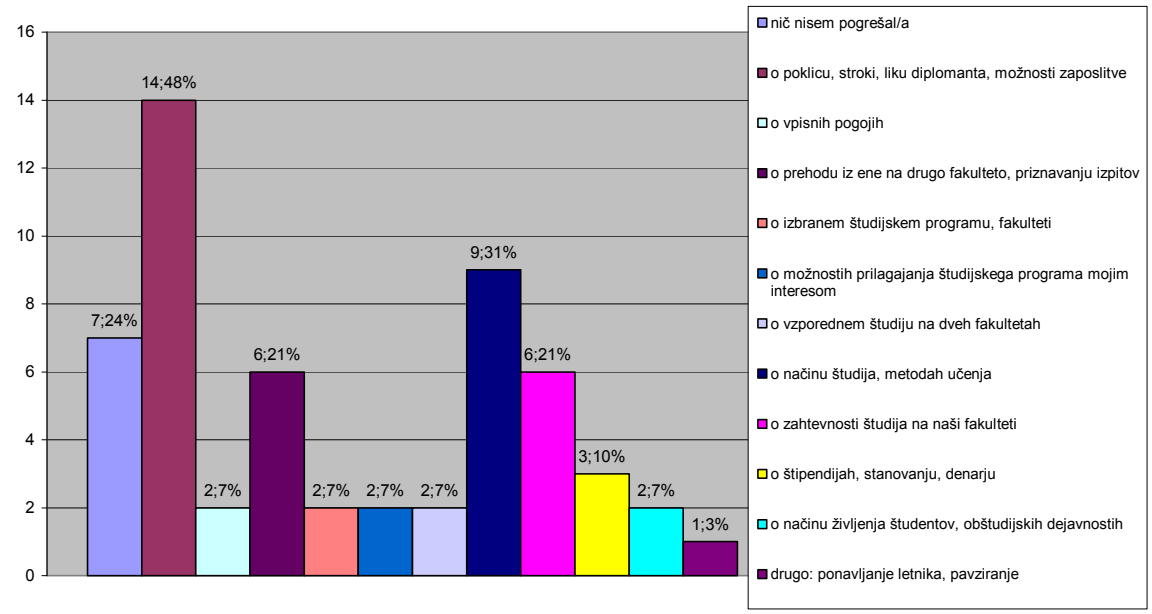
Graf 3:Informacije, ki so jih redni študenti pogrešali pred vpisom na fakulteto

Na vprašanje, katere informacije so pogrešali pred vpisom, so se pri rednih študentih najpogosteje pojavljali naslednji odgovori:

- informacije o poklicu, liku diplomanta, možnostih zaposlitve (28 odgovorov),
- informacije o vzporednem študiju na dveh fakultetah (20 odgovorov),
- informacije o prehodu iz ene na drugo fakulteto ter priznavanje izpitov (19 odgovorov) ter
- informacije o načinu študija in metodah učenja (18 odgovorov).

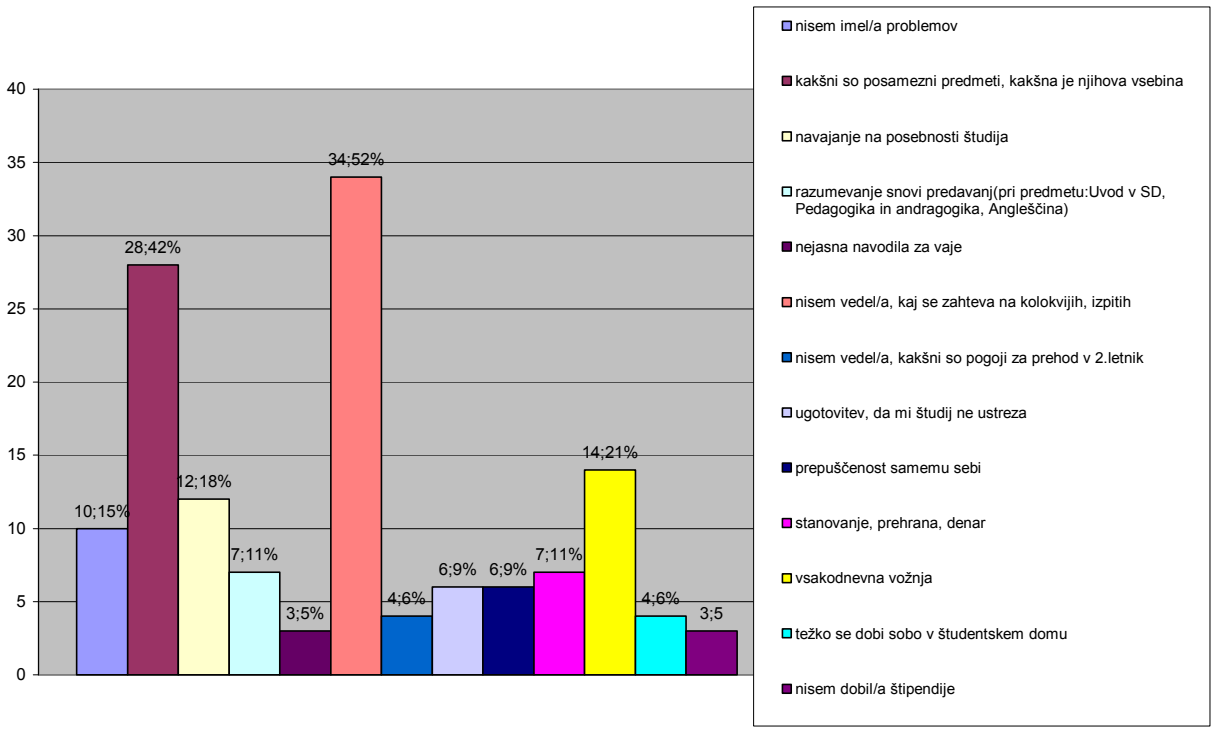
Graf 4:Informacije, ki so jih izredni študenti najbolj pogrešali pred vpisom

Pri izrednih študentih so prav tako najbolj pogrešali informacije o poklicu, stroki, liku diplomanta in možnostih zaposlitve (14 odgovorov), sledile pa so informacije o načinu študija (9 odgovorov), 7 odgovorov pa se je glasilo, da niso ničesar pogrešali.

4. 2. TEŽAVE NA ZAČETKU ŠTUDIJA

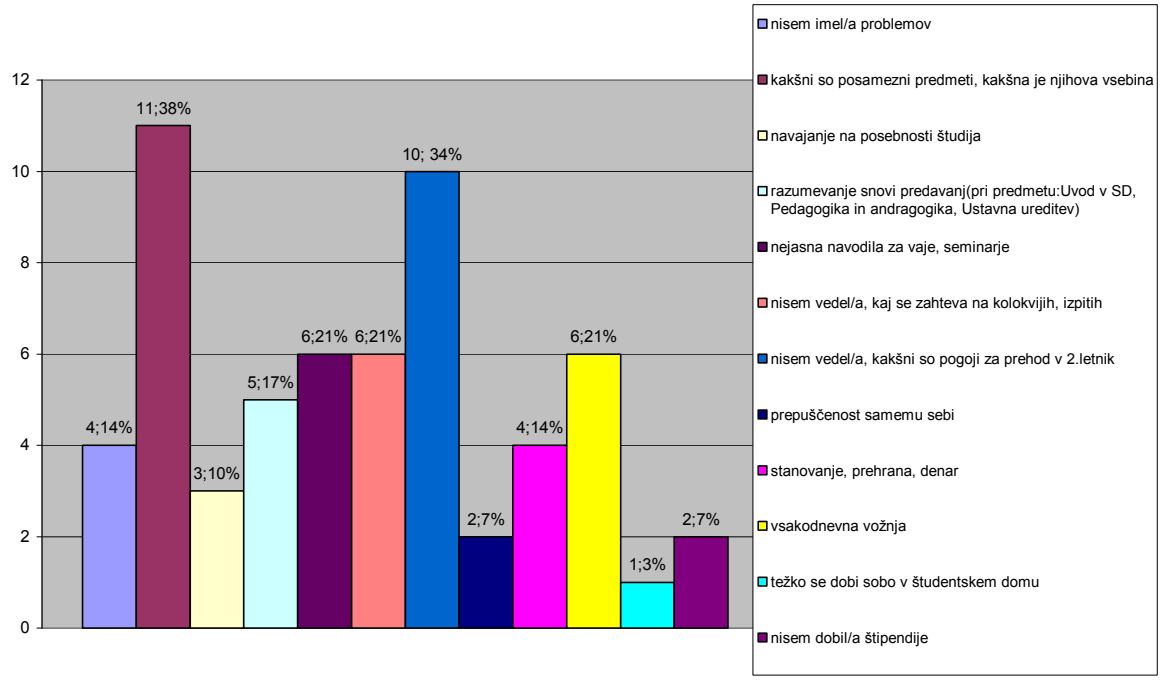
Graf 5: Najpogostejše težave na začetku študija (redni študenti)

Odgovori rednih študentov prvega letnika so pokazali, da so štiri najpogostejše težave, ki so jih pestile na začetku študija, bile:

- nisem vedel/a, kaj se zahteva na kolokvijih, izpitih (34 odgovorov),
- kakšni so posamezni predmeti, kakšna je njihova vsebina (28 odgovorov),
- vsakodnevna vožnja (14 odgovorov),
- navajanje na posebnosti študija (12 odgovorov).

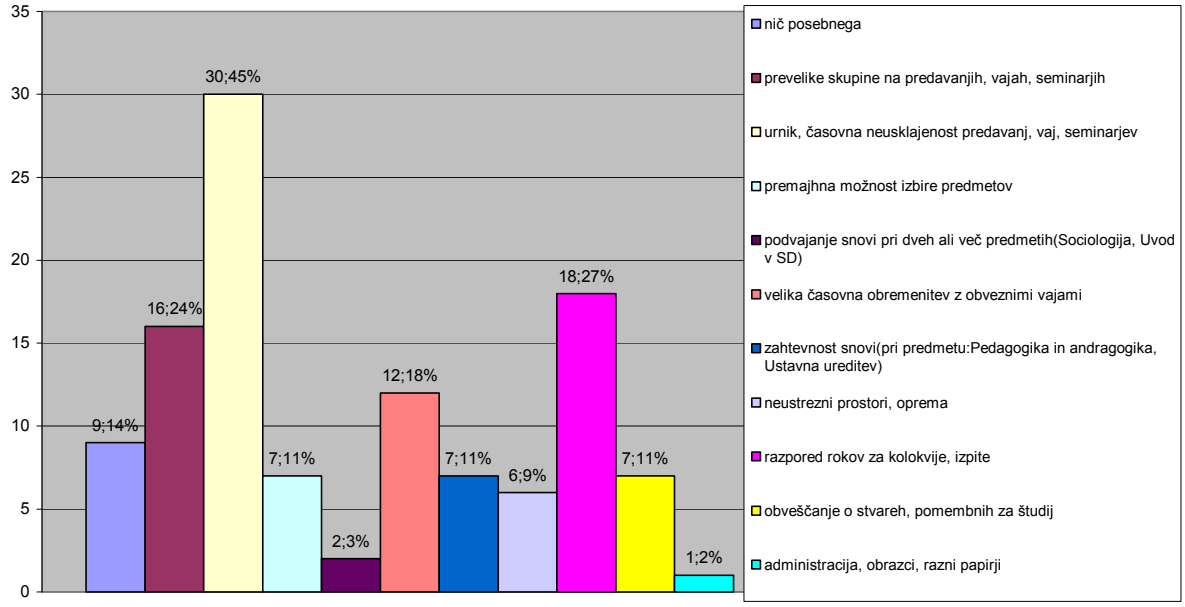
Graf 6: Najpogostejše težave na začetku študija (izredni študenti)

Pri izrednih študentih so bile najpogosteje navedene sledeče težave:

- kakšni so posamezni predmeti, kakšna je njihova vsebina (11 odgovorov),
- nisem vedel/a, kakšni so pogoji za prehod v 2. letnik (10 odgovorov),
- nejasna navodila za vaje, seminarje; nisem vedel/a, kaj se zahteva na kolokvijih, izpitih, vsakodnevna vožnja (6 odgovorov).

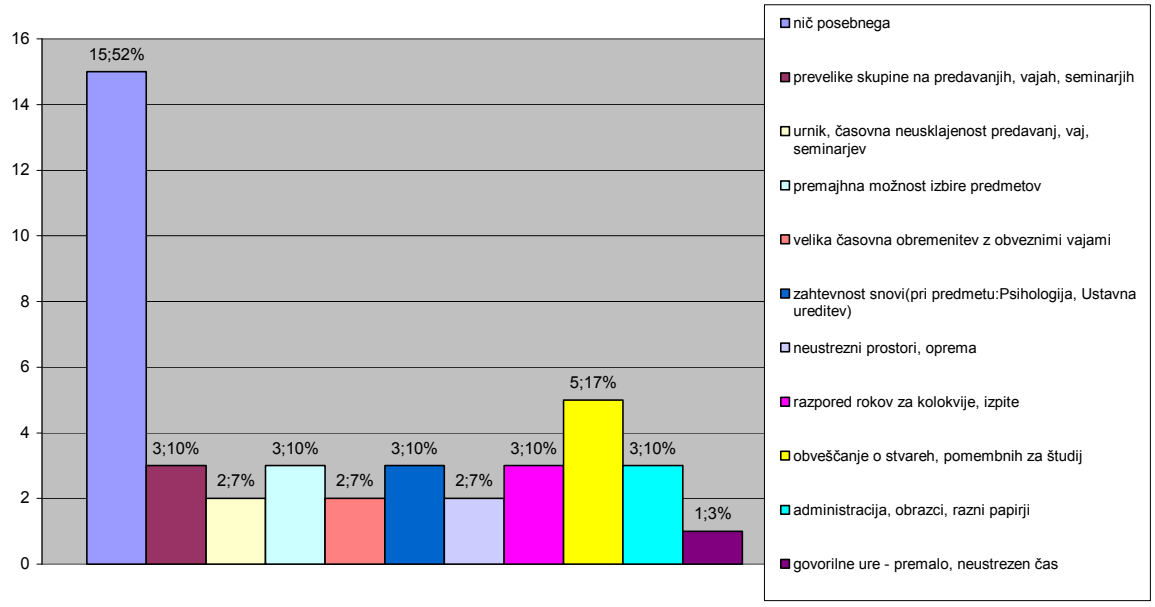
Graf 7: Težave pri izvedbi predavanj in vaj (redni študenti)

Pri rednih študentih so kot tri najpogostejše težave pri izvajanju predavanj in vaj navajali:

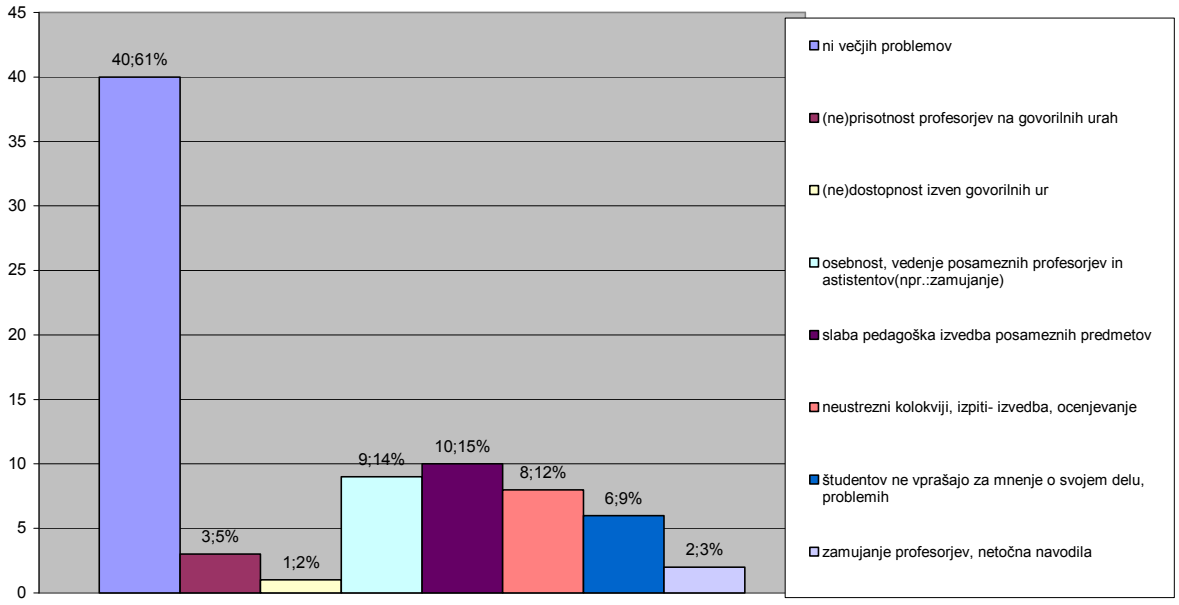
- urnik, časovna uskladitev predavanj, vaj, seminarjev (30 odgovorov),
- razpored rokov za kolokvije (18 odgovorov) ter
- prevelike skupine na predavanjih, vajah, seminarjih (16 odgovorov).

Graf 8: Težave pri izvedbi predavanj in vaj (izredni študenti)

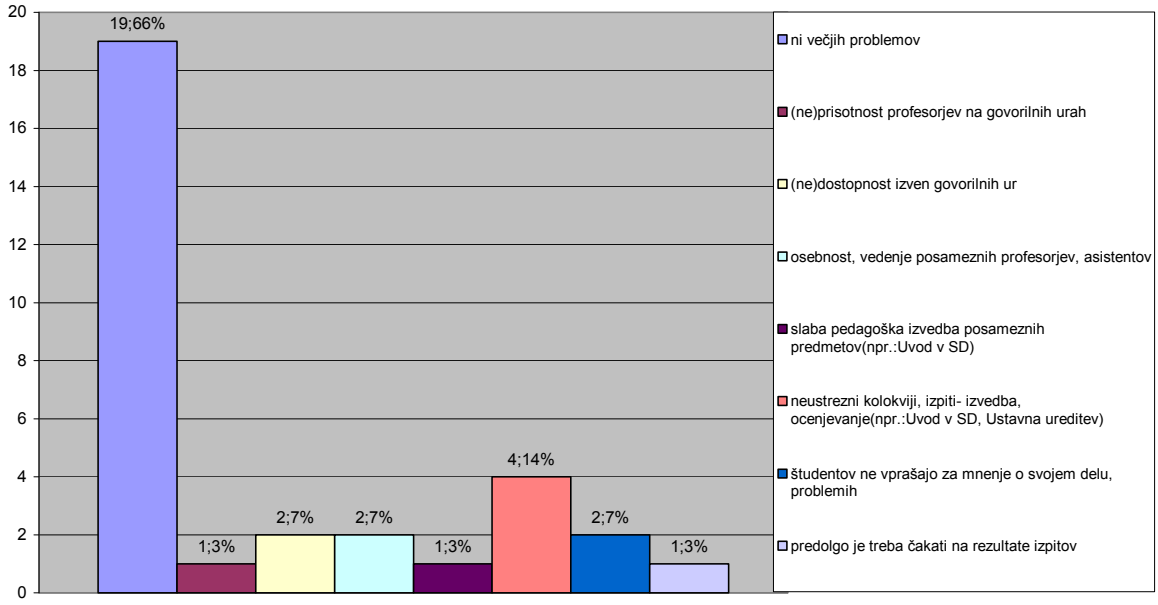
Izredni študentje pri izvedbi predavanj in vaj najpogosteje (15 odgovorov) niso navedli nič posebnega, kar bi jim povzročalo težave.

Graf 9: Težave v odnosu profesor (asistent) – študent (redni študenti)

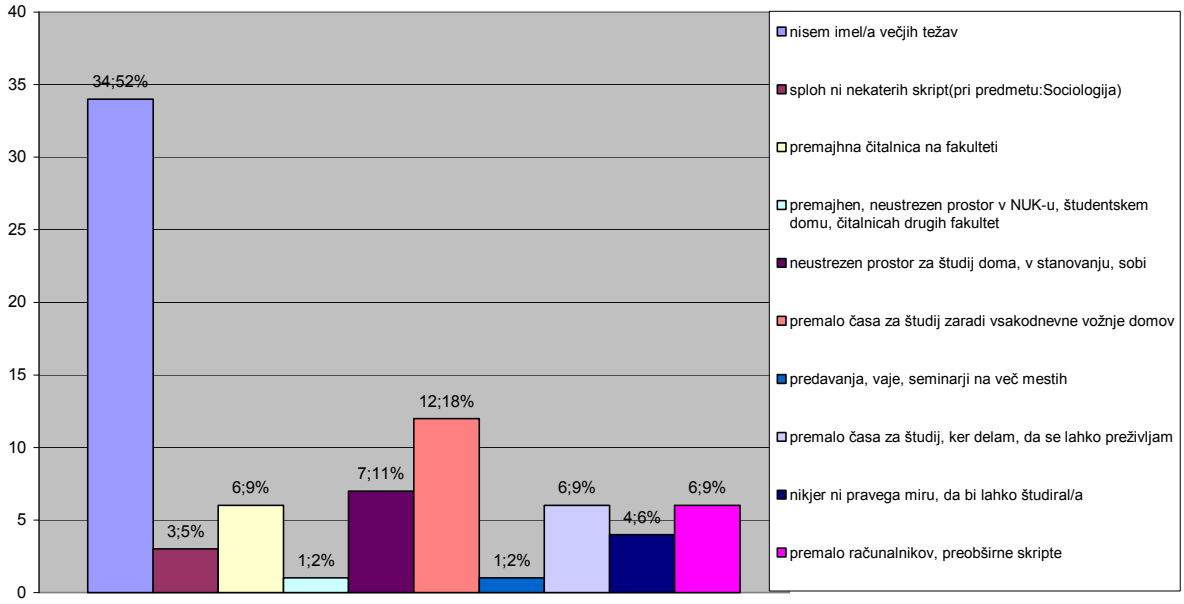
Pri težavah v odnosu s profesorji (asistenti) je 61% anketiranih rednih študentov navedlo, da ni večjih problemov.

Graf 10: Težave v odnosu profesor (asistent) – študent (izredni študenti)

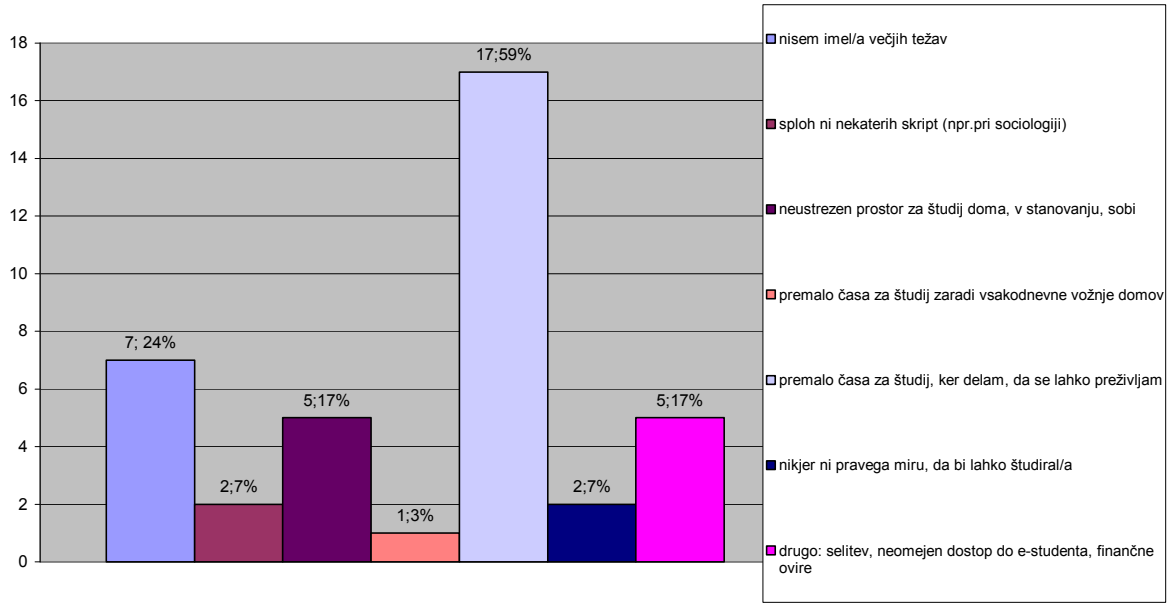
Tudi izredni študenti so v 66% obkrožili (19 odgovorov), da nimajo večjih problemov s predavatelji (asistenti).

Graf 11: Težave pri pogojih študija (redni študenti)

Redni študenti so najpogosteje obkrožili, da niso imeli večjih težav pri pogojih za študij.

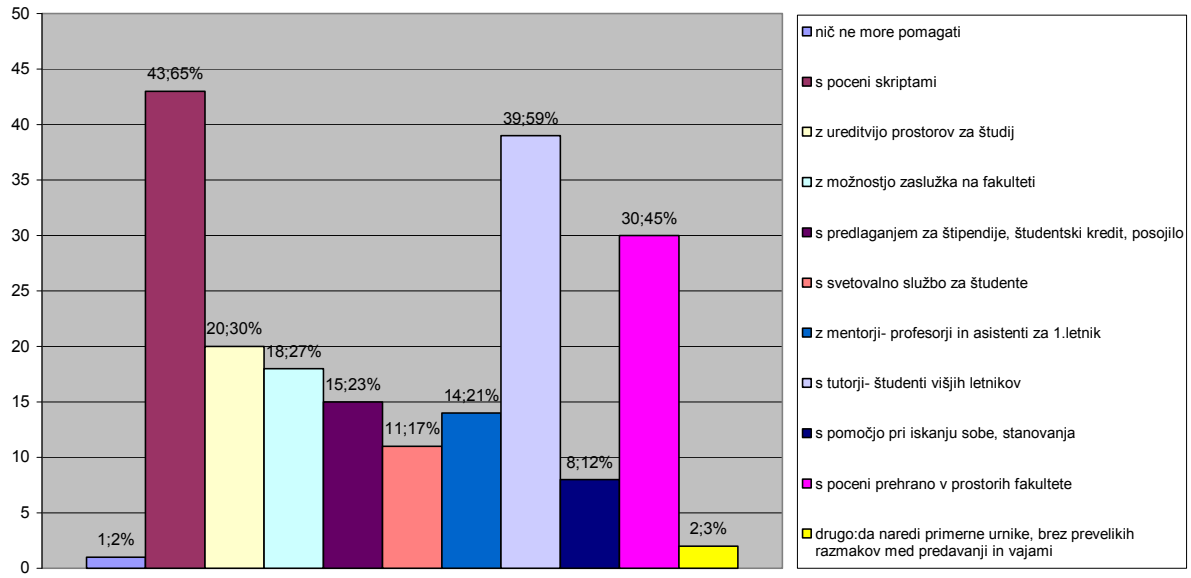
Graf 12: Težave pri pogojih študija (izredni študenti)

Pri izrednih študentih so najpogostejšo (17 odgovorov) težavo pri pogojih študija navedli premalo časa za študij zaradi dela (»ker delam da se lahko preživljam«).

4. 3 POMOČ FAKULTETE

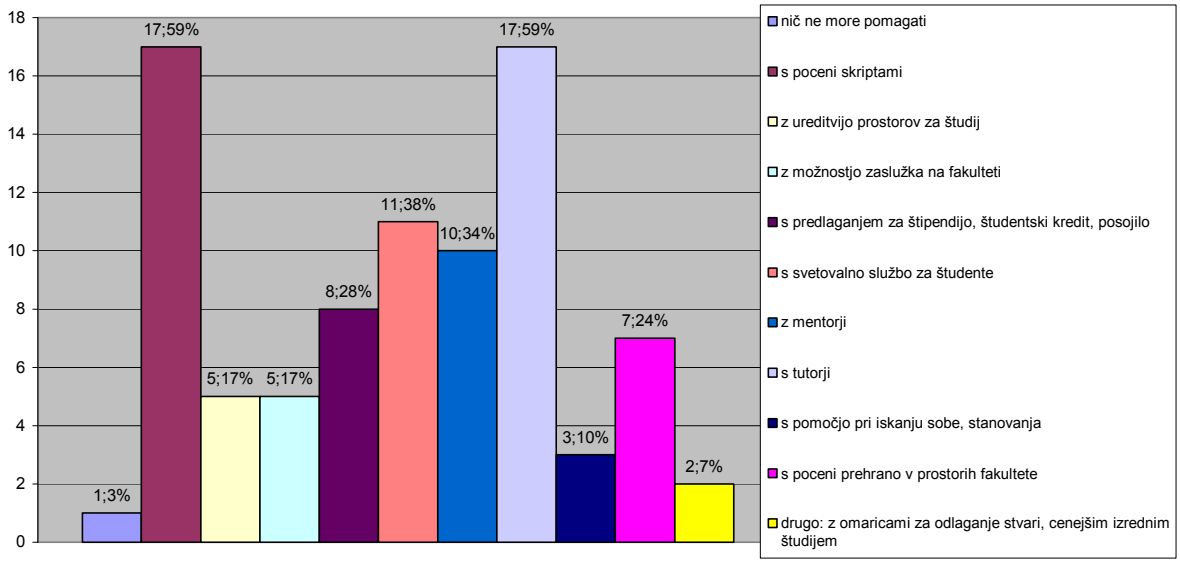
Graf 13: Možni načini pomoči s strani fakultete (redni študenti)

Trije najpogostejši odgovori, ki so jih redni študentje navajali kot možne načine pomoči s strani fakultete, so bili:

- s poceni skriptami (43 odgovorov),
- s tutorji – študenti višjih letnikov (39 odgovorov),
- s svetovalno službo za študente (30 odgovorov).

Graf 14: Možni načini pomoči s strani fakultete (izredni študenti)

Na vprašanje, kako bi lahko fakulteta pomagala, sta bila pri izrednih študentih najpogosteje izbrana naslednja odgovora:

- s poceni skriptami (17 odgovorov) in
- s tutorji (17 odgovorov).

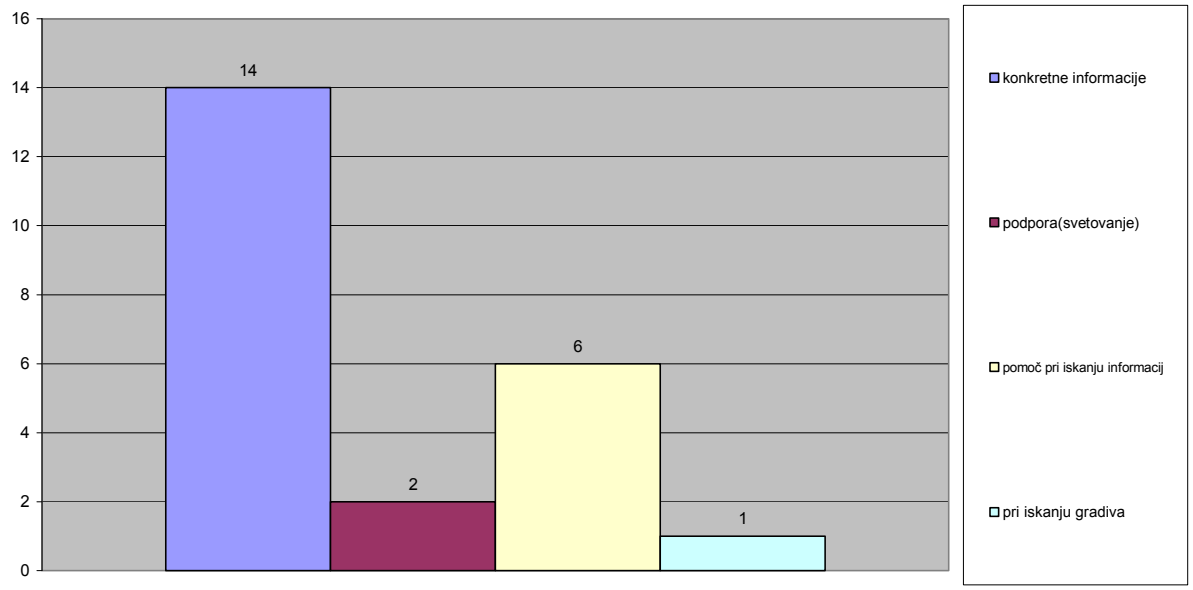
4. 4 POMOČ TUTORJEV

Tabela 1: Pogostost in način stika s tutorji

	REDNI ŠTUDENTI		IZREDNI ŠTUDENTI	
NIKOLI	48	73%	14	48%
OSEBNO	11	17%	2	7%
PO TELEFONU	6	9%	4	14%
E-MAIL	6	9%	14	48%

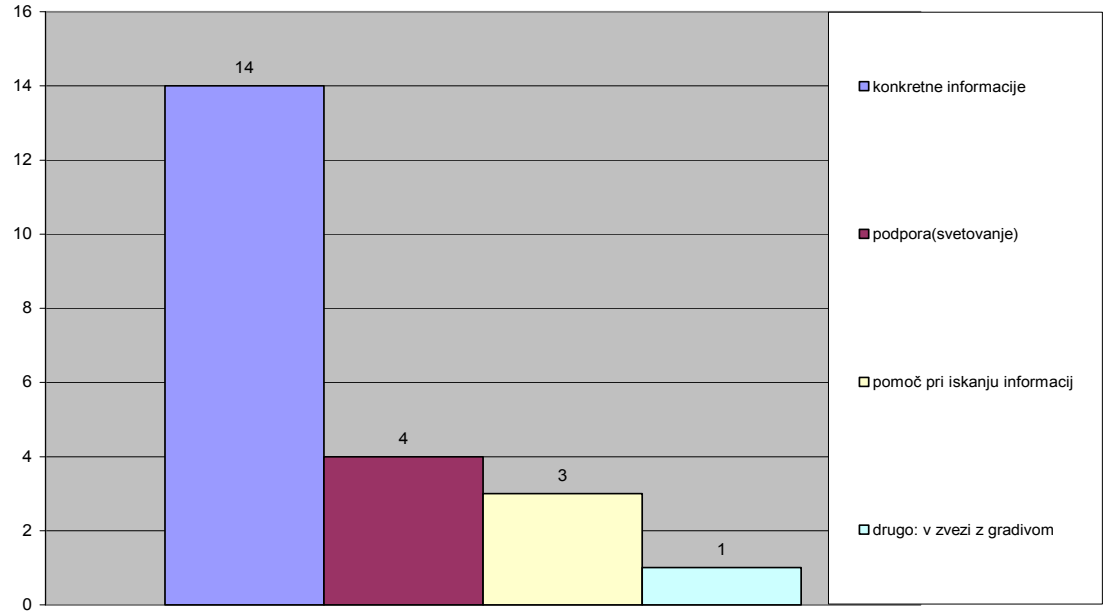
Vzorec vprašanih pri rednih študentih je pokazal, da 73% študentov ni nikoli poiskalo stika s tutorjem. Pri izrednih je ta številka nižja, 48% študentov se nikoli ni obrnilo na tutorja. Med rednimi študenti, ki so bili v stiku s tutorjem, je najpogostejši način stika s tutorjem bil oseben stik, med izrednimi študenti pa so najpogosteje stopali v stik s tutorjem preko elektronske pošte. V vzorcu je število rednih študentov, ki so stopili v stik s tutorjem, 18, izrednih pa 15.

Graf 15:Vzrok iskanja pomoči pri tutorju (redni študenti)

Med rednimi študenti, ki so stopali v stik s tutorjem, so študenti kot najpogostejši vzrok za stik navedli potrebo po konkretnih informacijah (14 odgovorov), nato pomoč pri iskanju informacij (6 odgovorov), podporo oziroma svetovanje (2 odgovora) ter pomoč pri iskanju gradiva (1 odgovor).

Graf 16:Vzrok iskanja pomoči pri tutorju (izredni študenti)

Pri izrednih študentih se je kot vzrok za iskanje pomoči pri tutorju največkrat pojavila potreba po konkretnih informacijah (14 odgovorov), sledilo je podpora (svetovanje – 4 odgovori), pomoč pri iskanju informacij (3 odgovori), pod drugo pa je en študent navedel vzrok za obračanje v zvezi z gradivom.

Graf 17 : Pomoč podanih informacij (redni študenti)

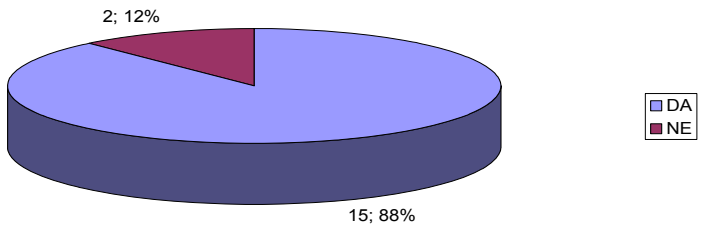

Tabela 2: Na kakšen način so podane informacije pomagale? (redni študenti)

DA	kako?(grupe)	Število odgovorov
	- konkretne informacije, ki so me zanimale	10
	- posredovanje gradiva	1
	- nasvet glede kolokvija/izpita	2
NE	- nisem dobil/a odgovora po več tednih	2

Pri rednih študentih, ki so iskali pomoč tutorja, se je v 88% izkazalo, da so jim informacije, ki so jih iskali pri tutorjih, bile v pomoč (graf 17). Med deležem študentov, ki je napisal, na kakšen način so jim bile informacije v pomoč, je bilo največ navedenih odgovorov »konkretne informacije, ki so me zanimale« (10 odgovorov), 2 študenta sta odgovorila, da sta dobila nasvet glede kolokvija oziroma izpita, en študent pa je dobil gradivo. Študenti, ki so navedli, da jim informacije niso bile v pomoč, so v obrazložitev dodali, da po več tednih niso dobili odgovora od tutorja (tabela 2).

Graf 18:Opora/ svetovanje rednim študentom

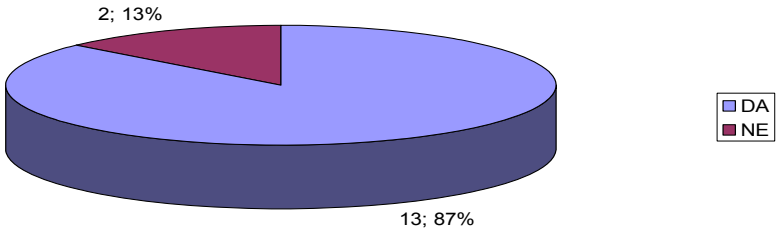

Tabela 3: Način opore/svetovanja rednim študentom

DA	Kako?(grupe)	Število odgovorov
	- dobil/a sem gradivo	1
	- opora, da sem naredil/a kolokvij/izpit	1
	- uspešno mi je svetoval/a	8
	- vzpodbuden/a je bila	1
NE	- sam/a sem si pomagal/a, ker se ni odzival/a	2

Pri opori oziroma svetovanju tutorjev rednim študentom se je pokazalo, da je bila v 87% primerov pomoč tutorandom učinkovita (graf 18). Med tistimi, ki so navedli, na kakšen način jim je bila nudena opora, je bilo 8 odgovorov »uspešno mi je svetoval/a«, po en študent pa je napisal način opore kot pridobitev gradiva, vzpodbudo s strani tutorja in oporo pri opravljanju izpita. Dva študenta, ki jima svetovanje s strani tutorja ni pomagalo, sta napisala, »ker sta si zaradi neodzivnosti tutorja sama pomagala« (tabela 3).

Graf 19 : Pomoč podanih informacij (izredni študenti)

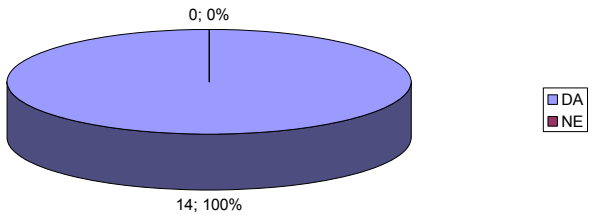

Tabela 4: Na kakšen način so podane informacije pomagale? (izredni študenti)

DA	kako?(grupe)	Število odgovorov
	po e-pošti,telefonu	3
	z gradivom	6
	za druge informacije	4
	Ni odgovora	1

Pri izrednih študentih so vsi študentje, ki so se obračali na tutorja glede informacij, odgovorili, da so jim bile ponujene informacije v pomoč (graf 19). Pri tem so kot najpogostejši način pomoči navajali, da so dobili gradivo (6 odgovorov), kot naslednje so navajali, da so takoj dobili koristne in bistvene informacije (4 odgovori); trije odgovori pa so bili, da so dobili informacije hitro po telefonu, emailu (tabela 4).

Graf 20:Opora/ svetovanje izrednim študentom

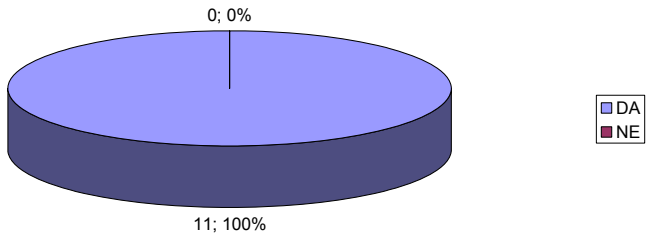

Tabela 5: Način opore/svetovanja izrednim študentom

DA	kako?(grupe)	Število odgovorov
	posredovanje gradiva	3
	druge informacije	3
	vzpodbuda	2
	ni odgovora	3

Vsi izredni študentje, ki so se poslužili opore oziroma svetovanja tutorja, so odgovorili, da jim je bilo v pomoč (11 odgovorov) (graf 20). Najpogostejši način opore je bil posredovanje gradiva (3 odgovori), nato opora v smislu hitre pridobitve informacij ter (3 odgovori) ter vzpodbujanje s strani tutorja (2 odgovora) (tabela 5).

Graf 21: Zadovoljstvo z odzivom tutorja (redni študenti)

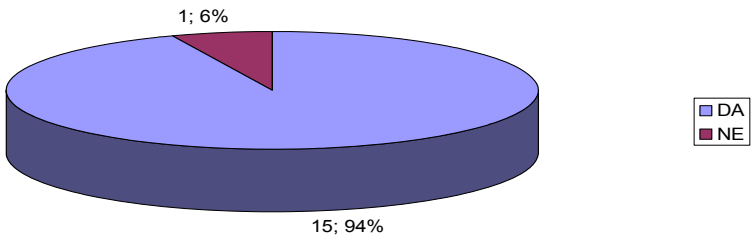

Tabela 6: Odzivanje tutorja pri delu z rednimi študenti

DA	kako?(grupe)	Število odgovorov
	- bil/a zelo prijazen/na	6
	- vzame si čas zate	2
	- vedno na voljo	3
	- komunikativna	1
NE	- brez odgovora	1

Pri rednih študentih je 94% anketiranih, ki so se poslužili pomoči tutorja, bilo zadovoljnih z njegovim odzivom (graf 21) . Pri načinih odziva so največ navajali, da je bil prijazen (6 odgovorov), da je bil vedno na voljo (3 odgovori), da si vzame čas za tutoranda (2 odgovora) ter da je komunikativen (1 odgovor). Tutorand, ki ni bil zadovoljen z odzivom tutorja, ni zapisal, zakaj ni bil zadovoljen (tabela 6).

Graf 22: Zadovoljstvo z odzivom tutorja (izredni študenti)

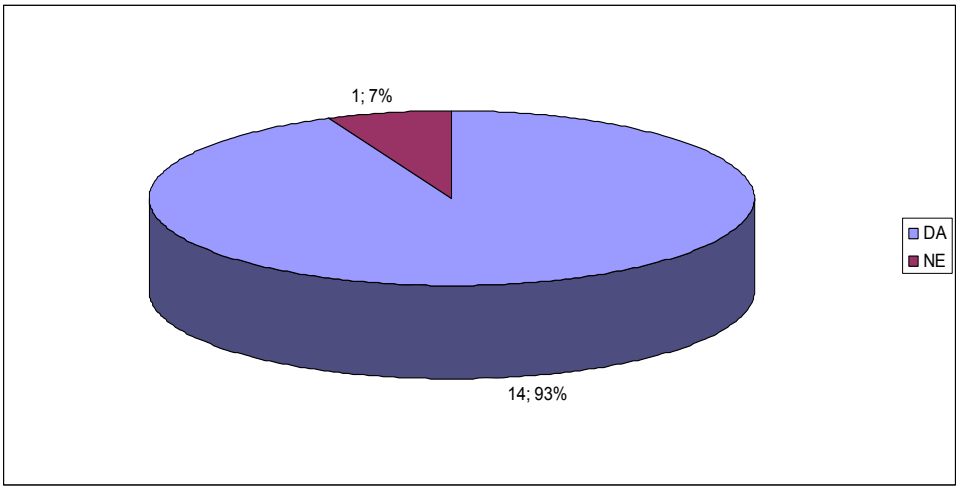
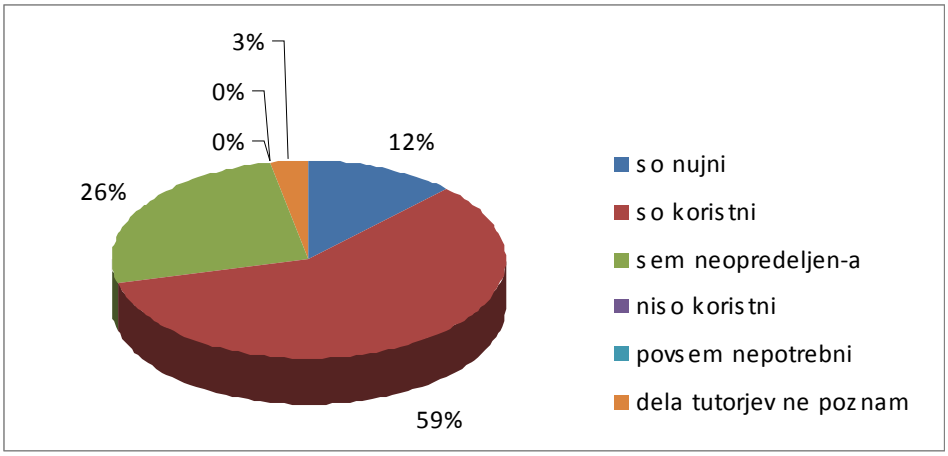

Tabela 7: Odzivanje tutorja pri delu z izrednimi študenti

DA	kako?(grupe)	Število odgovorov
	Hitra pomoč	6
	Pohvala	2
	Takojšen odziv	3
	ni odgovora	3
NE	gradiva ne posreduje vsem	1

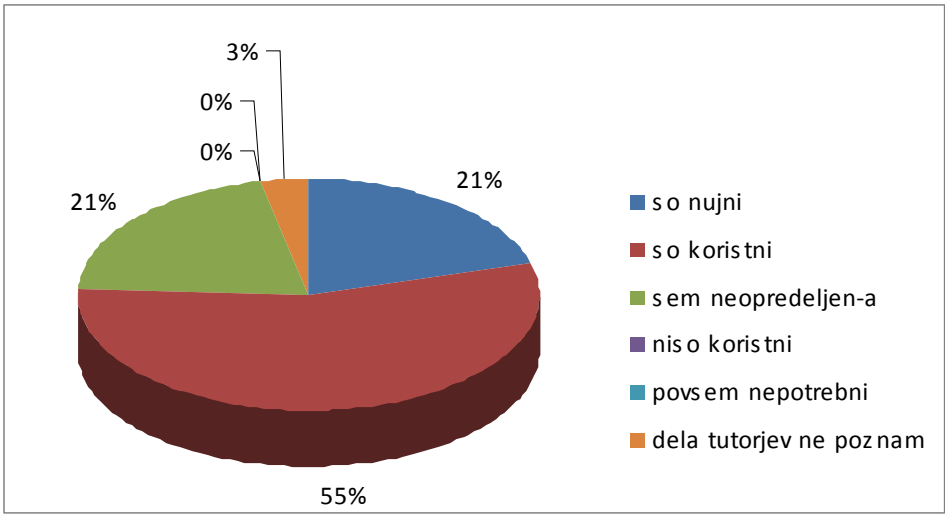
Pri izrednih študentih je prav tako 93% vprašanih (14 oseb), ki so se obračali na tutorje, bilo zadovoljnih z njihovimi odzivi (graf 22). Pri načinih odzivanja so najpogosteje navajali, da so dobili pomoč hitro (6 odgovorov), da so se tutorji takoj odzvali (3 odgovori) ter da so jih pohvalili (2 odgovora). En študent je napisal, da ni bil zadovoljen z odzivom tutorja, ker tutor ni posredoval gradiva vsem (tabela 6).

Graf 23: Ocena koristnosti tutorjev (redni študenti)

Koristnost tutorjev so ocenjevali vsi študentje. Tako je pri rednih 71% študentov ocenilo, da so tutorji nujni in koristni. Do instituta tutorstva je bilo neopredeljenih 26% anketiranih, samega tutorstva pa ne poznajo 3% (graf 24).

Graf 24: Ocena koristnosti tutorjev (izredni študenti)

Pri izrednih študentih je tutorje kot nujne ali koristne ocenilo 76% vprašanih, 21% jih je bilo neopredeljenih do dela tutorjev, 3% pa njihovega dela ne poznajo (graf 24).

4. 5 PODOBA TUTORSTVA MED ŠTUDENTI

Tabela 8: Mnenje o ideji tutorstva med rednimi študenti, ki se pomoči tutorja niso poslužili

DOBRA - TUTORJI (STAREJŠI ŠTUDENTJE) IMAJO VEČ IZKUŠENJ	4
DOBRA - PREMAJHNA PROMOCIJA	2
DOBRA - TUTORJI SO VEDNO NA VOLJO	1
DOBRA - VSAK NE UPA PRISTOPITI K PROFESORJU	6
POMOČ ZA BRUCE (KDOR RABI POMOČ, KDOR NI SAMOSTOJEN, KDOR IMA POTREBO PO NASVETU)	14
POZITIVNI OPISI (ZANIMIVA, PAMETNA ,KORISTNA POMOČ, POTREBNA POMOČ, UPORABNI, SO OK, ODLIČNA IDEJA)	20
NE VEM	2
ni odgovora	17

Pri vprašanju o ideji tutorstva je prišlo do odstopanj, saj je bilo danih več odgovorov, kot je število študentov, ki niso bili v stiku s tutorjem.

Podatke sem grupirala po podobnostih, skupine in število odgovorov v posamezni skupini so v tabeli 8. Najpogostejši so bili pozitivni opisi (20 oseb), da so tutorji pomembni zaradi pomoči novincem (kdor ni samostojen, ima potrebo po nasvetu, rabi pomoč – 14 odgovorov). Prav tako so bili zanimivi tudi opisi, da je tutorstvo dobra ideja, saj si vsak ne upa pristopiti k profesorju (6 odgovorov), da je dobra ideja, ker imajo tutorji (starejši študentje) več izkušenj (4 odgovori), da je tutorstvo dobro, vendar premalo promovirano (2 odgovora) ter da je dobro, ker so tutorji vedno na voljo (1 odgovor).

Tabela 9: Mnenje o ideji tutorstva med izrednimi študenti, ki se pomoči tutorja niso poslužili

V REDU	9
KORISTNI(V PRIMERU TEŽAV, ZA VPRAŠANJA PRI ŠTUDIJU)	5
TUTORSTVO JE POTREBNO ŠE DODELATI	2
NE VEM	1
(ni odgovora)	12

Pri izrednih študentih je prav tako odgovarjalo nekaj študentov, ki so se poslužili tutorske pomoči. Tutorstvo so opisali kot »v redu« (9 odgovorov), da se jim zdijo tutorji koristni (v primeru težav, pri študiju) ter da je tutorstvo potrebno še dodelati (tabela 9).

Tabela 10: Mnenje o tutorstvu med vsemi rednimi študenti

VODITELJI PREKO ŠTUDIJA	1
POZITIVNO MNENJE (SO PRIJAZNI, SO OK)	7
SE NE GOVORI	13
SO V POMOČ BRUCEM	4
DA SE ŠTUDENTI OBRAČAJO NA TUTORJE (KO ČESA NE VEŠ, NEKATERI SE OBRAČAJO NANJ)	2
KORISTNI	6
NE VEM	11
ni odgovora	22

Rezultati med vsemi rednimi študenti so pokazali, da se o tutorstvu med študenti ne govori kaj dosti (13 odgovorov), 7 odgovorov je bilo pozitivnih opisov tutorstva. Kot koristne so tutorje opisali v 6 primerih. Da so tutorji v pomoč novincem, se je glasil odgovor pri 4 vprašanjih, 2 odgovora pa sta pokazala, da kroži med novinci, da se nekateri poslužujejo njihove pomoči, ko česa ne vedo, nekdo pa je opisal tutorje kot super voditelje skozi študij (tabela 10).

Tabela 11: Mnenje o tutorstvu med vsemi izrednimi študenti

POZITIVNO MNENJE (SO KORISTNI, SAMO POZITIVNO, DOBRI ZA POMOČ)	12
SE NE GOVORI	4
POZIV K VZPOSTAVLJANJU STIKA S TUTORJI	2
ŠTUDENTI SO SE ŽE OBRAČALI NA TUTORJE KOT POMOČ	1
NE VEM	5
ni odgovora	5

Pri izrednih je najpogostejše mnenje med vsemi študenti bilo pozitivno (12 odgovorov). En študent je izpostavil, da se ve, da se študenti obračajo nanje, dva odgovora pa sta bila, da študentje, ki so s tutorji že vzpostavili stik, pozivajo tiste, ki niso, k iskanju pomoči pri tutorjih (tabela 11).

Tabela 12: Informacije, ki jih imajo redni študenti o tutorstvu

POMANJKLJIVE (DA OBSTAJAJO; SLABE; SE NISEM POSLUŽILA)	8
VEM, ČEMU SLUŽIJO (POMAGAJO ŠTUDENTOM; NANJ SE LAHKO OBRNEŠ; POZNAJO ŠTUDIJ NA FSD; IMAJO GOVORILNE URE)	25
POZITIVNO MNENJE (KORISTNI; KUL)	12
VEM, KAR SO SAMI POVEDALI NA FSD	5
JIH NIMAM	4
ni odgovora	12

25 vprašanih med rednimi študenti je odgovorilo, da vedo, čemu tutorji služijo, pri tem pa so naštevali, da pomagajo študentom, nanje se lahko obrneš, poznajo študij, imajo govorilne ure. Informacije, ki so bile bolj pozitivna mnenja (da so tutorji koristni, kul), so zapisali v 12 primerih. 8 študentov je zapisalo, da imajo o tutorstvu pomanjkljive informacije (vedo le, da obstajajo ter da nimajo informacij, ker se niso poslužili), v petih odgovorih pa je bilo navedeno, da študentje vedo, kar so jim tutorji sami povedali na fakulteti (tabela 12).

Tabela 13: Informacije, ki jih imajo izredni študenti o tutorstvu

SO ZA POMOČ (PRI TEŽAVAH S ŠTUDIJEM, VEDNO PRIPRAVLJENI POMAGATI, KORISTNI ZA INFORMACIJE)	6
SO ZA IZPITE	1
KAR SO TUTORJI SAMI POVEDALI (NA PRVEM SREČANJU, NA PREDSTAVITVI)	5
POZITIVNO (V REDU, SAMO POZITIVNO)	4
OSNOVNE INFORMACIJE (NE VEM NIČ POSEBNEGA, DELUJEJO NA FSD)	4
NE VEM	4
ni odgovora	5

Pri izrednih študentih so bili odgovori grupirani po podobnih zapisih. V 6 primerih so informacije, ki jih imajo o tutorjih, pomoč (pri težavah s študijem, koristni za informacije, vedno pripravljeni pomagati). Študenti so napisali v 5 primerih, da so informacije, ki jih imajo tiste, ki so jih povedali tutorji sami (na prvem srečanju, na predstavitvi). 4 odgovori so bili, da vedo same pozitivne stvari, 4 pa, da imajo samo osnovne informacije (da delujejo na FSD). En odgovor je bil, da so tutorji za pomoč pri izpitih (tabela 13).

Tabela 14:Situacija, v kateri bi se obrnil/a na tutorja (redni študenti)

TEŽAVE PRI ŠTUDIJU (UČENJE, NEJASNOSTI, SLABE OCENE)	17
GLEDE IZPITOV (POMOČ PRI IZPITIH, KAKO IZGLEDAJO IZPITI)	17
ČE RABIM INFORMACIJE (O ŠTUDIJU, PRI ISKANJU INFORMACIJ)	9
PRI ADMINISTRACIJI	2
KONFLIKT S PROFESORJEM	10
NE VEM	5
ni odgovora	6

Redni študenti bi se na tutorje obrnili najpogosteje v primerih težav pri študiju (17 odgovorov) in pomoč pri izpitih (17 odgovorov). Situacija, v kateri bi se prav tako obrnili na tutorja, bi bil konflikt s profesorjem (10 odgovorov), ob iskanju informacij o študiju (9 odgovorov) ter pri urejanju administracije (tabela 14).

Tabela 15:Situacija, v kateri bi se obrnil/a na tutorja (izredni študenti)

ZA POMOČ (ČE NE REŠIM PROBLEMA, ČE NE DOBIM INFORMACIJ DRUGJE, V PRIMERU NEJASNOSTI)	16
ZA POSREDOVANJE GRADIVA	1
ZA IZPITE (INFORMACIJE O IZPITIH, KAKO SE PRIJAVITI NA IZPIT)	4
ISKANJE INFORMACIJ (O ŠTUDIJU IN OBŠTUDIJSKIH DEJAVNOSTIH, RAZLIČNA VPRAŠANJA)	5
NE VEM	3
ni odgovora	2

Izredni študenti so navajali kot primere, v katerih bi se obrnili na tutorje, sledeče – najpogosteje (16 odgovorov) za pomoč (če ne bi rešil problema, dobil informacije drugje, v primeru nejasnosti), 5 študentov bi poiskalo tutorje v primeru iskanja informacij o študiju in obštudijskih dejavnostih ter pri drugih vprašajih v zvezi s tem. V 4 primerih bi se nanje obrnili pri informacijah o izpitih (kako se prijaviš, kakšni so), en odgovor pa je bil za posredovanje gradiva (tabela 15).

Tabela 16: Sporočilo rednih študentov tutorjem

DELATE DOBRO	10
SUPER STE	12
BODITE NA VOLJO, VZPODBUDA	4
KAR TAKO NAPREJ	17
VEČ SE PROMOVIRAJTE	4
NE VEM	2
ni odgovora	17

Redni študenti so tutorje predvsem hvalili (39 odgovorov), predlogi pa so bili, naj se bolj promovirajo (4 odgovori) in naj bodo na voljo kot vzpodbuda za novince (4 primeri).

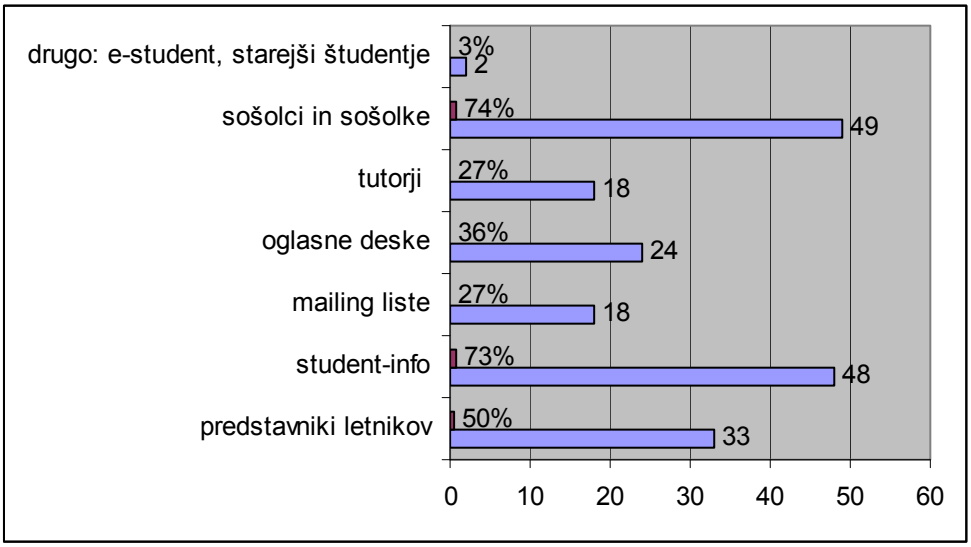
Tabela 17: Sporočilo izrednih študentov tutorjem

PREMALO INFORMACIJ (POSREDUJTE VEČ INFORMACIJ)	2
DOBRO, DA OBSTAJATE (DOBRO, DA SE VE, DA SE LAHKO OBRNEŠ NA NEKOGA; LEPO OD VAS, DA STE)	4
ŠE TAKO NAPREJ (HVALA IN KEEP ON GOING)	12
STE KORISTNI	3
DOBRI STE (SUPER STE, OSTANITE TAKŠNI, DELO OPRAVLJATE DOBRO)	3
NE VEM	0
ni odgovora	5

Izredni študenti so o tutorjih pisali predvsem pohvalno (kar tako naprej, dobri ste, ste koristni, dobro, da obstajate), 2 odgovora pa sta opozorila, da posredujejo premalo informacij (tabela 17).

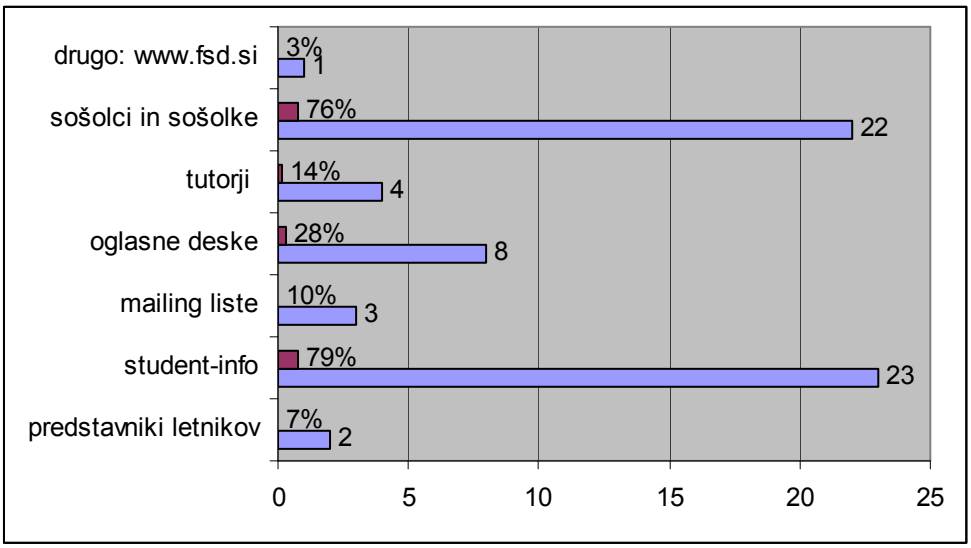
4. 6 INFORMIRANOST ŠTUDENTOV

Graf 25:Viri informacij za redne študente (glede dogodkov na fakulteti, pravicah študentov ipd.)

Redni študenti dobijo največ informacij o dogodkih na fakulteti in svojih pravicah preko sošolcev in sošolk ter student-info, študentskega portala. Tem virom informacij sledijo predstavniki letnikov, oglasne deske, mailing liste in tutorji.

Graf 26: Viri informacij za izredne študente (glede dogodkov na fakulteti, pravicah študentov ipd.)

Pri izrednih študentih sta najpogostejša vira informacij student-info ter sošolci in sošolke, sledijo pa oglasne deske, tutorji, mailing liste ter stran FSD.

Vprašalnik je reševalo skupaj 95 študentov prvega letnika, vpisanih v študijskem letu 2007/2008.

Tabela 18: Redni študenti, razdeljeni glede na spol

ŽENSKI SPOL	64 (96,9%)
MOŠKI SPOL	2 (3,1%)

Tabela 19: Tutorandi s posebnimi potrebami (med rednimi študenti)

TUTORAND S POSEBNIMI POTREBAMI	1
TUTORAND BREZ POSEBNIH POTREB	65

Tabela 20: Starost (redni študenti)

POVPREČNA STAROST	19,90909
NAJVIŠJA STAROST	27
NAJNIŽJA STAROST	19
MODUS STAROSTI	19

Delež žensk v vzorcu je predstavljal 96,9%, delež moških pa 3,1%. Med 66 rednimi študenti je bil en tutorand s posebnimi potrebami. Povprečna starost v vzorcu je bila 19,9 let, najvišja 27 let, najnižja 19 let, najpogostejša pa 19 let.

Tabela 21: Izredni študenti, razdeljeni glede na spol

ŽENSKI SPOL	26 (89,7%)
MOŠKI SPOL	3 (10,3%)

Tabela 22: Tutorandi s posebnimi potrebami (med izrednimi študenti)

TUTORAND S POSEBNIMI POTREBAMI	4
TUTORAND BREZ POSEBNIH POTREB	25

Tabela 23: Starost (izredni študenti)

POVPREČNA STAROST	24,8620689655172
NAJVIŠJA STAROST	44
NAJNIŽJA STAROST	19
MODUS STAROSTI	21

Pri izrednih študentih je delež žensk, ki so reševale bil 89,7%, moških pa 10,3%. Med vzorcem 29 študentov so bili 4 študenti s posebnimi potrebami. Starost izrednih študentov je bila v povprečju 24,9 let. Najvišja starost je bila 44 let, najnižja 19 let, najpogostejša pa 21 let.

4. 7 RAZPRAVA

Ugotovila sem, da obstajajo manjše razlike pri začetnih težavah rednih in izrednih študentov. Ena od možnih razlag, zakaj prihaja do razlik, je v organizaciji študija pri rednem in izrednem študiju. Predavanja in vaje izrednih študentov namreč potekajo ob petkih popoldne in v soboto čez cel dan, pri rednih študentih pa so več ali manj razporejena čez cel teden. Tudi starost je pri izrednih študentih višja, zato predpostavljam, da imajo več življenjskih izkušenj, kar pa tudi spremeni človekovo percepcijo oziroma definicijo težave. Obe trditvi bi bilo potrebno preveriti še s kakšno dodatno raziskavo. Izredni študentje so izpostavili kot eno od ovir pri študiju tudi delo (da preživijo).

Pri izrednih študentih se je pojavil pomislek ob odgovoru, da je ena od težav ob študiju vsakodnevna vožnja. Predavanja izrednih študentov potekajo namreč samo ob petkih in sobotah. Tako bi razlaga za tak odgovor lahko bila bodisi nejasnost v vprašalniku, možno pa je tudi, da nekateri izredni študenti hodijo na predavanja in vaje z rednimi.

Pri interpretaciji rezultatov nisem posebej raziskovala povezave med spolom in statusom študenta s posebnimi potrebami.

Pričakovala sem, da se bodo študentje pogosteje obračali na tutorje s konkretnimi vprašanji kot svetovanje pri osebnih problemih, kar se je potrdilo. Možna razlaga tega je, da je tutorski sistem nekaj novega na naši fakulteti. Pri svetovanju pri osebnih problemih gre verjetno tudi za določeno stopnjo zaupanja, ki jo oseba s problemom (v tem primeru bi bil to tutorand) mora občutiti v odnosu z zaupnikom (tutorjem). Vpliv na percepcijo tutorstva so verjetno imeli tudi tutorji sami, saj so na začetku študijskega leta pripravili uvodno srečanje, kjer so predstavili svojo vlogo in nlaoge. Nanj so bili povabljeni vsi študenti prvega letnika. Tudi odzivnost tutorja na potrebe tutorandov in samoaktivnost med študijskim letom verjetno vplivata na to, kako so študentje oziroma tutorandi dojeli vlogo tutorja, pa tudi koliko sam tutor daje pobude za stik. Ker je vsak odnos vzajemen, je tudi pri odnosu med tutorjem in tutorandom vsak od njiju odgovoren za del odnosa. Kot sem navedla že v teoretičnem delu, je tutorjeva vloga samoizključujoča – da pomaga tutorandu do te mere, da naprej zmore sam. Tako tudi novinci po določenem času razvijejo svojo socialno mrežo in se manj obračajo na tutorja. Glede na odgovore o koristnosti, bi lahko rekla, da tudi tisti tutorji, ki se niso

posluževali tutorstva, menijo, da so koristni, če ne že nujni, ker nekateri študentje rabijo nekoga, ki mu pomaga pri vključitvi v novo okolje. Pri tem gre tudi za socialne veščine, ki so pri ljudeh različno razvite. Nekatera razmišljanja, ki so se mi pojavljala, bi bilo zanimivo preveriti s še kakšno dodatno raziskavo.

Med informacijami, ki so jih tutorandi iskali pri tutorjih, so pogosto pojavljajo teme, ki se dotikajo študijskih obveznosti. Po praksi iz tujine se je tutorstvo pokazalo kot uporabno tako za učenje tutorjev samih kot tudi tutorandov, obenem pa tudi dobrodošla pomoč pri vključitvi v novo študijsko okolje. Glede na teorijo, bi lahko rekla, da je povezovanje in sodelovanje tutorjev s profesorji pomembno ravno zaradi pretoka informacij, tutor pa lahko vstopi v polje med tutorandi in profesorjem kot mediator v primeru sporov.
Pričakovanje, da bodo tisti, ki se bodo obrnili na tutorja, zadovoljni z delom oziroma odzivom tutorja, se je pokazalo za pravilno glede na dobljen rezultat pri vzorcu. Zaradi majhnosti vzorca obstaja možnost napake pri posplošitvi na celotno populacijo.

Pri vprašanju o ideji tutorstva je prišlo do odstopanj, saj je bilo danih več odgovorov, kot je število študentov, ki niso bili v stiku s tutorjem. Tako dopuščam možnost določenega odstotka napake pri rezultatu.

Med **rednimi študenti** jih je 25 odgovorilo, da vedo, čemu tutorji služijo, pri tem pa so naštevali, da **pomagajo študentom**, nanje se lahko obrneš, **poznajo študij, imajo govorilne ure**. Informacije, ki so bile bolj **pozitivna mnenja** (da so tutorji koristni, kul) so zapisali v 12 primerih. 8 študentov je zapisalo, da imajo o tutorstvu pomanjkljive informacije (vedo le, da obstajajo ter da nimajo informacij, ker se niso poslužili), v petih odgovorih pa je bilo navedeno, da študentje vedo, kar so jim tutorji sami povedali na fakulteti. Pri **izrednih študentih** so bili odgovori grupirani po podobnih zapisih. V 6 primerih so informacije, ki jih imajo o tutorjih, **pomoč** (pri težavah s študijem, koristni za informacije, vedno pripravljeni pomagati). Študenti so v 5 primerih napisali, da so **informacije, ki jih imajo tiste, ki so jih povedali tutorji sami** (na prvem srečanju, na predstavitvi). Odgovori so bili tudi, da vedo same **pozitivne stvari**, nekateri vedo samo **osnovne informacije** (da delujejo na FSD), odgovor, ki se je pojavil, je bil tudi, da so tutorji za **pomoč pri izpitih.**

Redni študenti, ki se pomoči tutorja niso poslužili, bi se nanje najpogosteje obrnili v primerih **težav pri študiju** in **pomoč** pri izpitih. Situacija, v kateri bi se prav tako obrnili na tutorja, bi

bil **konflikt s profesorjem**, ob **iskanju informacij o študiju ter pri urejanju administracije**. Izredni študenti so navajali kot primere, v katerih bi se obrnili na tutorje, **pomoč, v primeru iskanja informacij o študiju in obštudijskih dejavnostih ter pri drugih vprašajih v zvezi s tem, z informacijami o izpitih**.

Glede na število neodgovorjenih vprašanj ter odgovorov »ne vem« v zvezi z idejo tutorstva, obstaja možnost, da je o možnosti rabe pomoči tutorja med študenti malo znano, da si študentje ne predstavljajo popolnoma, kam v študijskem sistemu bi tutorja umestili. Gotovost tega ugibanja bi bilo potrebno preveriti, dober predlog za naslednje generacije tutorjev pa je večja samopromocija.

Čeprav je vzorec majhen, bi lahko na podlagi tega, da je bilo zelo malo negativnih mnenj, sklepala, da je institut tutorstva koristno ohraniti. Sami tutorandi so kot možnost pomoči pri reševanju težav, kjer bi lahko pomagala fakulteta, tutorstvo navedli kot eno izmed treh najvišje uvrščenih rešitev.

Glede na to, da je tutorstvo na FSD šele prvo leto v taki obliki, menim, da je to en izmed glavnih razlogov, ki so pripomogli k slabi informiranosti študentov o tutorstvu in tudi manjši rabi tutorjev. Za razvoj dobrega tutorskega sistema bi bilo potrebno dodelati še nekaj elementov, zagotovo pa tutorstva ne opustiti. V prid ohranitve in razvoja tutorskega sistema kaže tudi odziv s strani tutorandov; in sicer so bili v več kot 90% primerov zadovoljni z odzivom tutorja, več kot 70% študentov je ocenilo tutorstvo kot koristno.

Med najpogostejšimi viri informacij so študentje navedli student-info, študentski portal, ter sošolce in sošolke. Menim, da bi student-info kot obliko obveščanja lahko izkoristili tudi tutorji, z uspešnim in učinkovitim delom pa bi se glas o njihovem delu širil tudi med študenti samimi.

Vprašalnike so študentje in študentke reševali sami, kolegice in jaz pa smo bile na razpolago za vprašanja. Na rezultate je gotovo vplivalo tudi to, da sem sama študentka, morda je to novincem odprlo varen prostor, kjer so lahko bili bolj kritični, lahko pa, da so vzeli reševanje vprašalnika kot »še en več«.

Pri metodologiji bi še dodala, da bi ob ponovni pripravi vprašalnika nekaj vprašanj odvzela, nekaj pa bi jih spremenila oziroma drugače formulirala (na primer kaj razumeš pod pojmom tutorstvo, pri čem ti je tutor pomagal). Za lažjo obdelavo bi uporabila tudi elektronsko obliko vprašalnika (Survey Monkey).

Glede na majhnost vzorca, se zavedam (kot sem že zapisala), da obstaja možnost popačenja rezultatov. Tako majhnih razlik ne morem posplošiti na celotno populacijo študentov, na podlagi dobljenih rezultatov pa lahko sklepam, na čem bo potrebno še delati v okviru tutorskega sistema.

5. SKLEPI

- 34% rednih študentov ob začetku študija poroča o tem, da na začetku študija niso imeli nobenih težav, 51% pa da so imeli manjše. Pri izrednih je delež študentov brez začetnih težav nekoliko višji – 49%, manjše težave pa je javilo 34% vprašanih.
- Težave na začetku študija, ki jih navajajo kot najpogostejše, so večinoma iz študijskega področja.
- Kot dva najpogosteje izbrana predloga za pomoč fakultete pri študiju so tutorandi navedli poceni skripte in pomoč tutorjev.
- Pri rednih študentih se je pokazalo, da 73% študentov ni nikoli poiskalo stika s tutorjem. Pri izrednih je ta številka nižja, 48% študentov se nikoli ni obrnilo na tutorja. Med rednimi študenti, ki so bili v stiku s tutorjem, je bil najpogostejši način stika s tutorjem osebni stik, med izrednimi študenti pa so najpogosteje stopali v stik s tutorjem preko elektronske pošte.
- Med rednimi študenti, ki so stopali v stik s tutorjem, so najpogostejši vzrok za stik s tutorjem navedli potrebo po konkretnih informacijah, nato pomoč pri iskanju informacij ter podpora oziroma svetovanje. Dano pomoč so ocenili kot uspešno v skoraj 90% primerov.
- Pri izrednih študentih se je kot vzrok za iskanje pomoči pri tutorju največkrat pojavila potreba po konkretnih informacijah, sledila je podpora (svetovanje), pomoč pri iskanju informacij, pojavila pa se je še priskrba študijskega gradiva. Pri izrednih študentih so vsi vprašani ocenili, da jim je pomoč tutorja pomagala pri rešitvi težav.
- V prid ohranitve in razvoja tutorskega sistema govori ocena o zadovoljstvu z odzivom tutorja - pri rednih študentih je 94% anketiranih, ki so se poslužili pomoči tutorja, bilo zadovoljnih z njegovim odzivom, pri izrednih študentih pa 93% vprašanih.
- Tutorski sistem so v dobrih 70% ocenili kot koristen.
- Študentje, ki se niso poslužili tutorjeve pomoči, so najpogosteje pozitivno opisovali idejo o tutorstvu, da so pomoč za študente 1. letnika, da se jim zdijo tutorji koristni (v primeru težav, pri študiju) ter da je ta sistem potrebno še dodelati.
- Pri sporočilih tutorjem so večinoma hvalili njihovo delo, dodatni predlogi pa so še bili, naj se bolj promovirajo, naj bodo vzpodbuda za novince ter da morajo posredovati več informacij (pri izrednih študentih).

- Kljub pozitivnim odzivom na tutorsko pomoč, bo potrebno še delati na promociji tutorjev, saj se je pokazalo, da študentje niso dovolj informirani.
- Rezultati so pokazali, da bi bilo tutorstvo dobro ohraniti in ga razvijati.
- Tutorstvo je v tujini že dalj časa v uporabi kot oblika pomoči pri študiju. Z vpeljavo predmetnega tutorstva bi dopolnili že obstoječe možnosti pomoči pri študiju – mentorstvo in govorilne ure.

6. PREDLOGI

Predlogi za praktično delovanje sistema tutorstva so:

- Združitev uvajalnega in predmetnega tutorstva. Tutorandi so se namreč na tutorje pogosto obračali glede študijskega gradiva ter vprašanj o izpitih.
- Povezovanje tutorjev s predavatelji in obratno. Tako so tutorji na tekočem s snovjo, da lahko pomagajo tutorandom pri študiju, obenem pa lahko pomagajo pri doseganju kompromisov ob morebitnih sporih.
- V okviru usposabljanja za tutorje nujna organizacija učenja pedagoškega pristopa, ki ga lahko tutorji potem uporabijo pri delu s tutorandi.
- Poskus rabe tutorskega sistema še v drugih izobraževalnih institucijah. Po praksi iz tujine se je namreč pokazala uporabnost tutorjev pri večji inkluziji otrok v šolski sistem in manjši izpad iz njega.
- Promocija tutorjev in tutorskega sistema preko lističev s kontakti in fotografijami, plakatom, na katerem so podatki o vseh ali pa vizitkami, ki si jih vsak lahko pospravi v denarnico.
- Delo tutorjev tudi v smeri organizacije neformalnih druženj in vzpodbujanja obštudijskih aktivnosti pri tutorandih. Tako lahko se lahko preko osebnega stika promovirajo, z zanimivimi aktivnostmi pa pritegnejo druge študente k sodelovanju in povezovanju.

Pri predlogih glede teorije pojasnjevanja tutorstva in glede metod socialnega dela se mi zdi pomembno razumevanje skupinske dinamike in poznavanje teorije dela s posameznikom ter dela s skupino. Tutorstvo bi lahko pojasnili tudi iz vidika skupinske dinamike ter različnih teorij poučevanja. Menim, da lahko veščine in znanja iz stroke socialnega dela s pridom uporabimo tudi pri delu s tutorandi.

Predlogi glede raziskovanja:

- kaj pridobi tutor v odnosu s tutorandom, kaj bi tutorji sami označili kot pridobitev zase,
- raziskovanje učinkov predmetnega tutorstva,
- raziskovanje predlogov tutorandov in zadovoljstva z delom tutorjev v obliki fokusnih skupin,

- tutorski sistem na Fakulteti za socialno delo temelji na »nemškem modelu«, kjer pomagajo študent študentu. Zanimivo bi bilo preveriti, kako bi delovalo učiteljsko tutorstvo, kakšna bi bila odnosna dinamika in kaj bi dobila v tem odnosu tutor-učitelj in tutorand .

7. LITERATURA

Ballie, Caroline. 1998. Addressing first year issues in engineering education. *European Journal of Engineering Education, Vol. 23: 453-465.*

Baillie, Caroline, Grimes, R. 1999. Peer tutoring in crytallography. *European Journal of Engineering Education, Vol. 24, No. 2: 173-181.*

Berendt, B. 1983. Tutor – Tutorenprogramm. V: D. Lenzen, Handbuch und Lexikon der Erziehung. Klett-Cotta Vlg.

Bond, Rebecca, Castagnera, Elizabeth. 2006. Peer Supports and Inclusive Education: An Underutilized Resource. *Theory Into Practice; Vol. 45, Nr. 3: 224-229.* (dostopala maj 2008) http://web.ebscohost.com.nukweb.nuk.uni-lj.si/ehost/pdf?vid=2&hid=103&sid=52901285-ec1e-4d09-a1ae-4e9aadf6f784%40sessionmgr102

Colvin, Janet W. 2007. Peer tutoring and social dynamics in higher education. *Mentoring & Tutoring Vol.15, No. 2: 165 – 181.* (dostopala maj 2008) http://web.ebscohost.com.nukweb.nuk.uni-lj.si/ehost/pdf?vid=4&hid=6&sid=03d25629-aec7-4a9e-bf0d-c93020b58c9f%40SRCSM1

Csanyi, G. 1988. Bologna-Harvard Berlin-Wien: Der lange Weg des Tutoriums nach Österreich. V: C. Fressner, L. Gubitzer, Fachtutorien. Wege aus der universitären Sackgasse? *Zeitschrift fur Hochschuldidaktik. Jg. 12, Nr. 1-2: 124-140.*

Čačičnovič Vogrinčič, Gabi, Kobal, Leonida, Mešl, Nina, Možina, Miran. 2005. Vzpostavljanje delovnega odnosa in osebnega stika. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.

Duckenfield, M. 1995. Performance of at risk students. Clemson SC: National Dropout Prevention Center.

Farrell Buzbee Little, Peyton. 2005. Peer coaching as a support to collaborative teaching. *Mentoring & Tutoring: Partnership in Learning,Vol. 13 Issue 1: 83-94.*

Fassett, D.L., Warren, J.T. 2003. »You don't get to choose that:« the strategic rhetoric od educational success and failure. (poročilo, predstavljeno na *Communication and Instruction interest group of the Western States Communication Association*, Salt Lake City, UT.)

Fressner, C., Gubitzer, L. 1988. Fachtutorien – Wege aus der universitären Sackgasse? *Zeitschrift fur Hochschuldidaktik. Jg. 12, Nr. 1-2.*

From Bergen to London. The contribution of the European Comission to the Bologna process. Bruselj: Evropska komisija – Generalni direktorat za izobraževanje in kulturo. (zadnja sprememba 7.maj 2007; dostopala maj 2008).
http://ec.europa.eu/education/policies/educ/bologna/report06.pdf

Jelenc, Nataša. 1995. Izobraževanje na daljavo – vloga tutorja. *Vzgoja in izobraževanje, 3: 22-27.*

Kalkowski, Page. 1995. Peer and Cross-Age Tutoring. *School Improvement Research Series 9 (18).* 20.april 2008, iz
http://www.nwrel.org/scpd/sirs/9/c018.html

King, Alison. 1998. Transactive Peer Tutoring: Distributing Cognition and Metacognition. *Educational Psychology Review, Vol. 10, Issue 1: 57-74.*

Klug, F. 1988. Tutorien – Entwicklungsgeschichte, Modelle, eine Möglichkeit zur Verbesserung der Lehre und des Lernens. v: F. Klug, M. Schratz, Hrsg., Hochschulunterricht unter der Lupe. Innsbruck.

Kozmos, Irena, Traper, Maja, Bolčina, Melita, Mijatović, Kata, Stare, Katja. 2006. Poročiko o akcijskem projektu »Boetika zate«. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.

Krajnc, Ana, Trček, Jože, Marentič Požarnik, Barica, Pečjak, Vid, Budihna Požar, Darja. 1994. Študentom na pot. Ljubljana: Center za razvoj univerze.

Lazerson, David B. 2005. Detention home teens as tutors: A cooperative cross-age tutoring pilot project. *Emotional & Behavioural Difficulties, Vol. 10 Issue 1: 7-15.* (dostopala maj 2008)
http://web.ebscohost.com.nukweb.nuk.uni-lj.si/ehost/detail?vid=1&hid=103&sid=2943c66e-146c-41f4-af92-f2307455cb8f%40sessionmgr106

Marentič Požarnik, Barica, Mihevc, Bogomir in sodelavci.1997. Za uspešnejši začetek študija. Ljubljana: Center za pedagoško izobraževanje Filozofske fakultete.

Marentič Požarnik, Barica in sodelavci. 2001. Visokošolski pouk – malo drugače. Ljubljana: Center za pedagoško izobraževanje Filozofske fakultete.

Merila za spremljanje, ugotavljanje in zagotavljanje kakovosti visokošolskih zavodov, študijskih programov ter znanstvenoraziskovalnega, umetniškega in strokovnega dela. Uradni list RS, let. 2004, št. 124. Ljubljana.

Mesec, Blaž. 2003. Navodilo za pisanje diplomske naloge in opravljanje diplomskega izpita. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.

Miloševič-Arnold, Vida, Poštrak, Milko.2003. Uvod v socialno delo. Ljubljana:Študentska založba.

Paterson, Patricia O., Elliott, Lori N. 2006. Struggling reader to struggling reader: High school students' responses to a cross-age tutoring program. *Journal of Adolescent & Adult Literacy, Vol. 49, No. 5: 378-389.* (dostopala maj 2008)
http://web.ebscohost.com.nukweb.nuk.uni-lj.si/ehost/pdf?vid=2&hid=116&sid=6f97e78c-796e-4f7c-9ef4-1e812453b8e6%40sessionmgr106

Raziskava Evroštudent 2005. Ljubljana: Ministrstvo za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo. (dostopala maj 2008)
http://eustudent.mvzt.gov.si/

Resolucija o nacionalnem programu visokega šolstva Republike Slovenije 2007 -2010 (ReNPVS). Uradni list RS, let. 2007, št. 94. Ljubljana.

Schleyer, Graham K., James, Simon, Langdon, Genevieve S. 2005. Peer Tutoring in Conceptual Design. *European Journal of Engineering Education, Vol.30, No.2: 245-254.* (dostopala maj 2008) http://web.ebscohost.com.nukweb.nuk.uni-lj.si/ehost/pdf?vid=2&hid=104&sid=a1d92649-8f77-4034-8594-e8eed25abd55%40sessionmgr104

Slovar slovenskega knjižnega jezika. 2005. Ljubljana: DZS.

Smith, Calvin, Bath, Debra. 2004. Evaluation of a university-wide strategy providing staff development for tutors: effectiveness, relevance and local impact. *Mentoring & Tutoring: Partnership in Learning, Vol. 12 Issue 1:107-122.* (dostopala maj 2008) http://web.ebscohost.com.nukweb.nuk.uni-lj.si/ehost/pdf?vid=2&hid=103&sid=18b019b3-2f7e-4dc8-aa7b-aa0b9bd301f1%40sessionmgr106

Smith, F. 1998. The book of learning and forgetting. New York: Teachers College Press.

Strategija Univerze v Ljubljani 2006 – 2009. Ljubljana: Univerza v Ljubljani. (dostopala maj 2008) http://www.uni-lj.si/files/ULJ/userfiles/ulj/o_univerzi_v_lj/strategija_ul/5.4%20StrategijaUL2006_2009.pdf

Stumm, G. 1988. Zur Ausbildung von Tutoren. *Fachtutorien, Wege aus der universitären Sackgasse? Zeitschrift fur Hochschuldidaktik. Jg.12, Nr.1-2: 58-69.*

The Bologna Process. Towards the European Higher Education Area. Bruselj: Evropska komisija. (zadnja sprememba 13. avgust 2007; dostopala maj 2008). http://ec.europa.eu/education/policies/educ/bologna/bologna_en.html

Topping, Ketih. 1988. The peer tutoring handbook. Cambridge, MA: Brookline Books.

Topping, Keith J.2005. Trends in Peer Learning. *Educational Psychology Vol. 25, No. 6: 631-645.* (dostopala maj 2008)

http://web.ebscohost.com.nukweb.nuk.uni-lj.si/ehost/pdf?vid=3&hid=6&sid=03d25629-aec7-4a9e-bf0d-c93020b58c9f%40SRCSM1

Tutorski sistem Univerze v Ljubljani. 2007. Ljubljana: Univerza v Ljubljani. (dostopala november 2007)
http://www.uni-lj.si/files/ULJ/userfiles/ulj/studij_na_univerzi/tutorstvo/TutorskiSistemUL.pdf

Vučetić Dimitrovski, Vanja. 2006. Tutorstvo in karierno svetovanje za študente. V: Tanja Vilič Klenovšek (ured.), *Informiranje in svetovanje za vseživljenjsko učenje in razvoj kariere v Sloveniji: stanje in perspektive.* Ljubljana: Andragoški center Slovenije.

Vučetić Dimitrovski, Vanja. 2007. Posnetek stanja. Analiza vprašalnikov o tutorstvu in kariernem svetovanju. Ljubljana: Univerza v Ljubljani.

Vučetić Dimitrovski, Vanja et al. 2007. Tutorski priočnik Univerze v Ljubljani. Študijsko leto 2007/2008. Ljubljana: Univerza v Ljubljani.

Webb, N. M. 1989. Peer Interaction and Learning in Small Groups. V: N. M. Webb (ured.), Peer Interaction, Problem-Solving And Cognition: Multidisciplinary Perspectives, New York: Pergamon Press.

Zabukovec, Vlasta. 1997. Teorije poučevanja. Sodobna pedagogika, 7-8: 376-394.

Zakon o visokem šolstvu - uradno prečiščeno besedilo (ZViS-UPB3).Uradni list RS, let. 2006, št.119.Ljubljana.

Zgaga, Pavel. 2004. Bolonjski proces. Oblikovanje skupnega evropskega visokošolskega prostora. Ljubljana: Pedagoška fakulteta, Center za študij edukacijskih strategij.

Zidar, Romana. 2008. Polletno poročilo o izvajanju tutorstva. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.

Žnidarec Demšar, Simona. 2005. Skupnostno socialno delo. Interno gradivo. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.

8. POVZETEK

Evropski visokošolski prostor je pod vplivom sprememb, ki se dotikajo sprememb študijskih programov, načinov poučevanja in študija samega. V ta tok sprememb bodo padli vsi bodoči študenti, ki se bodo v novih programih in novem okolju morali znajti po najboljših močeh. Kot kažejo izkušnje iz tujine, se je tutorstvo izkazalo kot uporaben način dela s študenti, ki se znajdejo v novem okolju.

V grobem bi lahko razdelila tutorstvo na dva modela, »nemškega« in »anglosaškega«. Univerza v Ljubljani je na članice vpeljala uvajalno študentsko tutorstvo, tutorstvo za posebne skupine študentov, učiteljsko tutorstvo in predmetno tutorstvo. Na sami Fakulteti za socialno delo se je v študijskem letu 2007/2088 izvajalo uvajalno tutorstvo ter tutorstvo posebnih skupin študentov.

Pri tutorskem delu prihajajo v ospredje načela in metode socialnega dela, kot so delo s posameznikom, delo s skupino, vzpostavljanje stika in delovnega odnosa. Tudi vloge, ki jih zavzema tutor pri delu s tutorandi, so podobne vlogam, ki jih zavzema socialni delavec pri delu z uporabniki.

Pri izbiri problemskega dela naloge me je vodilo predvsem zanimanje, kakšne težave so pestile študente na začetku študijskega leta in kako doživljajo tutorstvo. Pokazalo se je, da tutorandi (v primeru moje raziskave študentje prvega letnika, vpisani na Fakulteto za socialno delo v študijskem letu 2007/2008) delo tutorjev ocenjevali kot uspešno, sam institut tutorstva pa kot koristen. Razlogi za obračanje na pomoč tutorja so bili predvsem konkretne informacije. Tisti študenti, ki se pomoči tutorjev niso posluževali, bi se nanje obrnili v primeru težav pri študiju ali pri konfliktu s profesorjem ter pri iskanju informacij o študiju in obštudijskih dejavnostih ter pri urejanju administracije. Med predlogi za nadaljnje delo je bil najbolj izpostavljena večja promocija tutorjev.

Po rezultatih opravljene raziskave lahko predpostavljam, da je institut tutorstva na Fakulteti za socialno delo dobro obdržati. Prav tako bi bilo koristno vpeljati še predmetno tutorstvo, saj se pri nekaterih predmetih pojavljajo večje težave, ob spremembi študijskega programa po načelih bolonjske reforme pa bo pomoč tutorjev prišla še bolj v ospredje.

9. PRILOGE

PRILOGA A: VPRAŠALNIK

EVALVACIJSKI VPRAŠALNIK ZA TUTORSTVO REDNIH ŠTUDENTOV

Pozdravljeni.
Smo Ana Pleško, Andrej Pivk, Neta Zalar, Andreja Rafaelič, Danijela Gutič in Maja Majcen, vaši tutorji za redne študente in tutorka za tuje študente. Naprošamo vas, da si vzamete 15 minut časa in izpolnite ta vprašalnik, ki nam bo v pomoč pri nadaljnjem izvajanju tutorstva v tem študijskem letu kot tudi v prihodnjih študijskih letih. Na podlagi vaših izraženih potreb se bomo v okviru naših zmožnosti potrudili, da vam bomo stali ob strani do konca študijskega leta.

1. Pred vpisom v 1. letnik študentje doživljajo večje ali manjše težave. Kako ste vi doživljali to obdobje? (en odgovor)

a) Nisem imel/a nobenih težav
b) Imale/a sem manjše težave
c) Imel/a sem tudi nekaj večjih težav
d) Imel/a sem precej velike težave, pa sem jih rešil/a
e) Imel/a sem zelo velike težave, pa sem jih rešil/a

2. Katere informacije ste najbolj pogrešali pred vpisom na našo fakulteto? (možno več odgovorov)

a) nič nisem pogrešal/a
b) poklicu, stroki, liku diplomanta, možnosti zaposlitve
c) postopkih prijavljanja, vpisovanja, rokih
d) vpisnih pogojih
e) prehodu iz ene na drugo fakulteto, priznavanju izpitov
f) izbranem študijskem programu, fakulteti
g) možnostih za prilagajanje študijskega programa mojim interesom
h) vzporednem študiju na dveh fakultetah
i) načinu študija, metodah učenja
j) zahtevnosti študija na naši fakulteti
k) štipendijah, stanovanju, denarju
l) načinu življenja študentov, obštudijskih dejavnostih
m) drugo (kaj?): _____

3. Kaj vas je najbolj mučilo na začetku študija v 1.letniku? (možno več odgovorov)

a) nisem imel/a problemov

b) kakšni so posamezni predmeti, kakšna je njihova vsebina
c) navajanje na posebnosti študija
d) razumevanje snovi predavanj (pri predmetu:_____)
e) nejasna navodila za vaje, seminarje (pri predmetu:_____)
f) nisem vedel/a, kaj se zahteva na kolokvijih, izpitih
g) nisem vedel/a, kakšni so pogoji za prehod v 2.letnik
h) ugotovitev, da mi študij ne ustreza
i) prepuščenost samemu sebi
j) stanovanje, prehrana, denar
k) vsakodnevna vožnja
l) težko se dobi sobo v študentskem domu
m) nisem dobil/a štiprndije
n) drugo (kaj?):_____

4. Kaj vas je pri izvedbi predavanj in vaj v 1.letniku motilo? (možno več odgovorov)

a) nič posebnega
b) prevelike skupine na predavanjih, vajah, seminarjih
c) urnik, časovna neusklajenost predavanj, vaj, seminarjev
d) premajhna možnost izbire predmetov
e) podvajanje snovi pri dveh ali več predmetih (katerih?:_____)
f) velika časovna obremenitev z obveznimi vajami
g) zahtevnost snovi (pri predmetu:_____)
h) neustrezni prostori, oprema
i) nikogar ni, ki bi mi pomagal pri študijskih težavah
j) razpored rokov za kolokvije, izpite
k) obveščanje o stvareh, pomembnih za študij
l) administracija, obrazci, razni papirji
m) govorilne ure - jih je premalo, so v neustreznem času
n) drugo (kaj?):_____

5. Kaj vas je motilo v odnosu profesor (asistent) do vas? (možnih več odgovorov)

a) ni večjih problemov
b) (ne)prisotnost profesorjev na govorilnih urah
c) (ne)dostopnost izven govorilnih ur (npr.:_____)
d) osebnost, vedenje posameznih profesorjev in asistentov (npr.:_____)

e) slaba pedagoška izvedba posameznih predmetov
(katerih?_____)

f) neustrezni kolokviji, izpiti - izvedba, ocenjevanje
(npr.:_____)

g) študentov ne vprašajo za mnenje o svojem delu, problemih

h) drugo (kaj?):_____

6. S katerimi ovirami glede pogojev za študij ste se srečali? (obkrožite lahko več odgovorov)

a) nisem imel/a večjih težav

b) sploh ni nekaterih skript (pri predmetu:_____)

c) premajhna čitalnica na fakulteti

d) premajhen, neustrezen prostor v NUK-u, študentskem domu, čitalnicah drugih fakultet

e) neustrezen prostor za študij doma, v stanovanju, sobi

f) premalo časa za študij zardi vsakodnevne vožnje domov

g) predavanja, vaje, seminarji na več mestih

h) premalo časa za študij, ker delam, da se lahko preživljam

i) nikjer ni pravega miru, da bi lahko študiral/a

j) drugo (kaj?):_____

7. Kako lahko fakulteta pomaga študentom pri premagovanju težav, s katerimi se srečujejo na začetku študija? obkrožite lahko več odgovorov)

a) nič ne more pomagati

b) s poceni skriptami

c) z ureditvijo prostorov za študij

d) z možnostjo zaslužka na fakulteti

e) s predlaganjem za štipendijo, študentski kredit, posojilo

f) s svetovalno službo za študente

g) z mentorji - profesorji in asistenti za prvi letnik

h) s tutorji - študenti višjih letnikov

i) s pomočjo pri iskanju sobe, stanovanja

j) s poceni prehrano v prostorih fakultete

k) drugo (kaj?):_____

8. Na kakšen način in kolikokrat si se obrnil-a na tutorja? (možnih je več odgovorov)

a) Nikoli (preskoči na vprašanje 13)

b) osebno _____

c) po telefonu _____

d) preko elektronske pošte _____

e) drugo(kako?) _____

9. Zakaj si se obrnil na tutorja? (možnih je več odgovorov)

a) Konkretne informacije
b) Podpora (svetovanje)
c) Pomoč pri iskanju informacij
d) Drugo(dopiši)_____
_____

10. So ti bile podane informacije v pomoč (če je potrebno lahko vpišeš obe razlagi)?

DA(kako?) _____
_____NE(zakaj ne; kaj je manjkalo, šlo narobe?)

_____
_____

11. Ti je bila dana opora oziroma svetovanje v pomoč?

DA(kako?)_____
_____

NE(zakaj ne; kaj je manjkalo, šlo narobe?)

_____
_____

12. Si bil zadovoljen-a z odzivom (odnosom, načinom intervencije, komunkacije) svojega tutorja (če je potrebno lahko vpišeš obe razlagi)?

DA (zakaj) _____
_____

NE (zakaj) _____
_____

13. Kako ocenjuješ koristnost tutorjev?

5 SO NUJNI	4 SO KORISTNI	3 SEM NEOPREDELJEN-A	2 NISO KORISTNI	1 POVSEM NEPOTREBNI	0 DELA TUTORJEV NE POZNAM

14. Če tutorstva ne poznaš oziroma se pomoči tutorjev nikoli nisi posluževal-a, napiši, kakšna se ti zdi ideja o tutorstvu?_____
_____
_____

15. Kaj se o tutorstvu govori med študenti?

16. Kakšne informacije imaš ti o samem tutorstvu?

17. V katerem primeru (situaciji) bi se ti sam-a obrnil-a na tutorja?

18. Kje dobiš informacije o dogodkih na fakulteti, svojih pravicah in podobnem?

a) predstavniki letnikov
b) Student-info
c) Mailing liste
d) Oglasne deske
e) Tutorji
f) Sošolci in sošolke
g) Drugo (dopiši)_____

19. Ali bi se udeleževal/a neformalnih mesečnih druženj, ki bi bila organizirana za vse študente in bi potekala ob sobotah po 17h kot športne ali družabne dejavnosti?

5 PRAV GOTOVO DA	4 VERJETNO DA	3 NE MOREM SE ODLOČITI	2 VERJETNO NE	1 PRAV GOTOVO NE

20. Kakšno bi bilo tvoje sporočilo tutorkam in tutorjem?_____
_____
_____
_____

Na koncu še nekaj splošnih podatkov:

Spol: Ž M Starost:___ let

Si tutorant s posebnimi potrebami: DA NE

Način študija: redni izredni

☺ Hvala za sodelovanje in lep dan še naprej! ☺

PRILOGA B: LISTIČ ZA TUTORSTVO

PRILOGA C: TABELE Z ODGOVORI ŠTUDENTOV

(o – ni izbran odgovor, 1 – je izbran odgovor)

IZJAVA O AVTORSTVU

Podpisana Maja MAJCEN, prvič vpisana na Fakulteto za socialno delo v študijskem letu 2002/2003 kot redna študentka, izjavljam, da sem diplomsko delo z naslovom TUTORSTVO NA FAKULTETI ZA SOCIALNO DELO napisala samostojno, s korektnim navajanjem virov in ob pomoči mentorja.

Datum: 27.6.2008

Podpis: